

ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

EFFICIENCY OF DHAMMA EDUCATION MANAGEMENT IN SECONDARY
SCHOOLS, HUA-HIN DISTRICT, PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE

พระทวีศักดิ์ เตชธโร (สุขสำราญ)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พระทวีศักดิ์ เตชธโร (สุขสำราญ)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Efficiency of Dhamma Education Management in Secondary
Schools, Hua-Hin District, Prachuapkhirikhan Province

Phrataweesak Tejadharo (Suksamran)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อสารนิพนธ์ : ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน
 อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ผู้วิจัย : พระวิศักดิ์ เตชธโร (สุขสำราญ)
ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
คณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์
 : พระมหากังวาล ธีรธมโม, ดร., ป.ธ.๙., พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ),
 พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
 : ผศ.ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี, พธ.บ. (การสอนสังคม), พธ.ม. (ปรัชญา),
 รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
วันที่สำเร็จการศึกษา : มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาใน
 โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (๒) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อ
 ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบ-
 คีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (๓) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการ
 การศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งในการศึกษา
 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลภาคสนามจากนักเรียนธรรมศึกษา
 ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๒๘๒ คน วิเคราะห์
 ข้อมูลที่ได้โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบ
 ค่าที และค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่าง จึงทำการเปรียบเทียบ
 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด และในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ
 มีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจาก
 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
 พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผู้สอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย
 เท่ากับ ๔.๑๖ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียน
 มัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับชั้น
 เรียนที่กำลังศึกษา และระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล
 ของนักเรียน ได้แก่ อายุ และระดับชั้นเรียนมีผลให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรม
 ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

๓. ข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาธรรมชาติศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาเทคนิควิธีการสอน ควรส่งเสริมการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน ควรส่งเสริมการจัดบรรยากาศนอกห้องเรียนที่สงบและร่มรื่น ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำเอกสารสรุปเนื้อหาสาระแก่ผู้เรียน ควรส่งเสริมให้มีการจัดมุมความรู้เพิ่มเติมสำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจ ควรส่งเสริมให้มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการทดสอบระหว่างเรียน และควรส่งเสริมให้มีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

Research Paper Title: Efficiency of Dhamma Education Management in Secondarys School, Hua-Hin District, Prachuapkhirikhan Province

Researcher : Phrataweesak Tejadharo (Suksamran)

Degree : Master of Arts (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee

: Phramahakangwal Dhiradhamma Dr., Bali IX.,

M.A. (Buddhist Management),

Ph.D. (Buddhist Management)

: Asst.Prof. Dr.Thitiwut Manmee,

B.A. (Social Teaching),

M.A. (Philosophy),

Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : March, 2018

ABSTRACT

The objectives of research Paper were: (1) to study the efficiency of Dhamma education management in secondary school, Hua-Hin district, Prachuapkhirikhan province, (2) to compare the opinions of the students to efficiency of Dhamma education management in secondary school, Hua-Hin district, Prachuapkhirikhan province, classified by personal data, and (3) to study the problems, obstacles and suggestions for efficiency of Dhamma education management in secondary school, Hua-Hin district, Prachuapkhirikhan province. The research methodology was the mixed method research, that the quantitative research used the questionnaire as the tool to collect the data in the field study from 282 students in secondary school, Hua-Hin district, Prachuapkhirikhan province. The statistics were used for the data analysis through frequency, percentage, mean, standard deviation (S.D.), t-test, F-test, One-way Analysis of Variance and Least Significant Difference: LSD. And the qualitative research had the documentary analysis and interview as the tool to collect the data in the field study from 12 key informants and analyzed the data through the content analysis technique.

The findings of this research were as following :

1. Efficiency of Dhamma education management in secondary schools, Hua-Hin district, Prachuapkhirikhan province, Overall, was in high at mean of 3.97, When considering the aspect found that in high level all aspect, the aspect that has

the most value including the teacher aspect at mean of 4.16, the aspect with the lowest mean including the instruction media aspect at mean of 3.77

2. The comparison for opinions of the students to efficiency of Dhamma education management in secondary school, Hua-Hin district, Prachuapkhirikhan province, classified by personal data (sex, age, education level, Dhamma education level) found that age and education had the significantly at 0.01. The hypothesis was accepted. Those personal statuses were not different.

3. The suggestions for efficiency of Dhamma education management in secondary schools, Hua-Hin district, Prachuapkhirikhan province, as following : should encourage teaching and learning that emphasize the learners, should encourage the Dhamma education teachers to develop teaching methods, should set classroom to the number of participants, should encourage the peace and the atmosphere outside the classroom, should encourage to document concludes for students, should encourage to provide more knowledge for the students who are interested, should promote the assessment and evaluation of the test in the classroom, and should encourage the continues assessment and evaluation.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาของคณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์ ได้แก่ พระมหากษัตริย์ ธีรธมโม, ดร. และ ผศ.ดร.ธิดา วัฒนศิริ ที่มี ที่อนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการปรับปรุง แก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์ ประกอบด้วย พระสมุทรวชิโรโสภณ, ดร., ผศ.ดร.อุทัย สติมัน และพระครูสมุทรวิทย์ ผาสุโก, ดร. ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรับปรุง เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ รศ.ดร.สุพล สุยะพรหม รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กรุณาให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณ พระครูวิสุทธิญาณคุณ, ดร., พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ, ผศ.ดร., พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ขยทนต์, ดร. และ ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม พร้อมแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ พระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕ และพระเทพสิทธิวิมล เจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย พระครูวิจิตรธรรมวิภา, พระครูศิริศุภกิจ, พระครูวิจิตรพัฒนานุกุล, พระครูปลัดสรวิญญ, พระครูเกษมสุภาจาร, พระครูโอภาสกาญจนธรรม, พระครูปริยัติธรรมสาร, นายเสถียร เหล่าคนคำ, นายสิทธิเดช ศรีสวัสดิ์, นายจรงค์ จันทวงศ์, นางสาวประณีต ศรีงาม, นางนงคัลลักษณ์ อุทัยธรรม ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่อนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันจะพึงมีจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็น พุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอญบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ พี่ ๆ น้อง ๆ รวมทั้งคณะญาติโยม ณ พุทธอุทยานพระธาตุตอดยัพพช้าง และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ผู้ให้กำลังใจ ผู้ให้กำลังใจสนับสนุน และผู้ถวายข้าวทุกทัพพีตลอดเวลาที่ดำรงเพศสมณะตลอดมา ซึ่งไม่สามารถจะเอ่ย นามได้ทั้งหมด

พระวิศัลย์ เตชธโร (สุขสำราญ)

มีนาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ช)
สารบัญแผนภาพ	(ฌ)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ณ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	๗
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๑๘
๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับการศึกษาระรรมศึกษา	๔๑
๒.๔ ข้อมูลทั่วไปโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๖๑
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๒
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๖
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๖
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๗๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๙
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๓

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๘๔
๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๘๕
๔.๒ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมชาติศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาใน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๘๖
๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมชาติศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๙๑
๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาธรรมชาติศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๒๔
๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมชาติศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๒๗
๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๓๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๓๕
๕.๑ สรุป	๑๓๕
๕.๒ อภิปรายผล	๑๓๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๔๓
บรรณานุกรม	๑๔๔
ภาคผนวก	๑๕๓
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๑๕๔
ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง	๑๖๐
ภาคผนวก ค ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา	๑๖๕
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๖๗
ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๘๒
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๙๐
ภาคผนวก ช ภาพถ่ายการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๙๓
ประวัติผู้วิจัย	๒๐๐

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสังกัดโรงเรียน	๗๘
๔.๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๘๕
๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม	๘๖
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน	๘๗
๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน	๘๘
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	๘๙
๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล	๙๐
๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ	๙๒
๔.๘ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ	๙๒
๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามเพศ	๙๓
๔.๑๐ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามเพศ	๙๓
๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามเพศ	๙๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๒ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามเพศ	๙๔
๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ	๙๕
๔.๑๔ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ	๙๕
๔.๑๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามเพศ	๙๖
๔.๑๖ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามเพศ	๙๖
๔.๑๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ	๙๗
๔.๑๘ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ	๙๗
๔.๑๙ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๙๘
๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามอายุ	๙๙
๔.๒๑ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามอายุ	๙๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๒๒ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๑๐๐
๔.๒๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามอายุ	๑๐๑
๔.๒๔ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ จัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามอายุ	๑๐๑
๔.๒๕ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อ การสอน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๑๐๒
๔.๒๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ	๑๐๓
๔.๒๗ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ จัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ	๑๐๓
๔.๒๘ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๑๐๔
๔.๒๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ	๑๐๕
๔.๓๐ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ จัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ	๑๐๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๓๑ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัด และประเมินผล จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๑๐๖
๔.๓๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	๑๐๗
๔.๓๓ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ จัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	๑๐๗
๔.๓๔ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดย ภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๑๐๘
๔.๓๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	๑๐๙
๔.๓๖ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ จัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	๑๐๙
๔.๓๗ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๑๑๐
๔.๓๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	๑๑๑
๔.๓๙ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ จัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	๑๑๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๔๐ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อ การสอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๑๑๒
๔.๔๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นที่ กำลังศึกษา	๑๑๓
๔.๔๒ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ จัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	๑๑๓
๔.๔๓ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อย ที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๑๑๔
๔.๔๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	๑๑๕
๔.๔๕ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ จัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	๑๑๕
๔.๔๖ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัด และประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)	๑๑๖
๔.๔๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา	๑๑๗
๔.๔๘ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ จัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา	๑๑๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

[illegible]

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๕๘ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ตามสมมติฐานที่ ๑-๔	๑๒๓
๔.๕๙ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน	๑๒๔
๔.๖๐ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน	๑๒๕
๔.๖๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อม	๑๒๕
๔.๖๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล	๑๒๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑	ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs Theory) ๓๕
๒.๒	การเปรียบเทียบลักษณะคนตาม ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ๔๐
๒.๓	องค์ประกอบของการสอน ๕๔
๒.๔	กรอบแนวคิดในการวิจัย ๗๕
๔.๑	แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๑๓๓

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

วิทยานิพนธ์เล่มนี้อ้างอิงพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลัก โดยใช้ระบบคำย่อ ซึ่งการอ้างอิงจะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐. หมายความว่า ระบุถึง พระวินัยปิฎก มหาวรรค ฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๔ ข้อที่ ๓๒ หน้า ๔๐ เป็นต้น ดังนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิงค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณาสก	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานพระพุทธโอวาทแก่พระสาวกในคราวที่ทรงส่งออกไปประกาศพระพุทธศาสนารุ่นแรก ว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทายาทและมนุษย์ทั้งหลาย”^๑ トラบกระทั่งปัจจุบัน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งของโลกที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการหล่อหลอมหรือขัดเกลาอุปนิสัยใจคอของบุคคลให้ละเอียดอ่อน มีความรัก ความเมตตา และความเอื้ออาทรต่อกันและกัน มีหลักคำสอนที่มีลักษณะเป็นสากล สามารถพิสูจน์ได้ด้วยวิธีการปฏิบัติให้เข้าถึง^๒

หากแต่ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ขณะที่ปัญหาศีลธรรมและจริยธรรมกลับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แม้สังคมไทยจะตระหนักถึงปัญหานี้กันอย่างกว้างขวางและคำนึงการเรียนพระพุทธศาสนาว่ามีความสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าว แต่พื้นฐานการศึกษาของสังคมไทยที่เป็นสิ่งบ่มเพาะความดีและศีลธรรมของพลเมืองในชาติไทยนั้น กลับมีอัตราเรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาในจำนวนอัตราส่วนที่ลดลงมาเกือบตลอด^๓

การจัดการเรียนสอนพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาหรือในโรงเรียนนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังประสบความล้มเหลวในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพราะวิธีสอนส่วนใหญ่มุ่งสอนเนื้อหาสาระตามแบบเรียนมากกว่าการสอนให้รู้ถึงแก่นของพระพุทธศาสนา ขาดการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะแนวทางการนำพุทธวิธีและวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการมาแก้ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนที่ไม่สนใจในการเรียนนั้นไม่ได้รับการใส่ใจเท่าที่ควร^๔

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงดำริวิธีการเล่าเรียนพระธรรมวินัยในภาษาไทยขึ้นสำหรับสอนภิกษุสามเณรวัดบวรนิเวศเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๕ และทรงขยายแนวทางนี้ไปยังภิกษุสามเณรทั่วไป กอปรกับ พ.ศ. ๒๔๔๘ ประเทศไทยเริ่มมีพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหารซึ่งภิกษุทั้งหมดจะได้รับการยกเว้น ส่วนสามเณรจะยกเว้นให้เฉพาะสามเณรผู้รู้ธรรม ทางราชการได้ขอให้คณะสงฆ์ช่วยกำหนดเกณฑ์ของสามเณรผู้รู้ธรรม สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ จึงทรงกำหนดหลักสูตรองค์สามเณรผู้รู้ธรรมขึ้น ต่อมาได้ทรงปรับปรุงหลักสูตรองค์สามเณรผู้รู้ธรรมนั้นเป็น “องค์นักธรรม” สำหรับภิกษุสามเณรชั้นนวกะ (ผู้บวชใหม่) ทั่วไป ได้รับพระบรมราชานุมัติ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๔

^๑วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๒จันทน์ อดิวัฒนสิทธิ์, *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๗), หน้า ๕๐.

^๓ดนัย ปริชาเพิ่มประสิทธิ์, “หลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนไทย: รุ่งเรืองหรือร่วงโรย”, *วารสารศิลปศาสตร์*, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม, ๒๕๔๙): ๑๕๔-๑๕๕.

^๔สิริวรรณ ศรีพหล, *การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา*, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔), หน้า ๒.

พ.ศ. ๒๔๕๔ โปรดให้จัดการสอบในส่วนกลางขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน โดยใช้วัดบวรนิเวศวิหาร วัดมหาธาตุ และวัดเบญจมบพิตร เป็นสถานที่สอบ การสอบครั้งนี้ มี ๓ วิชา คือ ธรรมวิภาคในนวโกวาท แต่งความแก้กระทู้ธรรม และแปลภาษามคธเฉพาะท้องถิ่นใน อรรถกถาธรรมบท

พ.ศ. ๒๔๕๕ ทรงปรับปรุงหลักสูตรองค์นักธรรมให้เหมาะสมสำหรับภิกษุสามเณรทั่วไปจะ เรียนรู้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยแบ่งหลักสูตรเป็น ๒ อย่างคือ อย่างสามัญ เรียนวิชาธรรมวิภาค พุทธประวัติ และเรียงความแก้กระทู้ธรรม และอย่างวิสามัญ เพิ่มแปลอรรถกถาธรรมบทมีแก้อรรถบาลี ไวยากรณ์และสัมผัส และวินัยบัญญัติที่ต้องสอบทั้งผู้ที่เรียนอย่างสามัญและวิสามัญ

พ.ศ. ๒๔๕๖ ทรงปรับปรุงหลักสูตรองค์นักธรรมอีกครั้ง โดยเพิ่มหลักสูตรหมวดคิปปิปฏิบัติ เข้าในส่วนของธรรมวิภาคด้วย เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการครองชีวิตฆราวาส หากภิกษุสามเณรรูปนั้น ๆ มีความจำเป็นต้องลาสิกขาออกไปด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง เรียกว่า นักธรรมชั้นตรี การศึกษาพระธรรมวินัย แบบใหม่นี้ ได้รับความนิยมจากหมู่ภิกษุสามเณรอย่างกว้างขวาง และแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว เพียง ๒ ปีแรกก็มีภิกษุสามเณรสมัครเข้าสอบสนามหลวงเกือบพันรูป เมื่อทรงเห็นว่า การศึกษานักธรรม อำนวยคุณประโยชน์แก่พระศาสนาและภิกษุสามเณรทั่วไป ในเวลาต่อมาจึงทรงพระดำริขยาย การศึกษานักธรรมให้ทั่วถึงแก่ภิกษุทุกระดับ คือ ทรงตั้งหลักสูตรนักธรรมชั้นโท สำหรับภิกษุชั้นมัชฌิมะ คือ มีพรรษาเกิน ๕ แต่ไม่ถึง ๑๐ และนักธรรมชั้นเอก สำหรับภิกษุชั้นเถระ คือ มีพรรษา ๑๐ ขึ้นไป ดังที่เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์สืบมาตราบถึงทุกวันนี้^๕

ต่อมา พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธฯ ทรงพิจารณาเห็นว่า การศึกษานักธรรมมิได้เป็นประโยชน์ต่อภิกษุสามเณรเท่านั้น แม้ผู้ที่ยังครอง ฆราวาสวิสัยก็จะได้ประโยชน์จากการศึกษานักธรรมด้วย โดยเฉพาะสำหรับเหล่าข้าราชการครู จึง ตั้งหลักสูตรนักธรรมสำหรับฆราวาสขึ้น เรียกว่า “ธรรมศึกษา” มีครบทั้ง ๓ ชั้น คือ ชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก ซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกับหลักสูตรนักธรรมของภิกษุสามเณร เว้นแต่วินัยบัญญัติที่ทรงกำหนดใช้ เบญจศีลเบญจธรรมและอุโบสถศีลแทน ได้เปิดสอบธรรมศึกษาตรีครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ และเปิด สอบครบทุกชั้นในเวลาต่อมา มีฆราวาสทั้งหญิงและชายเข้าสอบเป็นจำนวนมาก นับเป็นการส่งเสริม การศึกษาพระพุทธรศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น^๖

ปัจจุบัน หลักสูตรธรรมศึกษา คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมที่กำหนดให้ ฆราวาสศึกษานั้น ประกาศใช้หลักสูตรทั้ง ๓ ระดับ คือ (๑) ธรรมศึกษาชั้นตรี ประกอบด้วย วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑ โดยให้นักเรียนแต่งอธิบายให้สมเหตุผล อรรถาธิบายอื่นมาประกอบด้วย ๑ สุภาษิต บอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย สุภาษิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้กำหนดให้เขียนลงในใบตอบตั้งแต่ ๒ หน้า (เว้น บรรทัด) ขึ้นไป, วิชาธรรม ใช้หนังสือนวโกวาทแผนกธรรมวิภาคและคิปปิปฏิบัติ ชั้นนี้กำหนดให้เรียน หมวดธรรม ๙ หมวด (ทุกะ หมวด ๒, ติกะ หมวด ๓, จตุกกะ หมวด ๔, ปัญจกะ หมวด ๕, ฉักกะ

^๕สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๒๔๖-๒๔๗.

^๖กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ธรรมศึกษาชั้นเอก ฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า บทนำ.

หมวด ๖, สัตตกะ หมวด ๗, อัญญกะ หมวด ๘, ทสกะ หมวด ๑๐ และคิหิปฏิบัติ), วิชาพุทธ ใช้หนังสือพุทธประวัติเล่ม ๑-๒-๓ ปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (ปุสฺสเทว) ศาสนพิธี เล่ม ๑ ขององค์การศึกษา, วิชาวินัย ใช้หนังสือเบญจศีลเบญจธรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวรเถร) (๒) ธรรมศึกษาชั้นโท ประกอบด้วย วิชาเรียงความแก่กระทู้ธรรม ใช้หนังสือพุทธศาสนาสุภาสิต เล่ม ๒ ให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาสิตอื่นมาประกอบไม่น้อยกว่า ๒ สุภาสิต และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาสิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภาสิตซ้ำซ้อนแต่ซ้ำคัมภีร์ได้ไม่ห้าม สุภาสิตที่อ้างมานั้นต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๓ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป, วิชาธรรม ใช้หนังสือธรรมวิภาค ปรีเฉพที่ ๒ ชั้นนี้ กำหนดให้เรียนหมวดธรรมในทุกะหมวด ๒ และติกะ หมวด ๓, วิชาพุทธ ใช้หนังสืออนุพุทธประวัติและพุทธานุพุทธประวัติอันกล่าวเฉพาะพระสาวก สังคัตติกา ปฐมสมโพธิกถา พระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (ปุสฺสเทว) และศาสนาพิธีเล่ม ๒ ขององค์การศึกษา ชั้นนี้กำหนดให้เรียนประวัติของพระสาวกจำนวน ๔๐ รูป, วิชาวินัย ใช้หนังสืออุโบสถศีลของพระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปณฺณาสิริ) และ (๓) ธรรมศึกษาชั้นเอก ประกอบด้วย วิชาเรียงความแก่กระทู้ธรรม ใช้หนังสือพุทธศาสนาสุภาสิตเล่ม ๓ ให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาสิตอื่นมาประกอบไม่น้อยกว่า ๓ สุภาสิต และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาสิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภาสิตซ้ำซ้อน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ไม่ห้าม สุภาสิตที่อ้างมานั้นต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้กำหนดให้เขียนลงในใบตอบตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป, วิชาธรรม ใช้หนังสือธรรมวิจารณ์ ปรมัตถปฏิบัติ นพพิทา วิราคะ นิพพาน สมถกรรมฐาน สมถภาวนา พระพุทธคุณ และธรรมสมบัติ), วิชาพุทธ พุทธานุพุทธประวัติกับข้อธรรมในท้องเรื่องนั้น ใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม ๑-๒-๓ ปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (ปุสฺสเทว) พุทธานุพุทธประวัติ อนุพุทธประวัติ พระปฐมสมโพธิกถา พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส และวิชาวินัย ใช้หนังสือหลักสูตรกรรมของ พระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปณฺณาสิริ)^๗

สำหรับ พื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (ตอนปลาย) ที่มีการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา จำนวน ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนหัวหิน และโรงเรียนหนองพลับวิทยา โดยมีสถิตินักเรียนผู้เข้าสอบ จำนวน ๙๕๗ คน^๘

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น หากได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยเชื่อว่าข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานด้านการศาสนศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการสำหรับการจัดการศึกษาธรรมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป

^๗สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๖), หน้า ๑๘-๒๕.

^๘สำนักงานเจ้าคณะอำเภอหัวหิน, สถิติจำนวนนักเรียนธรรมศึกษาอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, (ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอหัวหิน, ๒๕๖๐), หน้า ๑. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีการจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ของ กรมวิชาการ มี ๔ ด้าน ประกอบด้วย (๑) ผู้สอน (๒) สื่อการสอน (๓) อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และ (๔) การวัดและประเมินผล^๙

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา และระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวม ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้สอน ๒) ด้านสื่อการสอน ๓) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และ ๔) ด้านการวัดและประเมินผล

^๙กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๕), หน้า ๒๐๙.

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร (Population) ได้แก่ นักเรียนธรรมศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๙๕๗ คน^{๑๐}

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา (ตอนปลาย) ในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (โรงเรียนหัวหิน และโรงเรียนหนองพลับวิทยา)

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึงเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลลัพธ์ (Output) ของการปฏิบัติงาน โดยหากผลการปฏิบัติงานดีถือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานสูง และหากผลการปฏิบัติงานไม่ดีถือว่าไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ

การจัดการศึกษาธรรมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรมที่กำหนดให้ฆราวาสศึกษา มี ๓ ระดับ คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท ธรรมศึกษาชั้นเอก โดยมุ่งหมายในบริบท ๔ ด้าน ประกอบด้วย

^{๑๐}สำนักงานเจ้าคณะอำเภอดงหลวง, สถิติจำนวนนักเรียนธรรมศึกษาอำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, (ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอดงหลวง, ๒๕๖๐), หน้า ๑. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

- ๑) ด้านผู้สอน ได้แก่ ลักษณะการปฏิบัติงานและคุณสมบัติที่ดีของผู้สอน
 - ๒) ด้านสื่อการสอน ได้แก่ ลักษณะการใช้สื่ออุปกรณ์ต่างๆ มาเป็นตัวกลางช่วยในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและเจตคติให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามความมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น
 - ๓) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะการจัดสถานที่ที่ใช้ทำการเรียนการสอน รวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
 - ๔) ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ ลักษณะการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม มีความเที่ยงตรงสูง และสอดคล้องกับสภาพจริง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา** หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ตอนปลาย) ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งได้แก่ โรงเรียนหัวหิน และโรงเรียนหนองพลับวิทยา เท่านั้น
- นักเรียน** หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเป็นผู้ที่กำลังศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในระดับธรรมศึกษาชั้นตรี หรือธรรมศึกษาชั้นโท หรือธรรมศึกษาชั้นเอก

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ๑.๗.๑ ทำให้ทราบประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๑.๗.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๑.๗.๔ ผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลทางวิชาการที่มีประโยชน์สำหรับองค์กรคณะสงฆ์ในการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางในการศึกษาวิจัย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับการศึกษาธรรมศึกษา

๒.๔ ข้อมูลทั่วไปโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ จากเอกสารทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่าน จึงได้ประมวลเนื้อหาสาระไว้ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของประสิทธิภาพ

จากการค้นคว้าแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ “ความหมายของประสิทธิภาพ” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการงาน^๑ เป็นผลจากการเปรียบเทียบทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้จากการทำงานว่าดีขึ้นอย่างไร แค่นั้น ในขณะที่กำลังทำงานตามเป้าหมายขององค์กรคงเดิม^๒ กล่าวคือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำเข้า (Input) และผลลัพธ์ที่ออกมา (Output) เพื่อสร้างให้เกิดต้นทุนสำหรับทรัพยากรต่ำสุด ซึ่งเป็นการกระทำอย่างหนึ่งที่ถูกต้อง (Doing Things Right) โดยคำนึงถึงวิธีการ (Means) ใช้ทรัพยากร (Resources) ให้เกิดการประหยัดหรือสิ้นเปลืองน้อยที่สุด^๓

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๗๑๓.

^๒เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง, การบริหารรัฐกิจ แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (ขอนแก่น: ห้างหุ้นส่วนจำกัดขอนแก่นการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๕๗.

^๓จิตินันท์ สุวรรณศิริ, การจัดการความรู้ของผู้ตรวจประเมินระบบคุณภาพ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองระบบคุณภาพ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (สร.ว.ส.ท.), ๒๕๕๐), หน้า ๙๕.

ประสิทธิภาพ คือ สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลโดยสามารถแสดงออกในลักษณะ ดังนี้

๑) มีความสามารถพิเศษที่คาดการณ์ข้างหน้าได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ หรืออาจเรียกได้ว่ามีวิสัยทัศน์ที่ดี แล้วก็ยังสามารถจัดการธุรกิจหรืองานที่รับผิดชอบให้นำไปสู่สิ่งที่คาดการณ์ไว้

๒) มี “ไฟแห่งพลังการทำงาน” คือ การตระหนักถึงความมุ่งมั่น พุ่มเท กระฉับกระเฉงสามารถอดทนหรือรับภาวะกดดันต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคนานัปการ

๓) มีบารมีอยู่ในตัว ใครเห็นก็เป็นที่ยำเกรง ให้ความเคารพนอบน้อม พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามทั้ง ๆ ที่ไม่ได้แสดงอำนาจบาตรใหญ่ หรือวางท่าทีแต่อย่างใด

๔) มีความสามารถที่จะจัดการหรือแก้ปัญหาได้อย่างเฉียบพลัน และมีโอกาสผิดพลาดน้อยมากโดยอาศัยการประสานประโยชน์จากความเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และมีการสื่อสารข้อความอย่างดียเยี่ยม^๔

ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การสนับสนุนให้มีวิธีการบริหารที่จะได้รับผลดีมากที่สุด โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด นั่นก็คือการลดค่าใช้จ่ายทางด้านวัตถุดิบและบุคลากรลงในขณะที่พยายามเพิ่มความมั่นคงตรงความเร็วและความราบเรียบของการบริหารให้มากขึ้น^๕ ในระบบราชการหมายรวมถึง ผลผลิตภาพและประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติ ตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ

๑) ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต (Input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด

๒) ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร (Process) ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม

๓) ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ (Output) ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันทเวลา ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและบริการเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้มารับบริการ

ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงานโดยมีผลผลิตที่ได้รับเป็นตัวกำกับการแสดงประสิทธิภาพของการดำเนินการใด ๆ^๖ ประสิทธิภาพ (Efficiency) ได้แก่ การดำเนินงานบรรลุไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานน้อยที่สุดหรือประหยัดที่สุด แต่ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า^๗

^๔ดนัย เทียนพุฒ, การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖๔-๒๖๕.

^๕ติน ปรัชญพฤทธิ, ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗.

^๖สมใจ ลักษณะ, การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๙), หน้า ๖.

^๗รัตนะ บัวสนธิ์, การประเมินผลโครงการวิจัยเชิงปริมาณ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอมแพคท์ พรินท์ จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๖๕.

ประสิทธิภาพ หมายถึง กิจกรรมทางด้านการบริหารบุคคลที่ได้เกี่ยวข้องกับวิธีการ ซึ่งหน่วยงานพยายามที่จะกำหนดให้ทราบแน่ชัดว่าพนักงานของตนสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เป็นการวัดผลการทำงานขององค์กรนั้นว่าทำงานได้ปริมาณงานมากน้อยแค่ไหน คุณภาพงานดีมากน้อยแค่ไหน ใช้เงิน เวลา แรงงานไปมากน้อยแค่ไหน โดยรวม ความมีประสิทธิภาพเราจะให้หมายถึงทำงานได้ปริมาณและคุณภาพมาก องค์กรโดยรวมมีความสมัครสมานสามัคคีมี สันติภาพและความสุขรวม เป็นผลดีต่อส่วนรวมและผู้รับบริการแต่ใช้เวลาแรงงานและงบประมาณ น้อย” ประสิทธิภาพจึงเป็นผลงานปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและได้รับผลกำไรจากการ ปฏิบัติงาน ซึ่งความพึงพอใจหมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชนโดยพิจารณาจาก

- ๑) การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Service)
- ๒) การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา (Timely Service)
- ๓) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service)
- ๔) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service)
- ๕) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression Service)^๙

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานหรือดำเนินการให้เป็นไปตาม เป้าหมายที่วางไว้ หรือได้ผลสำเร็จของงาน โดยใช้เวลาและทรัพยากรตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงาน รวมทั้งการสำเร็จเสร็จสิ้นตรงเวลา และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรม^{๑๐} ในระบอบราชการมีความหมายรวมถึงการผลิตภาพและประสิทธิภาพโดยประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติตามแต่ วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ ต้นทุน กระบวนการ และผลผลิต^{๑๑}

สรุปได้ว่า คำว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ผลของการปฏิบัติงาน โดยหากผล การปฏิบัติงานที่ดีถือว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานสูง และหากผลการปฏิบัติงานไม่ดีถือว่ามี ประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ เป็นการทำงานเสร็จโดยสูญเสียเวลาน้อยที่สุด บุคคลที่มี ประสิทธิภาพในการทำงาน คือ บุคคลที่ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถใช้กลวิธีหรือเทคนิค การทำงานที่จะสร้างผลงานได้มากเป็นผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจโดยสิ้นเปลืองทุน ค่าใช้จ่าย พลังงาน และเวลาน้อย เป็นบุคคลที่มีความสุขและพอใจในการทำงานเป็นบุคคลที่มีความพอใจที่จะ เพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผลงาน คิดค้น ดัดแปลงวิธีการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ

^๙สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีองค์กรประสิทธิภาพ รวมบทความสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๖๓.

^{๑๐}อรอุต ติญานาวิทย์, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๔.

^{๑๑}อภินันท์ จันตะนี, การใช้แนวคิดและทฤษฎีเพื่ออ้างอิงในการทำวิจัยทางธุรกิจ, (พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๗), หน้า ๑๐.

^{๑๒}สุรนาท ขมะณะรงค์, นโยบายสาธารณะและหลักการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐), หน้า ๓๕.

๒.๑.๒ การบริหารจัดการของผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

จากการค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการของผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เมื่อกล่าวถึงการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพแล้ว สิ่งที่ต้องการขาดไม่ได้ก็คือผู้บริหารงานในองค์กร ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบหลักลำดับต้น ๆ เลยทีเดียว ทั้งนี้ หากผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่ดีผลงานที่ได้รับก็จะมีประสิทธิภาพเป็นของคู่กันเสมอเพื่อจะทำให้ทราบแน่ชัดว่าการบริหารจัดการของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญ

คุณลักษณะการทำงานที่มีประสิทธิภาพเกิดจากบุคลากรที่มีคุณลักษณะเหมาะสมในองค์กร การบริหารบุคลากรจะเป็นต้นทางสำคัญของการสรรหาให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีคุณลักษณะที่พึงปรารถนา โดยทั่วไปบุคลากรที่พึงปรารถนามีคุณสมบัติอยู่ ๓ ด้าน คือ

๑) ความสามารถด้านความรู้ความคิด (Cognitive Abilities)

๑.๑) ความรู้ความสามารถจากการศึกษาที่จะเป็นพื้นฐานในการทำงาน เช่น การศึกษาปริญญาตรี ในสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการขององค์กร

๑.๒) ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งพูด ฟัง อ่าน เขียน ได้มาตรฐาน

๑.๓) ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์

๑.๔) ความสามารถในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ

๑.๕) ความสามารถในการศึกษาวิจัย และค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง

๑.๖) ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๑.๗) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์

๒) ความสามารถทางกระบวนการปฏิบัติ (Performance Abilities)

๒.๑) ความสามารถในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่ทำงานในองค์กร

๒.๒) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology)

๒.๓) ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม

๒.๔) ความสามารถในการประสานงาน

๒.๕) ความสามารถในการวางแผน

๒.๖) ความสามารถในการประเมินผล

๒.๗) ความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์

๓) คุณลักษณะทางจิตใจ (Affective Characteristics)

๓.๑) มีจริยธรรมพื้นฐาน เช่น ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน ฯลฯ

๓.๒) มีความรับผิดชอบ

๓.๓) มีความเป็นระเบียบ และมีวินัย

๓.๔) มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

๓.๕) รักการทำงาน สนใจหาความรู้ ปรับปรุงการทำงานของตนเองอยู่เสมอ^{๑๒}

^{๑๒} สมใจ ลักษณะ, การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน, หน้า ๔๕-๔๖.

ประสิทธิภาพในการทำงานที่เกิดจากความสามารถของผู้นำ ความสามารถด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่น โดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น เป็นผู้ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ความเป็นผู้นำเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก สั่งการ บังคับบัญชา ประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ เพื่อให้กิจการงานนั้นๆ ดำเนินไปจนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการความเป็นผู้นำ (Leadership) มีดังนี้

๑) มีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์รวมถึงการให้ความสัมพันธ์ในแนวนอน ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันหมด

๒) มีความคิดริเริ่มในการมีวัฒนธรรมและค่านิยมร่วมกันที่จะทำให้ผู้อื่นปฏิบัติโดยไม่มีลำดับชั้นของอำนาจ

๓) เน้นที่การกระตุ้นบุคคลและการจูงใจพนักงาน ให้อำนาจแต่ละบุคคล เป็นผู้สอนและอำนวยความสะดวกและผู้ให้บริการ

๔) มีความเชื่อมโยงกับการทำงานด้วยจิตใจ มีลักษณะเปิดเผย เปิดใจให้กว้างรับฟังผู้อื่น ไม่ยึดบรรทัดฐานของตนเอง

๕) มีการริเริ่มการเปลี่ยนแปลงหรืออาจจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงเพื่อให้ระบบดีขึ้น^{๑๓}

หลักการบริหารของผู้บริหารแต่ละบุคคลนั้น มักมีแนวทางแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับทักษะ ความรู้ ความชำนาญ และเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลแต่หลักการบริหารจัดการ อาทิ

๑) การกำหนดนโยบาย คือ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ทิศทางการผลิตและการบริการ

๒) การจัดแบ่งและใช้อำนาจหน้าที่ คือ บังคับบัญชา วินิจฉัย สั่งการ และตัดสินใจ

๓) การวางแผน คือ การกำหนดผลที่ต้องการของการผลิตหรือการบริการ โดยจะกำหนดกิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน ระยะเวลา ปัจจัยที่ต้องใช้และผู้รับผิดชอบ

๔) การจัดองค์การ คือ การจัดกลุ่มงานตามโครงสร้างขององค์การซึ่งเป็นการจัดให้การดำเนินงานมีความสัมพันธ์กัน

๕) การจัดบุคลากร คือ การเข้าหน่วยงานหรือกลุ่มงานต่าง ๆ กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน กำหนดสายงานการบังคับบัญชาและการควบคุมงานการพัฒนาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ

๖) การสั่งการหรือการอำนวยความสะดวก คือ การใช้อำนาจและอิทธิพลโดยผู้บริหารต่อผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้มีการดำเนินงานตามแผนจนบรรลุตามเป้าหมาย

๗) การประสานงาน คือ การประสานระหว่างผู้ปฏิบัติงานตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคล รวมถึงการสื่อสารในองค์การ การระดมความคิด ความร่วมมือ จัดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาอุปสรรคในการทำงาน

๘) การประเมินและการรายงาน คือ การใช้ปัจจัยการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติงานได้มาตรฐาน ผลผลิตของการดำเนินงานที่แสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การนำผลการปฏิบัติและผลที่ได้รับนำมาเป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงาน

^{๑๓} เนตรพัฒนา ยาวีราช, ผู้นำการเปลี่ยนแปลง, (กรุงเทพมหานคร: ธนาพรส แอนด์ กราฟฟิค, ๒๕๔๖),

๙) การจัดงบประมาณ ทั้งนี้รวมถึงปัจจัยทรัพยากรต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานครอบคลุมถึงงบประมาณที่ใช้ในการลงทุน^{๑๔}

สมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในภาครัฐหรือคุณลักษณะใด ๆ ของการบริหารในภาครัฐ คือ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ บุคลิก ลักษณะ อุปนิสัย เจตคติที่เชื่อว่าหากผู้ปฏิบัติงานหรือผู้บริหารที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายทำให้ผลของการปฏิบัติดียิ่งขึ้นมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผล สมรรถนะที่พึงประสงค์นี้ มี ๑๗ ประการ ดังนี้

๑) ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์สามารถคาดการณ์ความเปลี่ยนแปลงในอนาคตสามารถเตรียมตนเองและประเทศชาติให้รองรับการเปลี่ยนแปลงได้

๒) ต้องมีการศึกษาดีและไม่ใช่ว่ามีความรู้แต่เพียงเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ต้องเป็นผู้รอบรู้

๓) ต้องเป็นนักแก้ปัญหาเพราะเมื่อเศรษฐกิจเจริญเติบโตปัญหาต่าง ๆ จะตามมามากมาย

๔) ต้องมุ่งส่งเสริมการให้บริการที่ดี เพราะเมื่อประชาชนอยู่ดีกินดีแล้วจะเรียกร้องบริการที่ดีกว่า และมากกว่าจากภาครัฐ ผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถให้บริการที่มีคุณภาพ

๕) ผู้นำต้องสามารถสื่อสารข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อความคิดแผนงานสำหรับอนาคตต่อประเทศ ต่อภูมิภาค และต่อโลก

๖) ต้องสามารถประสานให้ความร่วมมือกับภาครัฐด้วยกัน กับประชาชนทั่วไปกับผู้นำในภูมิภาคและผู้นำโลก การประสานร่วมมือเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจและสันติในภูมิภาค

๗) ต้องเป็นผู้มีบารมี เป็นที่นิยมยกย่องจากคนในชาติและในประชาคมโลก

๘) ต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ และมองเห็นแนวโน้มในอนาคตทางด้านเทคโนโลยี

๙) ต้องคำนึงถึงความสำคัญของสภาวะแวดล้อม เนื่องจากประเทศอาเซียนจะเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรม คนในชาติจะหันไปทำงานในโรงงานมากกว่าการเป็นเกษตรกร ผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้กับที่ดินและบุคคลากรการเกษตรที่น้อยลงให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องคำนึงถึงมลภาวะอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อประเทศด้วย

๑๐) สามารถทำสิ่งที่เหมาะสมและดีที่สุดสำหรับประเทศ ในขณะเดียวกันก็ต้องมองเห็นความสำคัญของภูมิภาคและของโลก และแสวงหาโอกาสที่จะเข้าไปมีบทบาทในภูมิภาคและในโลก

๑๑) สามารถเป็นสื่อกลางระหว่างชาติต่าง ๆ ที่ประชาชนมีความแตกต่างกัน

๑๒) ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ และที่สำคัญคือซื่อสัตย์ต่อประชาชน

๑๓) คำพูดและการกระทำสอดคล้องกัน

๑๔) ได้รับความไว้วางใจ

๑๕) ส่งเสริมสนับสนุนความสำคัญของครอบครัว

๑๖) ยอมรับความแตกต่างกันในศาสนาในเชื้อชาติ ของคนต่าง ๆ ในประเทศและในภูมิภาคต้องสามารถรวบรวมคนที่ต่างศาสนาและต่างผิวพรรณให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๑๗) ยอมรับศาสนาอื่น ทั้งภายในประเทศและภูมิภาค^{๑๕}

^{๑๔}สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, โครงการที่สำคัญการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๒), หน้า ๓.

^{๑๕}วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, ผู้นำการเปลี่ยนแปลง, (กรุงเทพมหานคร : ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๘-๑๖๑.

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการของผู้บริหารเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความมุ่งหวังและความคาดหวังหรือแนวทางของผู้บริหารที่จะดำเนินการเพื่อให้องค์การมีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเคล็ดลับของแต่ละบุคคลที่จะดำเนินการในรูปแบบใดก็ตามแต่ต้องอยู่ภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่องค์การนั้น ๆ ได้ตั้งไว้ โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารจะเน้นการฝึกอบรมหรือหมุนเวียนการปฏิบัติงานกันของบุคลากรในหน่วยงานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานแทนกันได้กรณีมีการลา ทั้งนี้ การบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพนั้นก่อนอื่นจะต้องสื่อความหมายภายในองค์การให้ตรงกันเสียก่อนทั้งผู้บริหารและบุคลากรเพราะจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์

๒.๑.๓ การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานคือการปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญแก่บุคลากรในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย

องค์การทุกประเภทจะต้องมีองค์ประกอบด้านงาน ซึ่งได้แก่ ภารกิจที่จะต้องกระทำตามวัตถุประสงค์ และการจัดระบบงานเพื่อให้สามารถกระทำตามวัตถุประสงค์และการจัดระบบงานเพื่อให้สามารถกระทำภารกิจได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การที่จะประกอบภารกิจได้ตามเป้าหมายขององค์การจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่ดี คือ คนหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้ ดังนั้น การที่หน่วยงานหรือองค์การจะกระทำภารกิจได้ดีมีประสิทธิภาพ หน่วยงานจำเป็นจะต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในปริมาณที่เหมาะสมกับภาระงาน บุคลากรจึงเป็นปัจจัยอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกประเภท^{๑๖} โดยในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพนั้น ทำได้เพียงใดอยู่ที่ปัจจัย ๓ ประการที่ผสมผสานอยู่ด้วยกัน คือ

๑) ความพยายาม คือ ขนาดของกำลังความพยายามของผู้ทำงานที่ทุ่มเทให้กับงานของกลุ่ม จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ออกแบบว่า เป็นงานที่ทำหายความสามารถหรือไม่ให้อิสระในการตัดสินใจหรือไม่ เป็นต้น

๒) ทักษะความรู้ หมายถึง ทั้งทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและความรู้ที่จะเอาไว้อธิบายงาน และรวมไปถึงการมีทักษะและความรู้ที่เกี่ยวกับการเข้ากับคนเพื่อการทำงานด้วย ทักษะและความรู้นี้เองที่จะทำให้มีประสิทธิภาพเข้ากันได้ และรวมพลังกันเพื่อการทำงานได้

๓) กลยุทธ์ที่ใช้แก้ปัญหาหรือประยุกต์ใช้ทำงาน ถ้ากลุ่มมีกลไกในการร่วมกันและช่วยกันคิดค้นหากกลยุทธ์ที่จะใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนางานให้ดีขึ้นตลอดเวลาและประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้เสมอ^{๑๗}

^{๑๖} พนม วัฒนสุนทร, วัฒนธรรมค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน, (กรุงเทพมหานคร: อาทิตยโปรดักส์ กรุ๊ป, ๒๕๔๑), หน้า ๔.

^{๑๗} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการจัดการทันสมัยยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙๖.

สมรรถนะของกำลังคน (Workforce competencies) ถือเป็นดัชนีในการวัดความรุ่งเรือง วัดขีดความสามารถที่แข่งขันกันได้ขององค์กรและของประเทศ ดังนั้น การปรับเปลี่ยนหรือการปฏิรูป การบริหารงานใหม่ จึงมีผลเชื่อมโยงกระทบเกี่ยวข้องกับตัวบุคลากรในองค์กรซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ บุคลากรในองค์กรต้องทำความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลง มองเห็นความจำเป็น ประโยชน์ และ ความสำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยจะต้องมีความพร้อมที่จะเดินไปในแนวทางและจุดหมายเดียวกัน^{๑๘}

แนวคิดของการปฏิรูประบบราชการมีเหตุจูงใจและแรงกดดันที่ทำให้ต้องมีการปฏิรูป คือ การแข่งขันทางการค้าในระดับรัฐก็เช่นกัน แรงกดดันจากการแข่งขันทางการค้าระดับโลก การทำ การค้าที่ไร้พรมแดนระหว่างประเทศทำให้รัฐต้องให้ความสนใจในการปรับปรุงแนวนโยบายเพื่อการ สนับสนุนภาคเอกชน เพื่อให้สามารถแข่งขันและแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดการค้าโลกให้ได้มาก และช่วย สร้างความได้เปรียบเพื่อจะได้พัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมได้อย่างมั่นคง^{๑๙}

ผู้บริหารระดับกลางเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบให้มีทั้ง ความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการปฏิรูปบทบาทภารกิจ โครงสร้างและระบบงานของหน่วยงาน หรือองค์กร รวมทั้งต้องมีการบริหารงานให้สอดคล้องกับนโยบายและทิศทางของแผนแม่บท การ พัฒนาทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในการปรับเปลี่ยนระบบบริหารงานในความรับผิดชอบไปสู่แนว ทิศทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่เน้นผลลัพธ์ของงานเป็นหลัก (Result Based)^{๒๐}

กระบวนการของกลุ่มกิจกรรมที่ปฏิบัติจัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดเพื่อให้เกิดผลในการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากกิจกรรมการศึกษา การพัฒนา การฝึกอบรม ในแต่ละวิธีการย่อมมีจุดเน้น ในการพัฒนาบุคลากรที่ต่างกัน กล่าวคือ หากพัฒนาบุคลากรโดยกิจกรรมการศึกษาจะเน้นที่ตัว บุคคลโดยมุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และความรู้ความ ชำนาญในวิชาชีพเฉพาะสาขาซึ่งจะสามารถนำติดตัวไปประกอบอาชีพหรือเป็นประโยชน์ต่อความ ก้าวหน้าในหน้าที่การงานในอนาคตในขณะที่พัฒนาบุคลากรโดยกิจกรรมการฝึกอบรมจะเน้นที่คน หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ต้องปฏิบัติโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมมักเกี่ยวข้องกับการ แก้ปัญหาในการทำงานของบุคลากรในขณะนั้น ส่วนการพัฒนาบุคลากรโดยวิธีการสุดท้ายคือโดย กิจกรรมการพัฒนาเน้นที่ตัวบุคคล องค์กร และสังคมพร้อม ๆ กัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้าง ความเจริญก้าวหน้าในสายอาชีพของผู้ปฏิบัติงาน^{๒๑}

^{๑๘} ทิพาดี เมฆสุวรรณค์, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : เพื่อการปฏิรูประบบราชการสำนักงาน คณะกรรมการเพื่อการปฏิรูประบบราชการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๓), หน้า ๑๕.

^{๑๙} มนู อดิเดชเชษฐ์, การปฏิรูประบบราชการ : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการปฏิรูประบบราชการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๓), หน้า ๙๑.

^{๒๐} ธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์, การปฏิรูประบบราชการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๔๓.

^{๒๑} ยุวดี ศรีธรรมรัฐ, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : เพื่อการปฏิรูประบบราชการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๑๘๔.

การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน คือ กรรมวิธีต่าง ๆ ที่มุ่งจะเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ความสามารถประสบการณ์และเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้แก่บุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะด้านการศึกษารวมกับนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของผู้มีอำนาจเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนสภาพแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลทำให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น^{๒๒} การพัฒนาบุคลากรเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการทำงานที่ดีขึ้นตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัย ทัศนคติ และวิธีการทำงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน^{๒๓}

สรุปได้ว่า การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน คือ การแสวงหาโอกาส หรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคุณภาพการทำงานขององค์การ เพื่อให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ประสิทธิภาพการทำงานสามารถพัฒนาได้หลายรูปแบบ ซึ่งทุก ๆ รูปแบบมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญแก่บุคลากรในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย ดังกล่าวนี้นั้น ขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์การ ผู้บริหาร และบุคลากรซึ่งหากองค์การใดมีความพร้อมทั้งสามด้านมากที่สุดก็จะมีโอกาสพัฒนาได้มากที่สุดเช่นเดียวกัน

๒.๑.๔ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติตามนั้นด้วย ซึ่งอาจเขียนเป็นสูตร ดังนี้

$$E = (O - I) + S$$

E = Efficiency คือ ประสิทธิภาพของงาน

O = Output คือ ผลผลิตหรือผลงานที่ได้รับออกมา

I = Input คือ ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรการบริหารที่ใช้ไป

S = Satisfaction คือ ความพึงพอใจในผลงานที่ออกมา

นอกเหนือจากนี้ ยังมีทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประสิทธิภาพหรือส่งผลต่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ ดังนี้

^{๒๒} สมเพียร เทียนทอง, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^{๒๓} สมาน รังสิโยภุชย์, การจัดการภาครัฐแนวใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, ๒๕๔๔), หน้า ๘๓.

ก. ทฤษฎีระบบ (System Theory)

ทฤษฎีระบบเป็นการมององค์การเป็นระบบตามหน้าที่ที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ในทฤษฎีระบบนี้ (System) เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกันซึ่งต้องการบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันทุกระบบขององค์การประกอบด้วย ๔ ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน คือ

๑) ปัจจัยนำเข้า (Input) ทรัพยากรขององค์การหรือทรัพยากรการบริหารเป็นทรัพยากรที่นำเข้าสู่ระบบการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ซึ่งในการบริหารจัดการต้องตระหนักถึงสถานะและการใช้ทรัพยากรขององค์การอยู่เสมอ ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยทรัพยากรทางกายภาพ วัตถุดิบ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการเงิน ข้อมูล และเทคโนโลยี

๒) กระบวนการแปรสภาพในการบริหาร (Transformation Process) เป็นขั้นตอนการนำทรัพยากรขององค์การที่เป็นปัจจัยนำเข้า หรือปัจจัยการผลิต แล้วแปรสภาพออกมาเป็นผลผลิต (Output)

๓) ผลผลิต (Outputs) เป็นสิ่งที่ได้จากกระบวนการแปรสภาพ ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์และบริการผลลัพธ์ด้านการเงิน (กำไรและขาดทุน) ผลลัพธ์การดำเนินงานของพนักงาน ความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ผลผลิตเหล่านี้เป็นผลผลิตโดยผู้บริหารในทุกระดับที่ทำงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ

๔) การป้อนกลับ (Feedback) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมองค์การ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ใช้เพื่อปรับปรุงปัจจัยนำเข้าและกระบวนการแปรสภาพในการบริหาร เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงพอใจมากขึ้น^{๒๔}

ข. ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)

ทฤษฎีความคาดหวัง เป็นทฤษฎีซึ่งเสนอว่าบุคคลจะมีพฤติกรรมโดยถือเกณฑ์ความน่าจะเป็นในการรับรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดการใช้ความพยายาม เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ ตลอดจนขึ้นกับวิธีการซึ่งเขามองถึงคุณค่าที่เป็นผลลัพธ์นั้น

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีกระบวนการซึ่งเสนอแนะว่าก่อนที่จะบุคคลจะปฏิบัติ เขาจะพิจารณาว่า จะมีความสามารถและความพยายามที่จะให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการหรือไม่ โดยจะแสดงในรูปของความสัมพันธ์ระหว่างความพยายามที่ใช้ในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงาน

ทฤษฎีความคาดหวังจะเกี่ยวข้องกับ ๓ ประการ ตามขั้นตอน คือ

๑) การใช้ความพยายามในการทำงานของพนักงาน

๒) การปฏิบัติงาน

๓) ผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับงาน

ซึ่งจะทำให้เกิดความคาดหวังใน ๒ ลักษณะ คือ

๑) ความคาดหวังผลการปฏิบัติงานจากความพยายาม

๒) ความคาดหวังผลลัพธ์จากการปฏิบัติงาน

^{๒๔} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕-๔๗.

ทฤษฎีความคาดหวังชี้ให้เห็นว่า บุคคลจะกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการถ้า

๑) ความพยายามจะนำไปสู่การปฏิบัติงาน ถ้าไม่สามารถเกิดความพยายามด้วยตนเองได้อาจกระตุ้นโดยการฝึกรอบม การให้การสนับสนุน การกำหนดเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน

๒) การทำงานจะนำไปสู่ผลลัพธ์ ได้แก่ รางวัล ค่าตอบแทน ซึ่งอาจจะเป็นรางวัลที่กำหนดขึ้นจากผลงาน หรือการให้ตามสถานการณ์

๓) เกิดคุณค่าความพอใจในผลลัพธ์ (Anticipated Satisfaction or Valence) ถ้าต้องการให้คุณค่าความพอใจในผลลัพธ์เป็นบวกจะต้องอาศัยการกำหนดความต้องการ และจัดรางวัลให้สอดคล้องกับความต้องการด้วย^{๒๕}

ค. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory)

ทฤษฎีนี้ เชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์หรือสิ่งที่มีมนุษย์แสดงออก จะมาจากความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออก หรือการตอบสนอง (Response) และสิ่งเร้า (Stimulus) การเสริมแรงโดยการให้รางวัลที่คนต้องการ เมื่อคนแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาจะเป็นตัวกระตุ้นให้คนเรียนรู้และแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก

ทฤษฎีการเสริมแรง หรือ การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) เป็นทฤษฎีที่ระบุว่าผลลัพธ์ของพฤติกรรมในปัจจุบันของบุคคลได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมในอดีต เป็นทฤษฎีที่ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ถือเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมหนึ่งกับผลพฤติกรรมนั้น หรือหมายถึงกระบวนการพฤติกรรมของคนซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต ทฤษฎีนี้ได้นำมาใช้เป็นเทคนิคในการจูงใจ บุคคลจะได้รับการจูงใจโดยการออกแบบที่เหมาะสมของสภาพแวดล้อมในการทำงาน และผลการปฏิบัติงาน ส่วนการกระทำที่ไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดการเสริมแรงด้านลบ (Negative Reinforcement)^{๒๖}

สรุปได้ว่า ทฤษฎีประสิทธิภาพ คำนึงถึงผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย์และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติตามนั้น นอกเหนือจากนี้ ยังมีทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ประสิทธิภาพหรือส่งผลต่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ คือ ๑) ทฤษฎีระบบ เป็นการสร้างระบบให้กับองค์การตามกรอบองค์ประกอบ ๔ ส่วน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการแปรสภาพในการบริหาร ผลผลิต และการป้อนกลับ ซึ่งทุกส่วนจะทำงานแบบสัมพันธ์กันตามหน้าที่และสภาพแวดล้อม ๒) ทฤษฎีความคาดหวัง เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอน ๓ ประการ คือ การใช้ความพยายามในการทำงานของพนักงาน การปฏิบัติงาน และผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับงานซึ่งจะทำให้เกิดความคาดหวัง ๒ ลักษณะ คือ ความคาดหวังผลการปฏิบัติงานจากความพยายามและความคาดหวังผลลัพธ์จากการปฏิบัติงาน หรือเป็นตัวชี้วัดการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการ และ ๓) ทฤษฎีการเสริมแรง เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต ซึ่งทฤษฎีนี้จะเชื่อว่าการกระทำที่ไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดการเสริมแรงในด้านลบ

^{๒๕} Bateman Thomas S. & Scott A. Snell, **Management: Building Competitive Advantage**, 4th ed., (Boston : Lrwin McGraw-Hill, 1999), p. 2.

^{๒๖} Rue Leslie W. & Lloyd L. Byars, **Management: Skill and Application**, 9th ed., (North America : McGraw-Hill, 2000), p. 450.

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ จากเอกสารทางวิชาการ ของนักวิชาการหลากหลายท่าน จึงได้ประมวลเนื้อหาสาระไว้ ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหารการจัดการ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ความหมายของการบริหารจัดการ” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แนวคิดการบริหารได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนเกิดเป็น ทฤษฎีการบริหารที่มุ่งจะวิเคราะห์ศึกษาถึงการบริหารอย่างเป็นระบบ โดย เฮนรี ฟาโย (Henry Fayol) นักบริหารชาวฝรั่งเศสได้วางรากฐานสำคัญของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกัน อย่างกว้างขวาง.ทฤษฎีอันหนึ่งที่ว่าด้วยหน้าที่ในการบริหาร ๕ ประการ คือ การวางแผน การจัด องค์กร การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม ต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุงจนกลายเป็น ตารางการบริหาร เช่น ทฤษฎีของ ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) ศาสตราจารย์ การบริหารรัฐกิจชาว อเมริกัน ที่ได้ขยายแนวคิดของฟาโยกำหนดหน้าที่ในการบริหารที่เรียกกันว่า POSDCORB^{๒๗} นอกจากนี้ การบริหารเป็นการจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิด ประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความร่วมมือ ของกลุ่มบุคคลให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

การบริหารการจัดการเป็นกระบวนการวางแผนการจัดองค์กร การดำเนินงานและการ ควบคุมเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย^{๒๘} การบริหารจึงเป็นศิลปะของการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ที่ พร้อมด้วยกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การเป็นผู้นำและการควบคุม^{๒๙} กล่าวคือ การบริหาร เป็นศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ โดยที่ผู้บริหารมักไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือก^{๓๐} การบริหารจึงเป็นศิลปะเพื่อความชำนาญที่ถูกนำมาใช้โดยเชื่อมโยงองค์ประกอบ ๖M's เข้าด้วยกัน ได้แก่ Manpower Materials Money Methods Machines และ Morale เพื่อกำหนดและบรรลุเป้าหมาย ขององค์กร^{๓๑}

^{๒๗} สุปรีชา กมลาคณ์, *กลยุทธ์การบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

^{๒๘} Wagner J.A., & Hollenbeck J.R., *Management of organization behavior*, (New Jersey: Prentice-Hall, 1995), p. 74.

^{๒๙} Holt D.H., *Management Principles and Practices*, (New Jersey: Prentice-Hall, 1993), p. 3.

^{๓๐} เติมศักดิ์ ทองอินทร์, *ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ*, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

^{๓๑} Lewis Keeling B. & Kallaus Norman F., *Administrative Office Management*, 11th ed., (Ohio: South-Western Education Publishing, 1996), p. 3.

การบริหารการจัดการเป็นการทำงานเพื่อให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น^{๓๒} มุ่งไปที่การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาการบริหารทรัพยากร (Resource of Administration) มาประกอบตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๓} ของการนำเอากฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผล ด้วยความเต็มใจ ความเที่ยงธรรม และมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้^{๓๔} และในส่วนของจัดการ หมายถึง ศิลปะ ในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์กรและนอกองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๕}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการเป็นกระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์มาผนวกกับการทำงานในองค์กรเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีคุณภาพและพึงพอใจแก่ผู้รับบริการหรือผู้ใช้สินค้า เป็นต้น นอกจากนี้ การบริหารจัดการยังมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ และวิธีการปฏิบัติงานให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากที่สุด โดยนำเอาการบริหารทรัพยากรมาประกอบตามกระบวนการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือที่เรียกว่า เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารจัดการนั่นเอง ซึ่งกระบวนการบริหารดังกล่าว ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การดำเนินงาน และการควบคุม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการเป็นกระบวนการกลุ่มหรือเป็นกระบวนการของการทำงานเป็นทีม ดังนั้น ผู้มีบทบาทสำคัญ จึงได้แก่ ผู้บริหาร ซึ่งจำเป็นต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้นที่สำคัญ คือ เป็นผู้มีความรู้และศิลป์ในการประสานทุกคนเข้าด้วยกันให้สามารถร่วมกันทำงานให้บรรลุสำเร็จร่วมกันได้

๒.๒.๒ ความสำคัญของการบริหารจัดการ

จากการทบทวนเกี่ยวกับ “ความหมายของการบริหารจัดการ” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี หลีกหนี หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญหิ ปริหริตฺ สมตฺถเณ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบหนีซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบหรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป^{๓๖} ความสำคัญของการบริหารจัดการอยู่ที่ผู้บริหารจะเห็นความสำคัญในฐานะนักบริหารผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง และบางครั้งก็มีอิทธิพลต่อบุคลากรในองค์กรโดยรวมทั้งหมดที่จะทำให้เกิดความเชื่อใจ และยอมทำตามในคำสั่งของผู้บริหาร เพราะนักบริหารได้ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร

^{๓๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๔๙), หน้า ๑.

^{๓๓} ชีระรัตน์ กิจจารักษ์, **การบริหารการศึกษา**, (เพชรบูรณ์: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^{๓๔} พัทธยา บวรวัฒนา, **การบริหารเชิงบูรณาการ**, (นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^{๓๕} สมคิด บางโม, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑.

^{๓๖} สิริภพ เหล่าลาภะ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

ความสำคัญของการบริหารจัดการเกิดจากลักษณะสำคัญเฉพาะของการบริหาร โดยนัยนี้การบริหารมีลักษณะสำคัญ ๘ ประการ ดังนี้

๑) การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง มิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ถ้าจะกล่าวถึงบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารนั้นก็เรียกว่าผู้บริหาร

๒) การบริหารเป็นงานที่มีจุดหมายทั้งนี้หมายความว่า ในการบริหารงานนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดหมายไว้ก่อน ไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตามส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดหมาย

๓) การบริหารเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายใน และภายนอกองค์กร ดังเช่น ถ้าผู้บริหารต้องการจะปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็อาจได้โดยการจัดหาเครื่องจักรเครื่องมืออันทันสมัยมาใช้ จัดการฝึกอบรมคนงานให้มีความสามารถยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วย ตัวอย่างผลกระทบต่องานภายนอกเป็นต้นว่า ถ้าองค์กรนั้น ๆ มีนโยบายที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น ส่งเสริมการศึกษาในชุมชนโดยให้ทุนการศึกษา หรือบริจาคเงินก่อสร้างโรงเรียนก็นับว่าองค์กรนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมภายนอกองค์กรหรือองค์กรบางแห่งอาจไม่นำพาต่อความเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งองค์กรของตนก่อขึ้น เช่น สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นผลของการบริหารอันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

๔) การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคน ธุรกิจก่อตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยกลุ่มคน มิใช่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงบุคคลเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะว่าคนเราย่อมมีขอบเขตความสามารถจำกัดทั้งด้านกำลังกายกำลังสมองและเวลา จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลมาช่วยกัน

๕) การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดีโดยการร่วมแรงร่วมใจของบุคคลอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจ ทั้งนี้เนื่องจากบรรดาเจ้าของ เช่น ผู้ถือหุ้นอาจไม่มีเวลาหรือความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารให้มาบริหารในองค์กร

๖) การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็แต่โดยการใช้ความรู้ความชำนาญและการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะ จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ผู้บริหารโดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางเทคนิคในการปฏิบัติโดยตรงแต่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการบริหาร คือ การวางแผน การจัดองค์การ ฯลฯ

๗) การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่า การบริหารดำเนินไปอย่างไร ได้ผลดีหรือไม่เพียงใดนั้น ก็คือผลงานเพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร

๘) เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเองโดยทั่วไปแล้ว (ยกเว้นองค์กรขนาดเล็ก) คณะผู้บริหารมักจะเป็นกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสามารถทางการบริหารทำหน้าที่ในนามของเจ้าของธุรกิจ^{๓๗}

^{๓๗} สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๔), หน้า ๗๘.

การบริหารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในฐานะที่เราเป็นสมาชิกของสังคม จำต้องมีกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดความสำเร็จความเรียบร้อยขึ้นในองค์การและในสังคมนั้น กล่าวคือ การบริหารจัดการมีความสำคัญ ดังนี้

- ๑) การบริหารช่วยทำให้มนุษย์ดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก
 - ๒) องค์การขยายงานด้านบริหารจัดการให้กว้างขึ้นตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น
 - ๓) การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม
 - ๔) การบริหารเป็นมรรควิธีที่สำคัญในอันที่จะนำสังคมและโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า
 - ๕) การบริหารจะช่วยชี้ให้ทราบถึงแนวโน้มในด้านความเจริญและความเสื่อมของสังคม
 - ๖) การบริหารมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ
 - ๗) การบริหารมีลักษณะที่ต้องใช้การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือ และการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและความเจริญเติบโตของการบริหาร
 - ๘) ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือในองค์การย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้นการศึกษาในเรื่องการบริหารจึงทำให้มนุษย์ดำรงชีพได้อย่างฉลาด
 - ๙) การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งคู่กัน ไม่อาจแยกกันได้โดยเด็ดขาด ดังกล่าวกันว่า การเมืองกับการบริหารนั้นเปรียบเสมือนคนละด้านของเหรียญอันเดียวกัน
- อนึ่ง การบริหารจัดการสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กรหลายประการด้วยกัน ดังนี้
- ๑) การบริหารเป็นการทำงานร่วมกันโดยใช้ปัจจัยที่มีอยู่
 - ๒) การบริหารเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าขององค์กร
 - ๓) การบริหารเป็นเครื่องมือที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความเจริญขึ้น หรือความเสื่อมถอยของสังคม
- ในอนาคตได้อย่างดี
- ๔) การบริหารเป็นสิ่งที่สามารถมีอยู่ควบคู่กับสังคมและการเมืองได้ เพราะสังคมและการเมืองจำเป็นต้องใช้การบริหาร
 - ๕) การบริหารได้มีส่วนช่วยให้มนุษย์มีการดำเนินชีวิตที่สะดวกดีขึ้น และวางแนวทางได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

ลักษณะสำคัญของการบริหารมี ๗ ประการ คือ

- ๑) การบริหารต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการดำเนินงาน
- ๒) การบริหารมีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การควบคุม
- ๓) การบริหารต้องมีการแบ่งงานกันทำ
- ๔) การบริหารต้องมีการประสานงาน ร่วมมือร่วมใจสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน
- ๕) การบริหารต้องมีทรัพยากรในการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ
- ๖) การบริหารเป็นงานของผู้บริหารหรือผู้นำ
- ๗) การบริหารไม่มีตัวตนแต่สามารถวัดผลของความสำเร็จของการบริหารด้วยประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๓๔}

^{๓๔} กลม อัญชันภาติ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ธารนิพนธ์, ๒๕๔๐), หน้า ๖๐-๖๑.

การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรมาประกอบเป็นกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจึงมีความสำคัญในตัวเองตามลักษณะทั่วไปของการบริหาร คือ การบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์ และสนองตอบความคาดหวังจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน^{๓๙} องค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อองค์การ มีดังนี้

๑) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิตต้องรู้ว่า จะผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหาไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะบริหารการดำเนินงานต่าง ๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้อย่างแน่นอน

๒) ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องมือใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมถึงความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ 4M's คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ 6M's ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

๓) มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง 4Ms หรือ 6Ms ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกันและที่เกิดขึ้นจริง การนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

๔) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งที่วัดผลสำเร็จของงานว่า บรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ ขององค์การก็คือ ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การ ในอันที่จะ บริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ^{๔๐}

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารการจัดการอยู่ที่ผู้บริหารจะเห็นความสำคัญในฐานะนักบริหารผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง และบางครั้งก็มีอิทธิพลต่อบุคลากรในองค์กรโดยรวมทั้งหมดที่จะทำให้เกิดความเชื่อใจ และยอมทำตามในคำสั่งของผู้บริหาร เพราะนักบริหารได้ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร ความสำคัญของการบริหารจัดการมาจากลักษณะสำคัญ คือ การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง การบริหารเป็นงานที่มีจุดหมาย การบริหารเป็นแนวทางสำคัญ การบริหารเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคน การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดี การบริหารใช้ความรู้ความชำนาญและการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะ การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน และเจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเอง

^{๓๙} สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: พิชัยอักษร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^{๔๐} สมคิด บางโม, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์, ๒๕๔๕), หน้า ๖๒-๖๓.

๒.๒.๓ กระบวนการบริหารการจัดการ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “กระบวนการบริหารการจัดการ” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตามหน้าที่ (Function) ของนักบริหาร จำแนกกระบวนการบริหารการจัดการ จากคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC ได้แก่

P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ ของสมาชิก และสายการบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรให้เหมาะกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการ ตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ

C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงาน ภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาในองค์กร^{๔๑}

โดยที่ เมื่อประมาณ ๑,๐๐๐ ปีที่ผ่านมา ได้มีการต่อสู้กับปัญหาและประเด็นทางด้านการจัดการคล้ายคลึงกับที่ปัจจุบันกำลังเผชิญอยู่ ราวปี พ.ศ.๑๑๐๐ ชาวจีนได้มีการปฏิบัติหน้าที่ทางการบริหารจัดการ ๔ หน้าที่ ในการสร้างกำแพงเมืองจีน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร และการจัดคนเข้าทำงาน (Organizing and Staffing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling)^{๔๒} ซึ่งในทางการปฏิบัติ เป็นกระบวนการดำเนินงานในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์ หรือร่วมทำปฏิกริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน^{๔๓} การบริหารมีกระบวนการ ๔ ขั้น คือ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการควบคุม^{๔๔} ภารกิจสำคัญในกระบวนการบริหารจัดการจึงมี ๑๐ ประการ คือ

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ การกำหนดวัตถุประสงค์ การพัฒนากลวิธีในการวางแผน ซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน

๒) การจัดการ (Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี

๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ

^{๔๑} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, หน้า ๔-๕.

^{๔๒} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, หน้า ๒๕.

^{๔๓} วชิร บวรณสิงห์, การบริหารหลักสูตร, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๙.

^{๔๔} วิโรจน์ สารรัตน์, การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

๔) การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจ แยกแยะและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

๕) การสั่งการ (Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการควบคุม งานและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารการทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี

๖) การควบคุม (Controlling) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อการดำเนินการ เป็นไปด้วยดี และราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการ แก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น

๗) การร่วมมือประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงานทุก ฝ่ายมีความเข้าใจในงาน เข้ามาร่วมทำงานกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ข้อตกลงที่สำคัญยิ่งของการ ประสานงาน คือ ความร่วมมือ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ

๘) การสื่อสารข้อความ (Communicating) หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจ เพื่อที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

๙) การรายงานผล (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงาน ตลอดจนการประชา- สัมพันธ์แจ้งให้ประชาชนทราบ ซึ่งโดยทั่วไปการรายงาน จะหมายถึง วิธีการของสถาบันหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชา/ผู้ร่วมงาน ความสำคัญของการ รายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

๑๐) การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบ และกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงาน^{๔๕}

โดยแท้จริง บุคคลแรกที่วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบมูลฐานของการจัดการ คือ เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ปัจจุบันเรียกองค์ประกอบดังกล่าวว่า กระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งกล่าวได้ว่า มี ๕ ประการสำคัญ (POCCC) ดังนี้

๑) การวางแผน (Planning) คือ การศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต แล้ว วางเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้

๒) การจัดการองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างขององค์การออกเป็นหน่วยงาน ย่อย ๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน การจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงานต่าง ๆ

๓) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมายงาน ให้ทำ บังคับบัญชาให้พนักงานทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน

๔) การประสานงาน (Coordination) คือ การดูแลควบคุมและอำนวยความสะดวกให้ผู้ ทำงานสามารถได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ

๕) การควบคุม (Controlling) คือ การควบคุมให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้ ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้^{๔๖}

^{๔๕} พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, **องค์การและการจัดการ**, (นครปฐม : ภาควิชาบริหารธุรกิจและสหกรณ์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔-๗๒.

^{๔๖} Holmlad Brunsson Karin, "Henri Fayol-the man who designed modern management", **Le Libellio d'Aegis**, volume 5, (2009): 13-20.

ต่อมา ได้มีผู้นำหลักการดังกล่าวนี้ มาปรับปรุงประยุกต์กับการบริหารราชการ ซึ่งในที่สุดได้คำตอบเป็น กระบวนการ ๗ ประการ (POSDCoRB) ได้แก่

๑) P = Planning หมายถึง การวางแผนเป็นการกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่าทำอะไรบ้าง เพื่ออะไร มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร การวางแผนจะต้องทำก่อนการลงมือปฏิบัติ

๒) O = Organizing หมายถึง การจัดการองค์กร กล่าวคือ เป็นการจัดสายงานแบ่งแยกอำนาจการบริหารให้ผู้ปฏิบัติงานทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

๓) S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคล เป็นการบริหารงานทางด้านบุคคล อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

๔) D = Directing หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการบอกทิศทางการทำงานเสนอแนะวิธีการทำงานหลังจากที่ได้วิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วว่า ควรทำอะไรบ้าง อย่างไร ไปในทิศทางใด

๕) Co = Coordinating หมายถึง การประสานงาน อันได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยและบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ให้สามารถทำงานร่วมกันได้ซึ่งอาจจะต้องใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การสื่อสารการกำหนดระเบียบแผนในการทำงาน เป็นต้น

๖) R = Reporting หมายถึง การรายงาน การทำงานทุกอย่างจะมีการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปว่าตนเองได้ทำอะไรบ้าง อย่างไร ได้ผลประการใด

๗) B = Budgeting หมายถึง การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องเหมาะสมกับกิจกรรม

อนึ่ง หากมองในแง่ของบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน^{๔๗} มีดังนี้

๑) การวางแผน (Planning) เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์และการตัดสินใจ ซึ่งจะมี ความเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุุดิบ และวิธีการจัดการ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และใช้วิธีปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด สำหรับหลักในการวางแผนนั้น ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงความต้องการผลสำเร็จในอนาคต ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย การดำเนินงาน และงบประมาณ เป็นต้น สำหรับประโยชน์ของการวางแผน ได้แก่ องค์กรสามารถไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเปรียบเทียบกับ การดำเนินงานที่ไม่มีแผน ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าใจเพราะมีแนวทางในการปฏิบัติและมีตัวชี้วัดผลงาน ได้อย่างชัดเจน สามารถลดต้นทุนในการดำเนินงานได้เนื่องจากลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำงานได้ทันทั่วทั้งที่

๒) การจัดองค์กร (Organization) เป็นการจัดระเบียบของงานโดยการแบ่งงานออกเป็น กลุ่มๆ พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบและอำนาจ หน้าที่ของแต่ละกลุ่มงานไว้อย่างแน่นอน ทั้งทางด้านขนาดของการกระจายอำนาจหน้าที่ และสามารถสร้างความสัมพันธ์ในหน่วยงานขึ้นในการ จัดกลุ่มงานผู้บริหารจะต้องพิจารณาว่าในแต่ละฝ่ายมีงานอะไรที่ต้องดำเนินการโดยมีหลักการที่สำคัญ คือ งานที่มีลักษณะเหมือนกันควรจัดให้อยู่ด้วยกันเพื่อให้เป็นไปตามหลักการแบ่งงานกันทำ

^{๔๗} P. Robbins Stephen, **Fundamentals of Management**, 3rd ed., (New Jersey: Prentice - Hall, 2001), p. 6.

จากนั้นจึงจัดทำคำบรรยายลักษณะงานโดยมีการระบุขอบเขตของงาน มีการมอบหมายงาน การกำหนด ความสำเร็จขององค์การ เนื่องจากการที่มีการจัดองค์การไว้อย่างเหมาะสมนั้นจะช่วยให้การบริหารงาน เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ลดปัญหางานที่ค้างคั่ง ไม่สิ้นงบประมาณจากงานที่ซ้ำซ้อน เป็นต้น

๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) เป็นการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาปฏิบัติโดยผู้บริหารจะทำการกำหนดตำแหน่งงาน อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน การจูงใจ การจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสม รวมทั้งการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น สำหรับกระบวนการบริหารงานบุคคลจะมีขั้นตอนที่ต่อเนื่องกันตั้งแต่การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ จากนั้นจึงเริ่มแสวงหาบุคคลที่มีลักษณะที่ต้องการโดยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่สุดเอาไว้ จากนั้นจึงทำการปฐมนิเทศแนะนำตัวเข้าทำงาน และเมื่อทำงานไประยะเวลาหนึ่งแล้วผู้บริหารควรจะมีการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการทำงานที่สูงขึ้น ทำการประเมินผลการปฏิบัติงาน การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

๔) การสั่งการ (Directing) เป็นการใช้ความสามารถของผู้บริหารในการจูงใจให้บุคลากรได้ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่ต้องการจนองค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ การสั่งการจึงเป็นขั้นตอนของการดำเนินงานเพื่อให้บุคลากรทำงานในหน้าที่ สำหรับลักษณะของการสั่งการที่ดีจะต้องเป็น การสั่งการที่บุคลากรสามารถ ปฏิบัติได้ มีความครอบคลุมในงานที่ต้องปฏิบัติ มีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของบุคลากรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้วางแผนและตัดสินใจในหน้าที่ที่ตัวเองรับผิดชอบด้วยจะทำให้ผู้ปฏิบัติได้เกิดสัมพันธภาพภายในองค์การ ซึ่งการสั่งการสามารถทำได้ทั้งแบบที่เป็นทางการหรือแบบไม่เป็นทางการก็ได้

๕) การควบคุม (Controlling) เป็นหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบและเปรียบเทียบผล การปฏิบัติกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้น ถ้าผลการปฏิบัติแตกต่างไปจากมาตรฐานแล้ว ผู้ปฏิบัติจะต้องมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรฐาน ในการปรับปรุงและแก้ไขการปฏิบัติงานอาจจะอยู่ในรูปของคุณภาพ ปริมาณ เวลา ต้นทุน เป็นต้น โดยกระบวนการในการควบคุม จะเริ่มจากการกำหนดมาตรฐานเพื่อใช้ในการวัดผลงานขึ้นมาก่อน จากนั้นให้นำผลงานที่ได้จากการปฏิบัติมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด หลังจากการเปรียบเทียบแล้วอาจจะเท่ากับ สูงกว่าหรือต่ำกว่ามาตรฐาน หากเท่ากับมาตรฐานย่อมแสดงว่าการปฏิบัติได้บรรลุเป้าหมาย แต่หากผลที่ได้รับต่ำกว่ามาตรฐาน ผู้ปฏิบัติ และผู้บริหารจะต้องรับหาทางแก้ไข เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก^{๔๘}

สรุปได้ว่า การบริหารการจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจจำแนกกระบวนการได้มากถึง ๑๐ ประเด็น ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การจัดคนเข้าทำงาน การตัดสินใจ การสั่งการ การควบคุม การร่วมมือประสานงาน การสื่อสารข้อความ การรายงานผล และการงบประมาณ โดยในการนำไปใช้ก็ขึ้นอยู่กับพิจารณาของผู้บริหารจากข้อมูลพื้นฐานและสภาพแวดล้อมขององค์การนั้น ๆ

^{๔๘} Ibid., p.7.

๒.๒.๔ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทฤษฎีการบริหารเป็นศาสตร์ที่มีองค์ประกอบของความรู้ หลักและกฎเกณฑ์จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ เพื่อไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการบริหารแล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริง การบริหารที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหาร การประยุกต์เอาทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการบริหารสู่การปฏิบัติจริงอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม นับว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ที่สำคัญทฤษฎีทางการบริหารมีจำนวนมากมายเพราะนักบริหารสามารถนำมาใช้บูรณาการหรือการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้แทบทั้งสิ้นซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของนักบริหารว่าจะนำเอาหลักการทฤษฎีมาใช้ให้เหมาะสมกับองค์กรของตน

ก. ทฤษฎีการบริหารองค์กร

ทฤษฎีการบริหารซึ่งเป็นทฤษฎีค่อนข้างจะได้รับความนิยมของนักบริหารอย่างมาจน นักวิชาการหลายท่านได้นำมาเขียนในรูปของวิชาการมากมายในลักษณะที่แตกต่างกันไป ซึ่งทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า เป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายต่างกันซึ่ง เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ชาวฝรั่งเศส เป็นผู้ที่ได้ชื่อว่า “บิดาแห่งการบริหารเชิงจัดการ” เห็นว่าการบริหารเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งและเป็นหลักการสากลที่สามารถนำไปใช้กับการบริหารทุกประเภท โดยส่วนสำคัญพื้นฐานของการบริหารงาน เรียกว่า The Elements of Management ประกอบด้วย กิจกรรม ๕ ประการ ดังนี้^{๔๔}

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำ การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อบุคลากร และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่างๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่าง ๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ ต้องการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพการปล่อยออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

^{๔๔} จันทราณี สงวนนาม, **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๓๔-๓๕.

๔) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕) การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกัน ได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว^{๕๐}

นอกจากนี้ ทฤษฎีการบริหาร ๕ ประการนี้ เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ได้มีการกำหนดหลักการในการบริหารจัดการขึ้นอีก ๑๔ ประการ เป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

๑) การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) คนงานควรจะได้รับการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบ ในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) ทั้งในส่วนของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางที่ได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา และอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) ตลอดจนเน้นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรคู่กัน

๓) การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) คำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้อง ในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึก ผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธและอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคต

๔) สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดในการลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูงและพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผนและการจัดการ ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่างๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลางและระดับต้นของสาย การบังคับบัญชาแต่ละแผนก ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่น ๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสายซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

^{๕๐}Price Alan, **Human Resource Management**, 2nd ed., (London: Thomson Learning, 2004), p. 110.

๕) การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้รวมไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงของสาย การบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไร อย่างไร และมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีผลสำคัญเนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์การ

๖) การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มี การวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นทีมร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ ยึดหลักว่ากิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗) หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การ ในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘) การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งและหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขึ้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีค่าจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙) ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้วัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐) ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง การเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอร้อง (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะ ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลายๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด และทำงานอย่างเข้มแข็งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑) ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และแผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กร ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความยุติธรรมทั้งพนักงานและองค์กร รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัลเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่า การจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและสนองตอบความพึงพอใจสูงสุดทั้งนายจ้างและลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒) ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์กรซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดยพยายามพัฒนาทักษะและปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์กร การจ้างงานระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓) ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์กร (Subordination of Individual Interests to the Common Interest) ผลประโยชน์ขององค์กรถือว่าเป็นประโยชน์ของทุก ๆ คน หรือของทุกกลุ่มในองค์กร ในขณะที่องค์กรยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์กรและสมาชิกภายในองค์กร

๑๔) ความสามัคคี (Sprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์กรที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายในองค์กร และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภคน และความร่วมมือ กัน ถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ทำให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จและมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ หากมีการติดต่อกันระหว่างผู้บริหารและคนงาน โดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือพลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์กรมีความแข็งแกร่ง^{๕๑}

นอกจากนี้ประเด็นเกี่ยวกับการแบ่งงานกันทำ และการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบหน้าที่ (Function) ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC

P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต

O คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร

S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ

C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร^{๕๒}

^{๕๑} ศิริวรรณ เสรีรัตน์, **ทฤษฎีองค์กร : ฉบับมาตรฐาน**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๕๒} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, หน้า ๔-๕.

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับที่ American Association of School Administration อธิบายกรอบกระบวนการบริหารไว้ ๕ ประการ คือ

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผน หรือ โครงการสำหรับการปฏิบัติงาน ในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และวัตถุประสงค์ของงานไว้ ล่วงหน้า

๒) การแสวงหา และกำหนดตัวบุคคลและอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึง การแสวงหา กำหนดตัวบุคคล และวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓) การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้ บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

๔) การประสานงาน (Co – ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุก หน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของ ผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

๕) การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะและประเมินผลขั้นสุดท้าย เพื่อเปรียบเทียบผลงานกับ ผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นเพื่อวางแผนใหม่สำหรับการ ปฏิบัติงานในอนาคต^{๕๓}

ดังกล่าวนี้ ประมวลเป็นการบริหารแบบกระบวนการ ๕ ประการ ที่เรียกว่า POCCC หรือ แนวคิด The Elements of Management ได้แก่

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การสร้างทางเลือกหรือแนวทางดำเนินการไว้ ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการตัดสินใจในอนาคต

๒) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหน่วยงานและระบุหน้าที่ โดยการผสมผสานระหว่างวัตถุ คน และเงิน

๓) การบังคับบัญชา (Commanding) หมายถึง การทำให้เกิดการดำเนินงานตามที่ได้มี การกำหนดไว้ ซึ่งการบังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องมีการติดต่อสื่อสาร ๒ ทาง คือ การยอมให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

๔) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การรวมความพยายามของผู้ปฏิบัติงาน และช่วยสนับสนุน ให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพื่อให้การทำงานสำเร็จ

๕) การควบคุม (Controlling) การติดตามการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์^{๕๔}

ภายหลังได้มีการนำแนวคิด The Elements of Management มาใช้ในการจัดองค์การ ทางราชการ แต่ได้ขยายกิจกรรมทางการบริหารออกเป็น ๗ ประการ คือ

๑) Planning หมายถึง การวางแผนล่วงหน้าว่าองค์การจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย

^{๕๓}ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, บริหารการศึกษา, หน้า ๖๗.

^{๕๔}คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ, สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๙ .

๒) Organizing หมายถึง การจัดองค์การ การกำหนดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงาน การจัดสายการบังคับบัญชาและการกำหนดตำแหน่งหน้าที่

๓) Staffing หมายถึง การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนา การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การประเมินผลงาน การพิจารณาความดี ความชอบ การให้สวัสดิการและการให้พ้นจากงาน

๔) Directing หมายถึง การอำนวยการ การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการและการควบคุมบังคับบัญชา

๕) Coordinating หมายถึง การประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือ เพื่อดำเนินการไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

๖) Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อให้สมาชิกขององค์การทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

๗) Budgeting หมายถึง การงบประมาณ การใช้จ่ายเงิน การควบคุมการใช้จ่าย และการตรวจสอบด้านการเงิน^{๕๕}

นอกจากนี้ ยังมีการให้ความสำคัญกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมีหลักการสำคัญรวม ๖ ประการ คือ

๑) หลักเรื่องเวลา ถือว่า เป็นการวัดความสามารถในการผลิต โดยการจัดเวลาในการผลิต และการตั้งเวลามาตรฐานสำหรับการผลิตทั้งหมด ซึ่งการวัดผลผลิตของการทำงานนั้น ถ้าจะวัดให้ถูกต้อง ต้องใช้เวลาเป็นเครื่องตัดสิน และควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของเวลาที่ควรใช้ในการทำงานแต่ละอย่างหรือประเภทด้วย

๒) หลักการกำหนดหน่วยค่าจ้าง ค่าจ้างสำหรับบุคลากรนั้นต้องเหมาะสมกับผลงานและอัตราค่าจ้างนั้นควรพิจารณา โดยยึดหลักเกณฑ์ข้อ ๑ นอกจากนั้นผู้ปฏิบัติงานควรได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองมากที่สุด

๓) หลักการแยกงานวางแผนออกจากงานปฏิบัติ คือ ฝ่ายบริหารควรทำหน้าที่ด้านการวางแผนและประสานงาน เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติงานทำงานได้อย่างคล่องตัว มีประสิทธิภาพ ไม่ควรให้ฝ่ายปฏิบัติงานเป็นฝ่ายรับผิดชอบในการคิดและวางแผนงานในการทำงาน ฝ่ายบริหารควรวางแผนโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ เวลาและข้อมูลอื่น ๆ ตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๑ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการผลิต การปฏิบัติงานนั้นจะต้องสะดวกรวดเร็วขึ้นทันเหตุการณ์นอกจากนั้นการทำงานต้องมีระบบและวิธีการที่เหมาะสม

๔) หลักการทำงานโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ถือว่า วิธีการของการทำงานควรจะถูกกำหนดโดยฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารควรจะเป็นผู้รับผิดชอบ (ไม่ใช่ฝ่ายปฏิบัติงาน) ในการจัดวิธีการทำงาน แสวงหาวิธีและเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมและดีที่สุดมาใช้ และฝ่ายบริหารต้องฝึกอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสมในการทำงานตามเทคนิคนั้น ๆ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุด

^{๕๕} จันทราณี สงวนนาม , ฤทธิและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา, หน้า ๓๕-๓๖.

๕) หลักการควบคุมงานโดยฝ่ายบริหาร ถือว่า ฝ่ายบริหารควรได้รับการฝึกอบรมในด้าน การบริหารซึ่งตั้งอยู่บนหลักการของวิทยาศาสตร์ และสามารถประยุกต์หลักวิทยาศาสตร์มาใช้ในการ จัดการและการควบคุมให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น และฝ่ายบริหารต้องเป็นฝ่ายควบคุมการทำงานของ ฝ่ายปฏิบัติงานด้วย

๖) หลักการจัดระเบียบการปฏิบัติงาน มีการพิจารณานำหลักการบริหารแบบทหารมาใช้ ควรมีการจัดองค์การให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและทำงานอย่างประสาน สัมพันธ์กันระหว่างแผนการต่าง ๆ ในองค์การนั้น โดยยึดถือความเคร่งครัดในระเบียบวินัยในการ ส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน^{๕๖}

นอกจากนี้ ทฤษฎีการบริหารยังสามารถที่จะจัดไปตามลักษณะแบบมีส่วนร่วมของ บุคลากรในองค์การไว้ ๓ ประการ คือ

๑) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น คือ สมาชิกในองค์การย่อมมีความปรารถนาที่ จะได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานในองค์การ การรับฟังความคิดเห็นก็ทำให้รู้สึกว่าได้มี ส่วนร่วมในการบริหารองค์การแล้ว

๒) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย คือ เมื่อมีความร่วมมือเกิดขึ้นภายใน องค์การ ก็ทำให้สมาชิกทั้งหมดภายในองค์การมีเป้าหมายเดียวกัน เป็นการยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลทางใจอันนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

๓) การมีส่วนร่วมทำให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ คือ เป็นการกระตุ้นให้เกิด ความสำนึกในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในองค์การ^{๕๗}

ข. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs Theory) ได้รับความ นิยมอย่างมากจากนักวิจัยทั่วไปว่าเป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์การว่า เมื่อตอบสนองความต้องการได้แล้วจะสามารถทำให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติหรือคุณภาพของงานเพิ่ม มากขึ้น โดยที่ มาสโลว์ (Maslow) เป็นคนแรกที่ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้และ เป็นที่ยอมรับกันแพร่หลาย สมมติฐานดังกล่าวอธิบายลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ดังนี้

๑) มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการมีอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด แต่สิ่งที่มนุษย์ต้องการ นั้นขึ้นอยู่กับว่าเขามีสิ่งนั้นอยู่แล้วหรือยัง ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการ อย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่กระบวนการณ์ไม่มีสิ้นสุด และจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

๒) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

๓) ความต้องการของมนุษย์มีเป็นลำดับขั้นตอนตามลำดับความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความ ต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง ทันที (Demand satisfaction)

^{๕๖} ภารดี อนันต์นาวิ, หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา, (ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์ มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

มาสโลว์ (Maslow) ได้แบ่งลำดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ไว้ ดังนี้

๑) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์ และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการดำรงชีวิต ร่างกายจะต้องได้รับการตอบสนองภายในช่วงเวลาและสม่ำเสมอ ถ้าร่างกายไม่ได้รับการตอบสนองแล้ว ชีวิตก็ดำรงอยู่ไม่ได้ ความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ อาหาร อากาศ น้ำดื่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ เป็นต้น

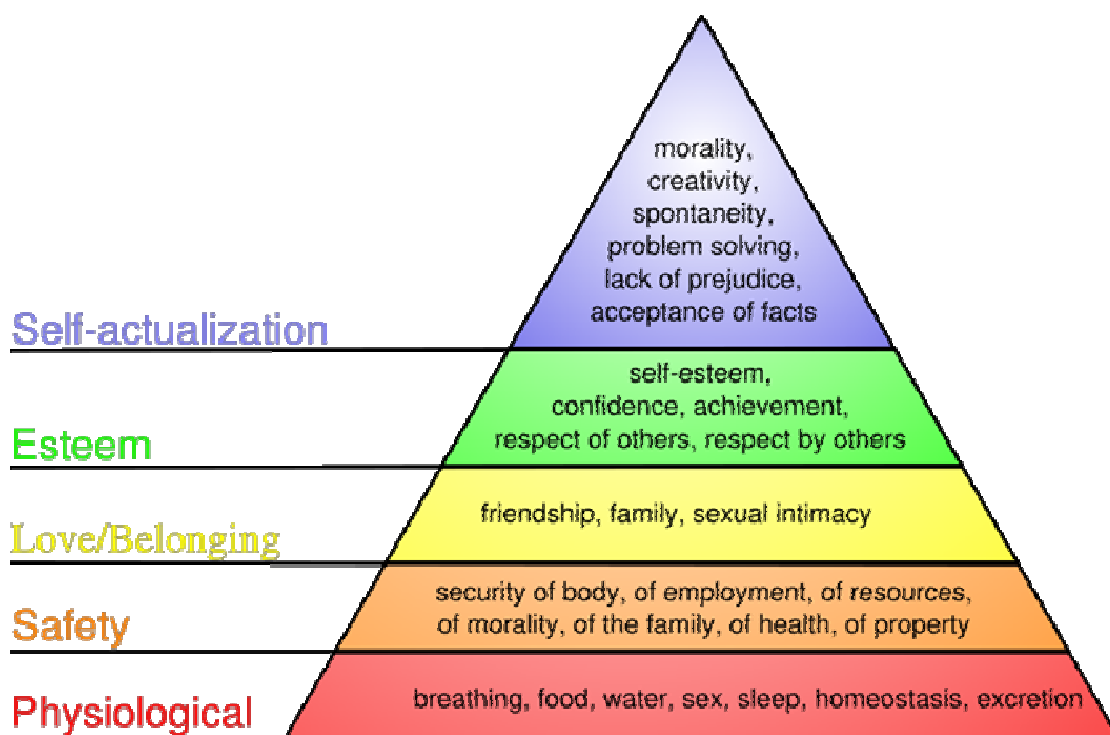
๒) ความต้องการความปลอดภัย (Security Needs) เมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยก็เข้ามามีบทบาทในพฤติกรรมของมนุษย์ มีความปรารถนาที่จะได้รับความคุ้มครองจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะมีต่อร่างกาย เช่น อุบัติเหตุ อาชญากรรม เป็นต้น

๓) ความต้องการทางสังคม (Social Belonging Needs) เมื่อความต้องการสองประการแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการที่อยู่ในระดับสูงกว่า ก็จะเข้าครอบงำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ความต้องการทางสังคม หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นเข้าร่วม และได้รับการยอมรับเป็นมิตรภาพและความรักจากเพื่อนร่วมงาน

๔) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม (Esteem or Egoistic Needs) เป็นความต้องการอยากเด่นในสังคม รวมถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ การนับถือตนเอง ความเป็นอิสระและเสรีภาพ เป็นต้น

๕) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จตามความนึกคิด (Self Realization/Self Actualization Needs) ความต้องการขั้นสูงสุดนั้นเป็นความต้องการพิเศษ ซึ่งคนธรรมดาเป็นส่วนมากนึกอยากจะเป็นนิกอยากจะได้แต่ไม่สามารถเสาะหาได้ การที่บุคคลใดบรรลุถึงความต้องการในขั้นนี้ ก็ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลพิเศษไป^{๕๘}

^{๕๘} Abraham Harold Maslow, **Motivation and Personality**, (New York: Harber and Brother, 2000), pp. 80-81.

แผนภาพที่ ๒.๑ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs Theory)^{๕๙}

นอกจากความต้องการพื้นฐาน ๕ ประเภท ดังกล่าว ยังพบว่ามีความต้องการอีก ๒ ประเภท รวมอยู่ด้วย คือ ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ (Needs to Know and Understand) และความต้องการทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Needs) เป็นลำดับขั้นที่ ๖ และ ลำดับขั้นที่ ๗ ตามลำดับ^{๖๐}

ค. ทฤษฎีแรงจูงใจ

เฮร์ซเบิร์ก (Hertzberg) ได้ทำการทดลองโดยการสอบถามผู้ปฏิบัติงานประมาณ ๒๐๐ คน ถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพอใจ และไม่พอใจในการปฏิบัติงาน ผลจากการสอบถาม เฮร์ซเบิร์ก (Hertzberg) ได้แบ่งปัจจัยหรือองค์ประกอบเกี่ยวกับแรงจูงใจออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจ (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่ผู้ปฏิบัติงานคาดหวังว่าจะได้รับจากการทำงาน ถ้าขาดปัจจัยเหล่านี้จะก่อให้เกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงาน แต่ถ้ามีก็ไม่ถึงกับก่อให้เกิดความพอใจ ทั้งนี้เพราะเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานคิดว่าเขาต้องได้รับอยู่แล้ว ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจ (Hygiene Factors) แบ่งออกเป็น

- ๑.๑) นโยบายและการบริหาร
- ๑.๒) วิธีการบังคับบัญชา

^{๕๙} รังสรรค์ โฉมยา, เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยา, (มหาสารคาม: ภาควิชาจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘), หน้า ๓.

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

- ๑.๓) เงินเดือน
- ๑.๔) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ
- ๑.๕) สภาพการทำงาน
- ๑.๖) ความมั่นคงของงาน
- ๑.๗) สถานภาพ
- ๑.๘) ชีวิตส่วนตัว

๒) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพอใจ (Motivator Factors) เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน และจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ปัจจัยเหล่านี้ถึงจะไม่มีให้ผู้ปฏิบัติงานก็จะไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจ แต่ถ้ามีก็จะก่อให้เกิดความพอใจขึ้นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพอใจนี้ ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน ตัวงาน การได้รับการยอมรับ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า^{๖๑}

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีดังนี้

๑) ผลลัพธ์บริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการจะเกิดขึ้น เมื่อได้รับบริการที่มีลักษณะคุณภาพ และระดับการให้บริการตรงกับความต้องการ ความเอาใจใส่ขององค์กรบริการ และคำนึงถึงคุณภาพของการนำเสนอบริการเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

๒) ราคาค่าบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการขึ้นอยู่กับราคาค่าบริการที่ผู้รับบริการยอมรับหรือพิจารณาว่าเหมาะสมกับคุณภาพของการบริการตามความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้รับบริการ ทั้งนี้เจตคติของผู้รับบริการที่มีต่อราคาค่าบริการที่มีราคาสูง เป็นสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพสูง ในขณะที่ลูกค้าบางคนจะพิจารณาราคาค่าบริการตามลักษณะความยากง่ายของการให้บริการ เป็นต้น

๓) สถานที่บริการ การเข้าถึงบริการได้สะดวกเมื่อผู้รับบริการมีความต้องการย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริการ ท่าเลที่ตั้งและการกระจายสถานที่บริการให้ทั่วถึงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการจึงเป็นเรื่องสำคัญ

๔) การส่งเสริมแนะนำบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการเกิดขึ้นได้จากการได้ยินข้อมูลข่าวสารหรือบุคคลอื่นกล่าวขานถึงคุณภาพของการบริการไปในทางบวก ซึ่งหากตรงกับความเชื่อที่มีอยู่ก็จะรู้สึกดีกับบริการดังกล่าว อันเป็นแรงจูงใจผลักดันให้มีความต้องการบริการตามมาได้

๕) ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการ หรือผู้บริหารการบริการ และผู้ปฏิบัติงานบริการ ล้วนเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานบริการให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจทั้งสิ้น ผู้บริหารการบริการที่วางนโยบายการบริการ โดยคำนึงถึงความสำคัญของผู้รับบริการเป็นหลักย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้เกิดความพึงพอใจได้ง่าย เช่นเดียวกับผู้ปฏิบัติงานบริการที่ตระหนักถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ จะแสดงพฤติกรรมบริการและสนองบริการผู้ที่มารับบริการด้วยความสนใจเอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการ

^{๖๑}จิตตินันท์ เดชะคุปต์, การจัดการบริการสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร : ความต้องการรูปแบบ และคุณภาพ, (กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๑๙.

๖) สภาพแวดล้อมของการบริการ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ ผู้รับบริการมักจะชื่นชมสภาพแวดล้อมของการบริการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคาร สถานที่ ความสวยงามของการตกแต่งภายในด้วยเฟอร์นิเจอร์ และ การใช้สีสันทัน การจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน ตลอดจนการออกแบบวัสดุเครื่องใช้ในงานบริการ เช่น กระดาษจดหมาย-ซอง เป็นต้น

๗) กระบวนการบริการ วิธีการนำเสนอบริการในกระบวนการบริการเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความพึงพอใจกับผู้รับบริการ ประสิทธิภาพของการจัดการระบบ การบริการส่งผลให้การปฏิบัติงานบริการแก่ผู้รับบริการมีความคล่องตัวและสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้องมีคุณภาพ เช่น การนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาจัดการระบบข้อมูล^{๖๒}

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ หมายถึง ภาวะของการแสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกที่เกิดจากการประเมินเปรียบเทียบประสบการณ์การได้รับบริการที่ตรงกับสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังหรือดีเกินกว่าความคาดหวังของผู้รับบริการ ในทางตรงกันข้ามความไม่พึงพอใจ หมายถึง ภาวะของการแสดงออกถึงความรู้สึกในทางลบที่เกิดจากการประเมินเปรียบเทียบประสบการณ์การได้รับบริการที่ต่ำกว่าความคาดหวังของผู้รับบริการ

ความพึงพอใจของผู้รับบริการนี้แสดงให้เห็นถึงความยินดีหรือความผิดหวังอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่แต่ละบุคคลเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้บริการหรือบริโภคผลิตภัณฑ์จริง ๆ เมื่อเทียบกับความคาดหวังเดิมของลูกค้า^{๖๓}

รูปแบบของแรงจูงใจ มี ๕ ประเภท ดังนี้

๑) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรม ที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ จะไม่ทำงานเพราะ หวังรางวัล แต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- ๑.๑) มุ่งหาความสำเร็จ (Hope of Success) และกลัวความล้มเหลว (Fear of Failure)
- ๑.๒) มีความทะเยอทะยานสูง
- ๑.๓) ตั้งเป้าหมายสูง
- ๑.๔) มีความรับผิดชอบในการทำงานดี
- ๑.๕) มีความอดทนในการทำงาน
- ๑.๖) รู้ความสามารถที่แท้จริงของตนเอง
- ๑.๗) เป็นผู้ที่ทำงานอย่างมีการวางแผน
- ๑.๘) เป็นผู้ที่ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

^{๖๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗-๒๘.

^{๖๓} เพลินทิพย์ โกเมศโสภณ, การวางแผนการตลาด, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔) หน้า ๗๖.

๒) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affinitive Motive) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ มักจะเป็นผู้ที่โอบอ้อมอารี เป็นที่รักของเพื่อน มีลักษณะเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเมื่อศึกษาจากสภาพครอบครัวแล้วผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธมักจะเป็น ครอบครัวที่อบอุ่น บรรยากาศในบ้านปราศจากการแข่งขัน พ่อแม่ ไม่มีลักษณะเข้มขู่ พี่น้องมีความรักสามัคคีกันดี ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธจะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- ๒.๑) เมื่อทำสิ่งใด เป้าหมายก็เพื่อได้รับการยอมรับจากกลุ่ม
- ๒.๒) ไม่มีความทะเยอทะยาน มีความเกรงใจสูง ไม่กล้าแสดงออก
- ๒.๓) ตั้งเป้าหมายต่ำ
- ๒.๔) หลีกเลี่ยงการโต้แย้งมักจะคล้อยตามผู้อื่น

๓) แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) สำหรับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจนั้น พบว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจแบบนี้ส่วนมาก มักจะพัฒนามาจาก ความรู้สึกว่า ตนเองขาดในบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการ อาจจะเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ได้ทำให้เกิดมีความรู้สึกเป็นปมด้อย เมื่อมีปมด้อย จึงพยายามสร้าง ปมเด่น ขึ้นมาเพื่อชดเชยกับสิ่งที่ตนเองขาด ผู้มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจจะมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- ๓.๑) ชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น ซึ่งบางครั้งอาจจะออกมาในลักษณะการก้าวร้าว
- ๓.๒) มักจะต่อต้านสังคม
- ๓.๓) แสวงหาชื่อเสียง
- ๓.๔) ชอบเสียง ทั้งในด้านของการทำงาน ร่างกาย และอุปสรรคต่าง ๆ
- ๓.๕) ชอบเป็นผู้นำ

๔) แรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าว (Aggression Motive) ผู้ที่มีลักษณะแรงจูงใจแบบนี้มักเป็นผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมากเกินไป บางครั้งพ่อแม่อาจจะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรงเกินไป ดังนั้น เด็กจึงหาทางระบายออกกับผู้อื่น หรืออาจจะเนื่องมาจากการเลียนแบบบุคคลหรือจากสื่อต่าง ๆ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าวจะมีลักษณะที่สำคัญ คือ ถือความคิดเห็นหรือความสำคัญของตนเป็นใหญ่ และชอบทำร้ายผู้อื่นทั้งการทำร้ายด้วยกายหรือวาจา

๕. แรงจูงใจใฝ่พึ่งพา (Dependency Motive) สาเหตุของการมีแรงจูงใจแบบนี้ก็เพราะการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทะนุถนอมมากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่พึ่งพา จะมีลักษณะสำคัญ คือ ไม่มั่นใจในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไม่กล้าเสี่ยง และต้องการความช่วยเหลือและกำลังใจจากผู้อื่น^{๖๔}

ง. ทฤษฎีความต้องการของแม็ค เคลลแลนด์ (McClelland)

แม็ค เคลลแลนด์ (Mc Clelland) มีทฤษฎีความต้องการประสพผลสำเร็จ ซึ่งกล่าวถึงความต้องการ ๓ อย่าง คือ ความต้องการความสำเร็จ (achievement) ความต้องการอำนาจ (power) และความต้องการมีสายสัมพันธ์ (affiliation) โดยเชื่อว่า ปกติความต้องการที่มีอยู่ในตัวคน จะมีเพียง ๒ ชนิด คือ ต้องการมีความสุขสบาย และต้องการปลอดภัยจากเจ็บปวด แต่สำหรับความต้องการอื่น ๆ จะเกิดขึ้นภายหลังโดยวิธีการเรียนรู้

^{๖๔} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๑), หน้า ๒๓๐.

อย่างไรก็ตาม มนุษย์ทุกคนต่างก็ใช้ชีวิตวนขวายสิ่งต่าง ๆ คล้ายกัน จึงต่างมีประสบการณ์เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มาเหมือน ๆ กันจนในที่สุด มนุษย์ทุกคนต่างเรียนรู้ถึงความต้องการมากน้อยต่างกัน เหตุนี้จึงสรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนต่างก็มีความต้องการเหมือนกัน แต่มากน้อยแตกต่างกัน ซึ่งความต้องการทั้ง ๓ อย่าง ได้แก่

๑) ความต้องการด้านความสำเร็จ (Achievement) ผู้ที่มีความต้องการประสบผลสำเร็จสูงโดยมากจะนิยมตั้งเป้าหมายไว้ค่อนข้างสูง คนเหล่านี้ชอบที่จะทำงานให้ได้ผลดีด้วยตนเอง และมีความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้เป็นสำคัญ มากกว่าที่จะคำนึงถึงรางวัลหรือผลประโยชน์ที่จะได้จากการทำงานนั้น คนเหล่านี้จะมีบุคลิกลักษณะเด่น คือ ตั้งเป้าหมายงานยากและท้าทาย ต้องการทราบถึงความเป็นไปของงานที่ก้าวหน้าไปแต่ละขั้นว่าเป็นไปตามที่ตั้งไว้เพียงใด และต้องการที่จะควบคุมผลการการทำงานที่เกิดจากการที่ตนได้ทุ่มเทกำลังความพยายามไป และจะไม่ชอบอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อื่นผู้ใด รวมทั้งการไม่ชอบทำงานประเภทที่เกี่ยวกับโชคหรือคาดผลไม่ได้ จุดมุ่งหมายของคนเหล่านี้คือ ต้องการจะทำโครงการใด โครงการหนึ่งที่ชัดเจนเป็นการเฉพาะ โดยมีขอบเขตชัดเจน จะไม่นิยมทำงานที่ต้องขึ้นกับโอกาสที่ไม่แน่นอน หรือต้องขึ้นกับคนอื่น

๒) ความต้องการด้านอำนาจ (Power) คือ ต้องการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น และจะมุ่งพยายามแสดงออกเพื่อมีอำนาจควบคุมเหนือต่อทรัพย์สิน สิ่งของ และในทางสังคม คนประเภทนี้นิยมชมชื่นอำนาจเป็นอันมากนี้ ต่างพยายามมุ่งใช้วิธีสร้างอิทธิพลเหนือหรือพยายามหว่านล้อมให้เกิดการยอมรับนับถือจากฝ่ายอื่น และบ่อยครั้งต่างจะเฝ้าหาตำแหน่งที่จะได้เป็นผู้นำของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่ คนกลุ่มนี้จะรู้สึกมีแรงจูงใจสูงถ้าหากได้มีโอกาสให้เขาได้แสดงออกในทางที่จะเพิ่มบทบาทอำนาจได้เต็มที่ ลักษณะของคนที่ต้องการด้านอำนาจนี้ คือ นิยมและเชื่อในระบบอำนาจที่มีอยู่ในองค์กร เชื่อในคุณค่าของงานที่ทำพร้อมที่จะสละประโยชน์ส่วนตนให้กับองค์กร และเชื่อในความเป็นธรรมที่ไม่มีการลำเอียง

๓) ความต้องการมีสายสัมพันธ์ (Affiliation) คือ การให้น้ำหนักความสำคัญต่อมิตรจิตและความสัมพันธ์ระหว่างกันและหวังจะได้รับการมีน้ำใจตอบแทนจากคนอื่น ด้วยเหตุนี้ คนที่มีความต้องการทางสายสัมพันธ์มากจึงมักแสดงออกโดยหวังหรืออยากจะได้การยอมรับจากคนอื่นมากที่สุด โดยพยายามทำตนเป็นคนจริงใจ และพยายามเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นให้มาก คนประเภทนี้มุ่งพยายามและแสวงหาโอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การหวังจะรู้จักและมีโอกาสสื่อถึงผู้อื่น จึงเป็นสิ่งที่คนกลุ่มนี้แสหาตลอดเวลา^{๖๕}

จ. ทฤษฎี X และทฤษฎี Y

การบริหารงานบุคคลในทัศนะของแมกเกรเกอร์ (McGregor) แบ่งลักษณะผู้ใต้บังคับบัญชาออกเป็น ๒ ประเภทเป็นที่มาของทฤษฎี X และทฤษฎี Y ที่จำแนกคนออกเป็น ๒ กลุ่มเป็นหลักพื้นฐานในการนำไปใช้ในการจูงใจ แนวคิดของทฤษฎีนี้แบ่งผู้ใต้บังคับบัญชาออกเป็น ๒ กลุ่มตามทฤษฎี X และทฤษฎี Y

^{๖๕} Golembiewski R. T., *Ironies in Organizational Development*, (New York: Marcel Dekker, 2003), pp. 27-28.

ทฤษฎี X ถ้าเปรียบกับทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow) แล้ว ทฤษฎี X จะตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานของการตอบสนองความต้องการระดับต่ำ คือความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการด้านความปลอดภัย จากเหตุที่เชื่อว่าคนงานไม่ชอบทำงาน พยายามหลีกเลี่ยงงาน เห็นแก่ตัว ไม่เอาใจใส่ต่อองค์กร และมักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น แนวคิดการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การจึงต้องใช้วิธีการบังคับสั่งการโดยตรง การจูงใจด้วยผลตอบแทนทางการเงิน และการใช้ระเบียบวินัยและอำนาจควบคุม หรือแม้กระทั่งการข่มขู่ด้วยวิธีการลงโทษต่าง ๆ และมุ่งตอบสนองความต้องการในระดับต่ำ

ทฤษฎี Y มีลักษณะตรงข้ามกับทฤษฎี X จะตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานของการตอบสนองความต้องการระดับสูงคือ ความต้องการมีชื่อเสียง ความต้องการการยอมรับ และความต้องการสำเร็จในชีวิต จากเหตุที่เชื่อว่าคนงานมีความรับผิดชอบงานเอง ต้องการพัฒนาตัวเอง เห็นว่าการทำงานมีความสนุกสนาน ดังนั้น แนวการบริหารด้านการจูงใจ จึงไม่สามารถจะใช้การออกคำสั่งการควบคุม การปูนบำเหน็จรางวัล การลงโทษทางวินัย แต่จะเป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม คนงานจะควบคุมและสั่งการด้วยตนเอง เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การ

ทฤษฎี X	ทฤษฎี Y
คนส่วนมากโดยธรรมชาติแล้วขี้เกียจ	คนงานโดยมากมีความสุขกับการทำงาน
คนงานสนใจเฉพาะงานที่เป็นของตน	คนงานชอบที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในงานต่างๆ
คนงานชอบให้ถูกลงโทษเพื่อเพิ่มผลงาน	การลงโทษไม่ได้ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่ม
คนงานไม่สนใจในงานที่ตนทำเท่าไร	คนงานสนใจในงานที่ตนทำ
โดยพื้นฐานคนงานขี้โกง	โดยพื้นฐานแล้วคนงานจริงจังกับงาน
ระเบียบวินัยสามารถช่วยเพิ่มผลผลิต	คนงานจะมีความรับผิดชอบต่องานเอง
คนงานไม่สนใจเป้าหมายขององค์การ	คนงานสนใจในเป้าหมายขององค์การ
คนงานไม่มีความรับผิดชอบต่องาน	คนงานมีความรับผิดชอบต่องาน

แผนภาพที่ ๒.๒ การเปรียบเทียบลักษณะคนตาม ทฤษฎี X และทฤษฎี Y^{๖๖}

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการบริหารจัดการเป็นการนำแนวคิดระบบการบริหารที่ผนวกกับหลักเกณฑ์โดยมีการสังเกตและทดสอบจนเป็นที่แน่ใจ ทฤษฎีเป็นส่วนของมโนทัศน์ที่เชื่อมโยงกัน เป็นข้อสรุปแบบกว้างที่ได้พรรณนาและอธิบายถึงพฤติกรรมการบริหารองค์การทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ถ้าทฤษฎีได้รับการพิสูจน์บ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นกฎเกณฑ์ทฤษฎีเป็นแนวความคิดที่มีเหตุผลและสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติได้ โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อการบริหารองค์การในปัจจุบัน ได้แก่ ทฤษฎี POCCC ทฤษฎี POSDCoRB ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ทฤษฎีแรงจูงใจ ทฤษฎี X และทฤษฎี Y เป็นต้น

^{๖๖} Kenneth Scott and Allan Walker, **Making Management Work**, (Singapore: Simon & Schuster Ltd., 1992), p. 73.

๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับการศึกษาธรรมศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด เกี่ยวกับการศึกษาธรรมศึกษา จากเอกสารทางวิชาการของ นักวิชาการหลากหลายท่าน จึงได้ประมวลเนื้อหาสาระไว้ ดังนี้

๒.๓.๑ ความเป็นมาของการศึกษาธรรมศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ความเป็นมาของการศึกษาธรรมศึกษา” ผู้วิจัยได้ ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การศึกษาพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยแต่โบราณมา นิยมศึกษาเป็นภาษาบาลีที่ เรียกว่า การเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ยากสำหรับภิกษุสามเณรทั่วไป จึงปรากฏว่า ภิกษุสามเณรที่มีความรู้ในพระธรรมวินัยอย่างทั่วถึงมีจำนวนน้อย เป็นเหตุให้สังฆมณฑลขาดแคลน พระภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถ ที่จะช่วยกิจการพระศาสนาและการแนะนำสั่งสอนประชาชน^{๖๗}

พ.ศ. ๒๔๓๕ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงดำริวิธีการเล่า เรียนพระธรรมวินัยในภาษาไทยขึ้นสำหรับสอนภิกษุสามเณรวัดบวรนิเวศเป็นครั้งแรก และทรงขยาย แนวทางนี้ไปยังภิกษุสามเณรทั่วไป

พ.ศ. ๒๔๔๘ ประเทศไทยเริ่มมีพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ซึ่งภิกษุทั้งหมดจะได้รับการ ยกเว้น ส่วนสามเณรจะยกเว้นให้เฉพาะสามเณรผู้รู้ธรรม ทางราชการได้ขอให้คณะสงฆ์ช่วยกำหนด เกณฑ์ของสามเณรผู้รู้ธรรม สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ จึงทรงกำหนดหลักสูตรองค์สามเณรผู้รู้ธรรมขึ้น การนี้ ทรงมีพระปรารภต่อที่ประชุมเถรสมาคมว่า “เมื่อศก ๑๒๔ มีพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ในนั้น ยกเว้นภิกษุทั่วไป แต่สามเณรยกเว้นโดยเอกเทศ เฉพาะแต่สามเณรผู้รู้ธรรมฯ การกำหนดองค์ของ สามเณรผู้รู้ธรรมนี้ เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ขอให้กระทรวงธรรมการเป็นผู้กำหนดให้ จึงเชิญท่านทั้งหลายมาเพื่อจะ ให้ช่วยกันกำหนด ฯ เราไม่มีอำนาจที่จะออกความเห็นวินิจฉัยพระราชบัญญัติเมื่อตั้งขึ้นแล้ว เป็น หน้าที่ของเราที่จะต้องอนุวัติตามประเพณีนี้ก็ได้มีเป็นอย่างมาในครั้งพระพุทธกาลแล้ว เช่น ใน มหาวรรควินัยว่า เมื่อภิกษุกำลังทำอุโบสถก็ดี ทำปวารณาก็ดี ค้างอยู่ มีพระราชอาจะมาจับภิกษุนั้น ที่ แปลว่า ราชการจะเอาตัว ให้ขอผิดไว้ พอได้ทำกิจนั้นเสร็จก่อน ข้อนี้อธิบายว่า พระยอมอนุวัติราชการ ไม่ ขัดขึ้น แลคนที่ตั้งอยู่เป็นหมวดเป็นหมู่กันไว้ ที่เรียกว่าบ้านเมือง ต้องมีคนช่วยกันทำธุระหลาย หน้าที่ กล่าวตามบาลี ต้องมีวรรณะทั้งสี่ คือ พวกขัดตียะเป็นผู้ป้องกันอันตรายภายนอกภายใน พรหมณ์เป็นผู้สอนให้คนมีความรู้แลความดี พวกเรานับเข้าอยู่ในหมวดนี้ เวสสะเป็นผู้ทำของที่เกิดแต่ ฝีมือ หรือรับของเหล่านั้นมาจำหน่ายเพื่อบำรุงสุขของประชาชน สุททะ เป็นผู้รับภาระงานของผู้อื่นด้วย แรง เพื่อความสะดวกของมหาชน แต่หน้าที่ของผู้ใด ผู้นั้นก็ต้องการทำให้เต็มที่ เช่น เราเป็นพวกพระ ก็ต้องการจะได้คนมาฝึกสอนอบรม ฝ่ายพวกทหารก็ต้องการจะได้คนเข้าเป็นทหาร แต่คนทั้งปวงจะ เป็นพระหรือเป็นทหารทั้งนั้นไม่เป็นอย่างอื่นเลยไม่ได้ ต้องแบ่งเป็นนั่นบ้าง เป็นนี่บ้าง ฯ”^{๖๘}

^{๖๗} สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๒๔๖-๒๔๗.

^{๖๘} สำนักศาสนศึกษาวัดเทพศิลา, คู่มือเปิดตำราเรียนบาลี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๗๓.

จากพระปรารภดังกล่าวและจากที่ได้สดับความคิดเห็นของที่ประชุมเถรสมาคมจึงได้ทรงสรุปแนวพระดำริในการดำเนินการในเรื่องนี้ต่อที่ประชุมว่า เห็นควรเอาไว้แต่สามเถรที่จะเป็นคนเรียนรู้ แลทำประโยชน์ให้แก่พระศาสนาได้ การกำหนดต้องให้สมแก่นักเรียนอุดมศึกษา และความรู้ต้องใช้เวลาเรียนไม่ต่ำกว่า ๒ ปี ที่เป็นกำหนดเกณฑ์รับราชการ เพราะฉะนั้น ในส่วนรู้ภาษามคธ ทรงเห็นชอบตามที่พระเถระทั้งหลายกำหนดนั้น ส่วนรู้ธรรมเพียงแต่รู้ธรรมของสามเถร ทรงเห็นว่า อ่อนไป แต่ยังทรงรู้สึกอยู่ว่า หลักสูตรที่วัดบวรนิเวศอยู่ข้างจะสูง และเป็นกำหนดคราวแรกอ่อนไว้หน่อยก็ยังได้ ภายหลังจึงค่อยรัดเข้าๆ และในที่สุดเถรสมาคมได้มีมติตามแนวพระดำริ ดังนี้

๑) กำหนดองค์ของสามเณรรู้ธรรม ให้กำหนดตามสมควรแก่ความรู้ที่ต้องการในมณฑลนั้น ๆ มุ่งเอาประโยชน์พระศาสนาเป็นที่ตั้ง

๒) องค์ของสามเณรรู้ธรรมในกรุงเทพฯ นั้น รู้มคธภาษา กรรมการสอบเห็นว่าใช้ได้กับรู้ธรรมของสามเณรด้วย

๓) สามเณรที่ไม่มีประโยชน์แก่พระศาสนา คือว่า แม้สึกเข้ารับราชการก็ไม่เป็นเหตุเสื่อมการข้างวัด เช่น ขาดคนเล่าเรียน จะหาคนมีความรู้หน่อย เป็นต้น สามเณรเช่นนั้นเมื่อต้องเรียกก็ให้สึกเข้ารับราชการ

พ.ศ. ๒๔๕๔ โปรดให้จัดการสอบในส่วนกลางขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน โดยใช้วัดบวรนิเวศวิหาร วัดมหาธาตุ และวัดเบญจมบพิตร เป็นสถานที่สอบ การสอบครั้งนี้ มี ๓ วิชา คือ ธรรมวิภาคในนวโกวาท แต่งความแก้กระทู้ธรรม และแปลภาษามคธเฉพาะท้องถิ่นในอรรถกถาธรรมบท

พ.ศ. ๒๔๕๕ ทรงปรับปรุงหลักสูตรองค์นักธรรมให้เหมาะสมสำหรับภิกษุสามเณรทั่วไปจะเรียนรู้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ทรงปรับปรุงหลักสูตรองค์สามเณรรู้ธรรมขึ้นใหม่ โดยจัดเป็น ๒ อย่าง ตามแนวพระดำริ คือ

๑) อย่างสามัญ แบ่งเป็น ๒ ประโยค

ประโยค ๑ ธรรมวิภาค กับเรียงความแก้กระทู้ธรรม ไม่ต้องชักที่มา

ประโยค ๒ พุทธประวัติย่อ กับเรียงความแก้กระทู้ธรรม ชักที่มาในหนังสือไทย

๒) อย่างวิสามัญ แบ่งเป็น ๒ ประโยค

ประโยค ๑ เพิ่มอรรถกถาธรรมบท มีแก้อรรถด้วย

ประโยค ๒ เพิ่มบาลีไวยากรณ์และสัมพันธ์

อย่างสามัญ จัดทั่วไปเป็นแบบเดียวกันทั้งในกรุงในหัวเมือง ผู้สอบได้อย่างสามัญเพียงประโยค ๑ ได้รับยกเว้นเกณฑ์ทหาร สอบได้ทั้ง ๒ ประโยค เป็นนักธรรม ๒ ประโยค

อย่างวิสามัญ จัดเฉพาะในกรุงเทพฯ ผู้สอบได้อย่างวิสามัญทั้ง ๒ ประโยค ได้เป็นเปรียญ ๒ ประโยค เทียบเปรียญปริยัติ (เปรียญบาลี) ๓ ประโยค^{๖๙}

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐-๗๒.

หลักสูตรองค์สามเณรธรรมที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้อนุญาตให้สอบได้ทั้งภิกษุและสามเณร และทรงคาดหวังว่า “ถ้าจัดอย่างนี้ การเรียนธรรมของภิกษุสามเณรจะเจริญทั้งในกรุงทั้งในหัวเมือง จะได้ผู้มีความรู้ช่วยกิจพระศาสนาอีกมากจัดการเรียนเฉพาะแต่ในนครภาษา ถึงเป็นหลักก็จริง แต่แคบ ความรู้นี้ไม่แพร่หลายไปในหัวเมือง ภิกษุสามเณรในหัวเมืองไม่ได้เรียนในทางนี้และยังเข้าไม่ได้เรียนในทางอื่นด้วย ด้วยเหตุนี้จึงหาพระสมควรเป็นเจ้าอาวาส เป็นอุปัชฌาย์ เป็นเจ้าคณะได้เป็นอันยาก แต่ผู้ทำหน้าที่เหล่านี้จำต้องมี เมื่อจัดสอนความรู้สามัญในหัวเมืองขึ้นแล้ว คงเปลืองความขัดข้องข้อนี้ไปได้มาก เพียงแต่เท่าที่จัดมาแล้ว ยังให้ผลดีเห็นปรากฏอยู่ ถ้าได้จัดขยายออกไป ก็คงได้ประโยชน์มากออกไป”

พ.ศ. ๒๔๕๖ ทรงปรับปรุงหลักสูตรคณิศรธรรมอีกครั้ง โดยเพิ่มหลักสูตรหมวดคิทธิปฏิบัติ เข้าในส่วนของธรรมวิภาคด้วย เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการครองชีวิตฆราวาส หากภิกษุสามเณรรูปนั้น ๆ มีความจำเป็นต้องลาสิกขาออกไปด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง เรียกว่า นักระรมชั้นตรี การศึกษาพระธรรมวินัย แบบใหม่นี้ ได้รับความนิยมจากหมู่ภิกษุสามเณรอย่างกว้างขวาง และแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว เพียง ๒ ปีแรกก็มีภิกษุสามเณรสมัครเข้าสอบสนามหลวงเกือบพันรูป เมื่อทรงเห็นว่า การศึกษานักระรมอำนวยการคุณประโยชน์แก่พระศาสนาและภิกษุสามเณรทั่วไป ในเวลาต่อมาจึงทรงพระดำริขยายการศึกษา นักระรมให้ทั่วถึงแก่ภิกษุทุกระดับ คือ ทรงตั้งหลักสูตรนักระรมชั้นโท สำหรับภิกษุชั้นมัธยม คือ มีพรรษาเกิน ๕ แต่ไม่ถึง ๑๐ และนักระรมชั้นเอก สำหรับภิกษุชั้นเถระ คือ มีพรรษา ๑๐ ขึ้นไป^{๗๐}

ต่อมา พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราวุธ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธฯ ทรงพิจารณาเห็นว่า การศึกษานักระรมมิได้เป็นประโยชน์ต่อภิกษุสามเณรเท่านั้น แม้ผู้ที่ยังครอง ฆราวาสวิสัยก็จะได้ประโยชน์จากการศึกษานักระรมด้วย โดยเฉพาะสำหรับเหล่าข้าราชการครูจึง ทรงตั้งหลักสูตรนักระรมสำหรับฆราวาสขึ้น เรียกว่า ธรรมศึกษา มีครบทั้ง ๓ ชั้น คือชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกันกับหลักสูตรนักระรมของภิกษุสามเณร เว้นแต่วินัยบัญญัติที่ทรงกำหนด ใช้เบญจศีลเบญจธรรม และอุโบสถศีลแทน ได้เปิดสอบธรรมศึกษาตรีครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ และเปิดสอบครบทุกชั้นในเวลาต่อมา มีฆราวาสทั้งหญิงและชายเข้าสอบเป็นจำนวนมาก นับเป็นการ ส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้นตราบจนถึงทุกวันนี้^{๗๑}

สรุปได้ว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ทรงเห็นว่าการศึกษาปริยัติธรรมที่เน้นมคธภาษานั้น ไม่ช่วยให้การศึกษาธรรมวินัยแพร่หลายถึงภิกษุสามเณรทั่วไป เพราะหาผู้สอนยากทั้งเรียนรู้ได้ยาก จึงได้ทรงทดลองจัดการเรียนธรรมวินัยในภาษาไทย ขึ้นที่วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นการส่วนพระองค์ก่อน ปรากฏว่าได้รับผลดีมีผู้นิยมเรียนกันมากทั้งภิกษุสามเณรบวชใหม่และภิกษุสามเณรเก่า และแพร่หลายไปถึงภิกษุสามเณรในวัดอื่น ๆ ด้วย ต่อมา พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราวุธ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ทรงพิจารณาเห็นว่า การศึกษานักระรมมิได้เป็นประโยชน์ต่อภิกษุสามเณรเท่านั้น แม้ผู้ที่ยังครองฆราวาสวิสัยก็จะได้ประโยชน์จากการศึกษานักระรมด้วย โดยเฉพาะสำหรับเหล่าข้าราชการครูจึงทรงตั้งหลักสูตรนักระรมสำหรับฆราวาสขึ้น เรียกว่า ธรรมศึกษา ซึ่งได้สืบทอดและมีพัฒนาการมากระทั่งปัจจุบัน

^{๗๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๓.

^{๗๑} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ธรรมศึกษาชั้นเอก ฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓-๑๓.

๒.๓.๒ โครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษาในปัจจุบัน

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “โครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษาในปัจจุบัน” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจุบัน หลักสูตรธรรมศึกษา คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมที่กำหนดให้ฆราวาสศึกษานั้น ประกาศใช้หลักสูตรทั้ง ๓ ระดับ คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก^{๗๒} โดยโครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษาที่ประกาศใช้ปัจจุบัน มีดังนี้

ก. ธรรมศึกษาตรี

๑) วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑ ในชั้นนี้ กำหนดขอบข่ายการออกข้อสอบไว้ ๕ หมวด คือ

- ๑.๑) ทานวรรค
- ๑.๒) ปาปวรรค
- ๑.๓) ปุญญวรรค
- ๑.๔) สติวรรค
- ๑.๕) สီลวรรค

โดยให้นักเรียนแต่งอธิบายให้สมเหตุสมผล อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบด้วย ๑ สุภาษิต บอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย สุภาษิตที่อ้างมานั้นต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๒ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

๒) วิชาธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือนวโกวาทแผนกธรรมวิภาคและคิหิปฏิบัติ ชั้นนี้กำหนดให้เรียนหมวดธรรม ดังนี้

- ๒.๑) ทุกะ หมวด ๒
 - ธรรมมีอุปการะมาก ๒
 - ธรรมเป็นโลกบาล ๒
 - ธรรมอันทำให้งาม ๒
 - บุคคลหาได้ยาก ๒
- ๒.๒) ติกะ หมวด ๓
 - รัตนะ ๓
 - คุณของรัตนะ ๓
 - โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓
 - พุจริต ๓
 - สุจริต ๓ อกุศลมูล ๓

^{๗๒} สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า

- กุศลมูล ๓
- สปัปฺปิสบฺบญฺติ ๓
- บุญกิริยาวัตถุ ๓

๒.๓) จตุกกะ หมวด ๔

- วุฑฒิ ๔
- จักร ๔
- อคติ ๔
- ปธาน ๔
- อธิษฐานธรรม
- ๔ อิทธิบาท ๔
- พรหมวิหาร ๔
- อริยสัจ ๔
- ควรทำความไม่ประมาทในที่ ๔ สถาน

๒.๔) ปัญจกะ หมวด ๕

- อนันตรกรรม ๕
- อภินหปัจจเวกขณะ ๕
- ฌัมมัสสวนานิสงส์ ๕
- พละ ๕
- ชันธ ๕

๒.๕) ฉกกะ หมวด ๖

- คารวะ ๖
- สาราณียธรรม ๖

๒.๖) สัตตกะ หมวด ๗

- อริยทรัพย์ ๗
- สปัปฺปิสธรรม ๗

๒.๗) อฏฐกะ หมวด ๘

- โลกธรรม ๘

๒.๘) ทสกะ หมวด ๑๐

- บุญกิริยาวัตถุ ๑๐

๒.๙) คิปปิปฏิบัติ

- ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ๔
- สัมปรายิกัตถประโยชน์ ๔
- มิตรปฏิรูป ๔
- มิตรแท้ ๔
- สังคหวัตถุ ๔
- ธรรมของฆราวาส ๔

- มิจฉาวณิชา ๕
- สมบัติของอุบาสก ๕
- ทิศ ๖
- อุบายมุข ๖

๓) วิชาพุทธประวัติ

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม ๑-๒-๓ ปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์ สมเด็จพระสังฆราช (ปุสสเทว) และศาสนพิธี เล่ม ๑ ขององค์การศึกษา

๔) วิชาวินัย

หลักสูตร ใช้หนังสือเบญจศีลเบญจธรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวรเถร)^{๗๓}

ข. ธรรมศึกษาโท

๑) วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๒ ชั้นนี้กำหนดขอบข่ายข้อสอบไว้ ๕ หมวด คือ

- ๑.๑) อัตตวรรค
- ๑.๒) กัมมวรรค
- ๑.๓) ขันติวรรค
- ๑.๔) ปัญญาวรรค
- ๑.๕) เสวนาวรรค

ให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบไม่น้อยกว่า ๒ สุภาษิต และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภาษิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ไม่ห้าม สุภาษิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงข้อความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ ๓ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

๒) วิชาธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือธรรมวิภาค ปริเฉทที่ ๒ ชั้นนี้กำหนดให้เรียนหมวดธรรม ดังนี้

- ๒.๑) ทุกะ หมวด ๒
 - กัมมมัญฐาน ๒
 - กาม ๒
 - บุชา ๒
 - ปฏิสันถาร ๒
 - สุข ๒ (กายิกสุข-เจตสิกสุข)
- ๒.๒) ติกะ หมวด ๓
 - อกุศลวิตก ๓
 - กุศลวิตก ๓
 - อัคคิ(ไฟ) ๓
 - อธิปเตยยะ ๓

^{๗๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓-๓๔.

- ญาณ ๓
- ตัณหา ๓
- ปาฏิหาริย์ ๓
- ปิฎก ๓
- พุทธจริยา ๓
- วัฏฏะ (วน) ๓
- สิกขา ๓

๒.๓) จตุกกะ หมวด ๔

- อปัสเสนธรรม ๔
- อัปมัญญา ๔
- พระอริยบุคคล ๔
- โอฆะ ๔
- กิจในอริยสัจ ๔
- บริษัท ๔
- บุคคล ๔
- มรรค ๔
- ผล ๔

๒.๔) ปัญจกะ หมวด ๕

- อนุปุปพิกา ๕
- มัจฉริยะ ๕
- มาร ๕
- เวทนา ๕

๒.๕) ฉกักะ หมวด ๖

- จริต (จริยา) ๖
- ธรรมคุณ ๖

๒.๖) สัตตกะ หมวด ๗

- วิสุทธิ ๗

๒.๗) อัฏฐกะ หมวด ๘

- อวิชา ๘

๒.๘) นวกะ หมวด ๙

- พุทธคุณ ๙
- สังฆคุณ ๙

๒.๙) ทสกะ หมวด ๑๐

- บารมี ๑๐

๒.๑๐) ทวาทสกะ หมวด ๑๒

- กรรม ๑๒

๓) วิชาพุทธประวัติ

หลักสูตร ใช้หนังสืออนุพุทธประวัติและพุทธานุพุทธประวัติ ปฐมสมโพธิกถา พระนิพนธ์ สมเด็จพระสังฆราช (ปุสสเทโว) และศาสนพิธี เล่ม ๒ ขององค์การศึกษา

๔) วิชาวินัย

หลักสูตร ใช้หนังสืออุโบสถศีลของพระราชาธรมุนี (ชัยวัฒน์ ปณณาสิริ) ผู้จะเข้าสอบ ประโยคธรรมศึกษาชั้นโท ต้องได้ประโยคธรรมศึกษาชั้นตรีในสนามหลวงมาแล้ว^{๗๔}

ค. ธรรมศึกษาเอก

๑) วิชาเรียงความแก่กระทู้ธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๓ ในชั้นนี้กำหนดขอบข่ายการออกข้อสอบไว้ ๕ หมวด คือ

๑.๑) อัปมาทวรรค

๑.๒) จิตตวรรค

๑.๓) ธรรมวรรค

๑.๔) วิริยวรรค

๑.๕) สามัคคีวรรค

ให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบไม่น้อยกว่า ๓ สุภาษิต และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภาษิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ ไม่ห้ามสุภาษิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้กำหนดให้เขียนลงในใบตอบตั้งแต่ ๔ หน้า (วันบรรทัด) ขึ้นไป

๒) วิชาธรรม

๒.๑) หนังสือธรรมวิจารณ์ ส่วนปรมัตถปฏิบัติ

๒.๒) นิพพิทา ปฏิภาแห่งนิพพิทา สังขาร อนิจจลักษณะ ทุกขลักษณะ

๒.๓) อนัตตลักษณะ

- วิราคะ

- ไวพจน์แห่งวิราคะ

- วิมุตติ

- วิมุตติ ๒

- วิมุตติ ๕

- วิสุทธิ

- วิสุทธิ อีกรายหนึ่ง วิสุทธิ ๗

- วิปัสสนาญาณ ๘

- สันติ

- ปฏิภาแห่งสันติ

^{๗๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘-๒๙.

๒.๔) นิพพาน มติแห่งลัทธิภายนอก มติข้างพระพุทธศาสนา นิพพาน

- ธาตุ ๒
- บาลีแสดงปฏิปทาแห่งนิพพาน
- บาลีแสดงอนุปาติเสสนิพพาน
- บาลีแสดงอนุปาติเสสนิพพาน
- บาลีแสดงนิพพานทั้ง ๒ บรรยาย
- บาลีใช้ปรินิพพาน หมายอนุปาติเสส
- บาลีใช้ ปรินิพพุต แทนปรินิพพาน
- มติปรารภพระพุทธเจ้าหลายพระองค์
- หนังสือสมถกัมมัฏฐาน
- หัวใจสมถกัมมัฏฐาน กายคตาสติ เมตตา
- พุทธานุสสติ กสิณ จตุธาตุวัตถุภาวะ
- สมถภาวนา
- พระพุทธคุณ
- วิปัสสนากัมมัฏฐาน

๓) วิชาพุทธประวัติ

แก้ปัญหาพุทธานุพุทธประวัติ กับข้อธรรมในท้องเรื่องนั้น หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม ๑-๒-๓ ปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์ สมเด็จพระสังฆราช (ปุสสเทโว) พุทธานุพุทธประวัติ อนุพุทธประวัติ พระปฐมสมโพธิกถา พระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

๔) วิชาวินัย

หลักสูตร ใช้หนังสือหลักสูตรกรรมบาล ของพระราชรัตนมณี (ชัยวัฒน์ ปณณาสิริ) ผู้จะเข้าสอบประโยคธรรมศึกษาชั้นเอก ต้องได้ประโยคธรรมศึกษาชั้นโทในสนามหลวงมาแล้ว^{๗๔}

สรุปได้ว่า ปัจจุบัน หลักสูตรธรรมศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมที่กำหนดให้ฆราวาสศึกษานั้น ประกาศใช้หลักสูตรทั้ง ๓ ระดับ คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท ธรรมศึกษาชั้นเอก โดยทุกระดับประกอบด้วย ๔ รายวิชา ได้แก่ วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม วิชาธรรม วิชาพุทธ และวิชาวินัย แต่มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปตามระดับที่สูงขึ้น อาทิ ในวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรมของธรรมศึกษาชั้นตรี ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม ๑ โดยให้นักเรียนแต่งอธิบายให้สมเหตุสมผล อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบด้วย ๑ สุภาษิต กำหนดให้เขียนลงในใบตอบตั้งแต่ ๒ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป แต่วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรมของธรรมศึกษาชั้นเอก กำหนดให้ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิตเล่ม ๓ โดยให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบไม่น้อยกว่า ๓ สุภาษิต และกำหนดให้เขียนลงในใบตอบตั้งแต่ ๔ หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป และในส่วน

^{๗๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓-๓๔.

๒.๓.๓ การจัดการศึกษาหลักสูตรธรรมศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “การจัดการศึกษาหลักสูตรธรรมศึกษา” ผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประวัติความเป็นมาของหลักสูตรธรรมศึกษาเกี่ยวเนื่องกับหลักสูตรนักเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนักเรียนขึ้นก่อนซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับพระภิกษุสามเณรในสมัยนี้ ต่อมา ได้มีการพัฒนาเป็นหลักสูตรธรรมศึกษาสำหรับฆราวาส ถือว่าเป็นการพัฒนาต่อจากหลักสูตรนักเรียนที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงวางแนวทางไว้ ซึ่งหลักสูตรธรรมศึกษาจัดอยู่ในประเภทงานของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา^{๗๖} ธรรมศึกษา มีครบทั้ง ๓ ชั้น คือ ชั้นตรี ชั้นโท ชั้นเอก^{๗๗} ประโยชน์ของการมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนธรรมมีมากมายหลายประการ แต่อาจประมวลเป็นประเด็นที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑) ได้เรียนรู้ภาษาธรรม หรือภาษาธรรมะซึ่งเป็นภาษาที่เข้าใจยากสำหรับบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้เคยเรียนภาษาบาลี

๒) ได้เรียนรู้ภาษาไทย ประชาชนคนไทยที่ไปตั้งรกรากอยู่ต่างแดนเป็นเวลานานอาจลืมภาษาไทยไปบ้างแล้ว หรือบางคนอาจได้รับการศึกษาเล่าเรียนมีวิทยฐานะไม่สูงนัก หรือบางคนอาจไปเจริญเติบโตในต่างแดนจึงไม่มีโอกาสเรียนภาษาไทยไปพร้อม ๆ กันด้วย

๓) ได้เรียนรู้ภาษาใจหรือจิตใจ ซึ่งเป็นเรื่องนามธรรม เพราะผู้ที่ไม่ได้เรียนธรรมย่อมไม่อาจเข้าใจถึงนามธรรมและรูปธรรมได้ ดังที่พระพุทธองค์ทรงเน้นย้ำเรื่องการฝึกฝนอบรมจิตใจอยู่เสมอ

๔) ได้เรียนรู้ภาษาสัจธรรม หรือความจริงที่มีอยู่ประจำโลก ได้แก่ ไตรลักษณ์ หรือสามัญลักษณ์ ๓ คือ อนิจจัง ความไม่เที่ยงแท้แน่นอนเปลี่ยนแปลงแปรผัน, ทุกขัง สภาวะที่เป็นทุกข์หรือการที่สิ่งนั้น ๆ ไม่อาจคงอยู่ในสภาพเดิมได้จึงเป็นทุกข์หรือมีความทุกข์อยู่ในตัวของมันเอง และ อนัตตา สภาวะที่ไม่มีตัวตน หรือสภาวะที่ใคร ๆ ไม่อาจจะบังคับได้หรือไม่อยู่ในอำนาจของใคร^{๗๘}

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นในด้านผู้สอน สื่อการสอน อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และการวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย^{๗๙}

^{๗๖} พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “สนามหลวงแผนกธรรม : อดีต ปัจจุบัน อนาคต”, ใน สรุปการสัมมนาวิชาการและการบำเพ็ญกุศลเนื่องในมงคลสมัย ๑ ทศวรรษสนามหลวงแผนกธรรม, (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖) : ๑๐๒.

^{๗๗} สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง, เรื่องสอบธรรมของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๖), หน้า ๓๒๗.

^{๗๘} แม่กองธรรมสนามหลวง, ประวัติธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๗๖-๗๗.

^{๗๙} กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐๙.

ก. ผู้สอน

ครูเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ บุคลิกภาพ และความสามารถของครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดี และรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้^{๘๐} โดยทั่วไป ครูที่ดีต้องปฏิบัติหรือมีลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม และบุคลิกภาพ ดังต่อไปนี้

- ๑) มีคุณธรรม เช่นเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และยุติธรรม เป็นต้น
- ๒) มีความสุภาพ อ่อนโยน
- ๓) วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ
๔. ประพฤติตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้เรียน
- ๕) จริงใจและเป็นกันเองกับผู้เรียน
- ๖) มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ๗) เชื้อมั่นในตนเอง เคารพตนเอง และผู้อื่น
- ๘) เป็นผู้ผู้นำและผู้ตามที่ดี
- ๙) แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้
- ๑๐) ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- ๑๑) สามารถควบคุม อารมณ์ได้ มีความสุขุมรอบคอบ และคำนึงถึงเหตุผล
- ๑๒) มีอารมณ์ขัน
- ๑๓) ตรงต่อเวลา
- ๑๔) ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ เช่น พัฒนาหมู่บ้าน หรือให้ความร่วมมือในกิจกรรมสังคมต่าง ๆ
- ๑๕) สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ
- ๑๖) พยายามเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาของผู้เรียน เป็นที่พึ่ง และที่ปรึกษาของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ
- ๑๗) ทำตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือแก่คนทั่วไป
- ๑๘) มีบุคลิกดีสง่างามฟังชัด ไม่ทุพพลภาพ อันเป็นอุปสรรคต่อการสอน
- ๑๙) มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ^{๘๑}

ในทัศนะของพระพุทธศาสนา ผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษาหรือผู้ทำหน้าที่สั่งสอนให้การศึกษาแก่ผู้อื่นโดยเฉพาะ พึงประกอบด้วยคุณสมบัติและประพฤติตามหลักปฏิบัติเป็นกัลยาณมิตร คือ ประกอบด้วยองค์คุณ ๗ ดังนี้

- ๑) ปิโย น่ารัก คือ มีเมตตากรุณา ใส่ใจคนและประโยชน์สุขของเขา เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนใจผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม
- ๒) ครุ คือ น่าเคารพ คือ เป็นผู้หนักแน่นถือหลักการเป็นสำคัญและมีความประพฤติสมควรแก่ฐานะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย

^{๘๐}สุพิน บุญชูวงศ์, **หลักการสอน**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๔), หน้า ๔-๕.

^{๘๑}เสริมศรี ไชยศรี, **พื้นฐานการสอน**, (เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๖-๗.

๓) ภาวนีโย คือ นำเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝน ปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เฝ้าระวังและรำลึกถึงความซบเซาซึ่ง มั่นใจ และภาคภูมิใจ

๔) วตฺตา คือ รู้จักพูดให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอย ให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

๕) วณฺณขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถาม แม้จุกจิก ตลอดจน คำล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อุดหนุนฟังได้ ไม่เปื้อนหน่าย ไม่เสียอารมณ์ เป็นผู้มีความ มานะในการตักเตือนสั่งสอน โดยไม่กลัวว่าจะเกลียดหรือโกรธ มีความฉลาดในการใช้คำพูด (กับศิษย์)

๖) คมฺภีรญฺจ กถํ กตฺตา คือ อธิบายเรื่องล้าลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่ยุ่งยาก ลึกซึ้งให้เข้าใจได้ และสอนศิษย์ให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปการรู้จักสอนจากง่ายไปหายาก หรือมีความลึกซึ้งขึ้นโดยลำดับ

๗) โน จฏฺฐาเน นิโยชเย คือ ไม่ชักนำในอาสวณ คือ ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรือเรื่อง เหลวไหลไม่สมควร

นอกจากนี้ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง กฎแห่งความ ประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครู ใน ๙ ด้าน ได้แก่

๑) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจใน การศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

๒) ครูต้องอบรม สั่งสอนฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๓) ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ

๔) ครูต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจอารมณ์ และ สังคมของศิษย์

๕) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช่ให้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

๖) ครูต้องพัฒนาตน ทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนา ทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

๗) ครูต้องรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู

๘) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครู และชุมชนในทางสร้างสรรค์

๙) ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์พัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย^{๘๒}

จรรยาบรรณวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อวิชาชีพครู เช่นเดียวกับที่จรรยาบรรณวิชาชีพ วิชาชีพอื่น ๆ ใน ๓ หลักการ คือ ปกป้องการปฏิบัติงานของสมาชิกในวิชาชีพ รักษามาตรฐานวิชาชีพ และ พัฒนาวิชาชีพ^{๘๓}

^{๘๒} สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, **แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. ๒๕๓๙**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐), หน้า ๒๑-๒๒.

^{๘๓} พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, **จรรยาบรรณวิชาชีพครู**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

ข. สื่อการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางหรือสิ่งต่าง ๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิควิธีการ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ^{๘๔} สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อธรรมชาติ การเลือกสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความน่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตามเป็นสื่อที่เข้าใจง่าย กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้และที่สำคัญคือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคล^{๘๕} สื่อการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนและผู้สอน ดังนี้

- ๑) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว แม้จะเป็นเนื้อหาที่ซับซ้อน
- ๒) ช่วยแก้ปัญหาทางด้านความรู้พื้นฐานหรือภูมิหลังของผู้เรียนที่แตกต่างกัน
- ๓) ช่วยกระตุ้นความสนใจทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน
- ๔) ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันและเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียน
- ๕) สื่อเทคนิควิธีจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น
- ๖) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียน
- ๗) ส่งเสริมให้แต่ละบุคคลสามารถเรียนรู้ตามความสนใจ ความต้องการของตนเอง
- ๘) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่ต้องการทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
- ๙) ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้สอน และผู้เรียนมีบรรยากาศในการเรียนที่น่าสนใจ^{๘๖}

สื่อการสอนเป็นตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนเป็นสิ่งช่วยอธิบายและขยายเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ เนื้อหาได้ง่ายขึ้นเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้^{๘๗} ดังนั้น สื่อการสอนจึงมีคุณค่า

๑) ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในด้านการเตรียมการสอน หรือเนื้อหาการสอนโดยจัดให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อการสอน เช่น ใช้บทเรียนโปรแกรมชุดการสอน

๒) การใช้สื่อการสอนเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศในการสอนให้น่าสนใจแทนที่จะฟังผู้สอนบรรยายอย่างเดียว ผู้เรียนจะได้เห็นผู้สอนใช้สื่อประกอบการบรรยายทำให้เนื้อหาน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

^{๘๔} นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา และอำนวย เดชชัยศรี, **ชุดฝึกหัดอบรมครู : ประมวลสาระเรื่องเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้**, (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

^{๘๕} กระทรวงศึกษาธิการ, **นิยามคำศัพท์หลักสูตร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕.

^{๘๖} ศิรินาถ สุดใจนาถ, **คู่มือการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้และเขียนแผนการสอนประเภทวิชาคหกรรม**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชีพศึกษา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๑-๑๑๒.

^{๘๗} พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ, **ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาจิตวิทยาและเทคโนโลยีการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙), หน้า ๒๘๗.

๓) สื่อช่วยสร้างความมั่นใจในการสอนของผู้สอนให้มากขึ้นด้วย เช่น กรณีผู้สอนจาเนื้อหาหรือลำดับการสอนไม่ได้ ผู้สอนอาจดูได้จากสื่อที่เตรียมมา กรณีผู้สอนพูดไม่เก่ง หรือผู้สอนเป็นอาจารย์ใหม่ สื่อการสอนจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้สอน

๔) เมื่อผู้สอนเห็นคุณค่าของสื่อการสอน ย่อมเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตื่นตัวในการเตรียมการผลิต เลือก หรือจัดหาสื่อการสอน ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน

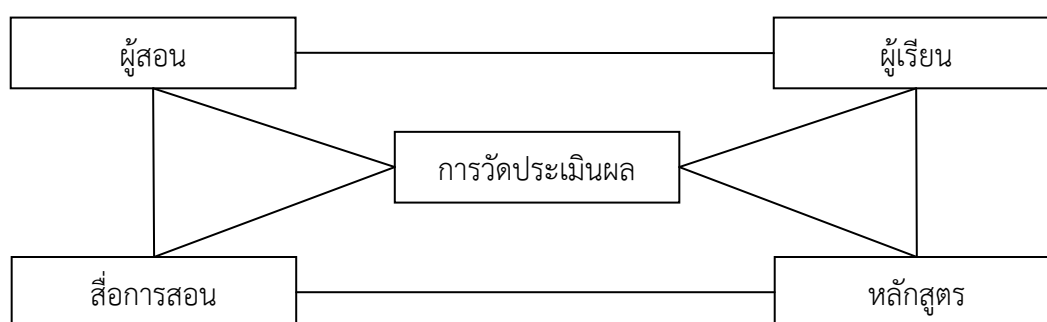
๕) สื่อการสอนช่วยกระตุ้นและเร้าความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกสนาน และไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

๖) สื่อการสอนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหา บทเรียนที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนได้ง่าย และรวดเร็วขึ้นตลอดจนช่วยสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นอย่างรวดเร็ว และถูกต้อง

๗) สื่อช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ในแง่ความสนใจระดับสติปัญญา และศักยภาพแห่งความคิดสร้างสรรค์

๘) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

๙) สื่อช่วยดึงประสบการณ์นอกห้องเรียนที่อยู่ไกล มีข้อจำกัดเรื่องเวลาระยะทาง และสถานที่มาสู่ห้องเรียนได้

แผนภาพที่ ๒.๓ องค์ประกอบของการสอน^{๕๘}

ทั้งนี้ สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ (ครูกับผู้เรียน) ซึ่งอาจเป็นคำพูด คำเขียน รูปภาพ สัญลักษณ์ หรือแม้กระทั่งสีหน้าท่าทาง ล้วนเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น^{๕๙}

^{๕๘} จำเนียร ศิลปวานิช, **หลักและวิธีการสอน**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ, ๒๕๔๑), หน้า ๖๘.

^{๕๙} สุราษฎร์ พรหมจันทร์, **ยุทธวิธีวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค (ฉบับปรับปรุง)**, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๑.

ค. อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน องค์ประกอบดังกล่าวนี้ ได้แก่ อาคารสถานที่และสภาวะแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงามร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้หลากหลาย มีสิ่งยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้และไม่มีมลภาวะ^{๙๐}

การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ คือ การสร้างอาคารสถานที่ตลอดจนห้องเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยน่าดู อยู่ในตำแหน่งหรือบริเวณที่เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการใช้สอย โดยสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ มีลักษณะเด่น ๆ อยู่ ๘ ประการ คือ

- ๑) ที่นั่งของนักเรียนห่างพอเหมาะสมที่จะอ่านอักษรบนกระดานได้
- ๒) ห้องเรียนมีแสงสว่างและการระบายอากาศ
- ๓) มีห้องสมุดและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้นักเรียนใช้ค้นคว้า
- ๔) ขนาดโต๊ะ เก้าอี้ พอเหมาะกับตัวนักเรียน
- ๕) ที่นั่งในห้องเรียนมีครบจำนวนนักเรียน
- ๖) สภาพอากาศในห้องเรียนไม่ร้อนอบอ้าว
- ๗) สภาพห้องเรียนส่วนใหญ่ไม่ร้อนอบอ้าว
- ๘) มีบริการถ่ายเอกสารและการพิมพ์

โดยนัยนี้ ลักษณะของห้องเรียนที่มีลักษณะทางกายภาพเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่ควรเป็นมีดังนี้

- ๑) ห้องเรียนมีสีสันทนดู และเหมาะสม สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี และสร้างพอเหมาะปราศจากเสียงรบกวน และมีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนนักเรียน
- ๒) ห้องเรียนควรมีบรรยากาศความเป็นอิสระของการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตลอดจนการเคลื่อนไหวในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท
- ๓) ห้องเรียนต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ๔) สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ สามารถเคลื่อนย้ายได้ และสามารถดัดแปลงให้เอื้ออำนวยต่อการสอน และการจัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ได้
- ๕) การจัดเตรียมห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะสมต่อวิธีการสอนโดยกระบวนการกลุ่มวิธีบรรยายและวิธีการแสดงละคร เป็นต้น^{๙๑}

การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ครอบคลุมถึงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ บริเวณสถานศึกษา อาคารเรียน อาคารประกอบและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ในสถานศึกษา แบ่งเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

^{๙๐} สุพล อนามัย, การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ, ๒๕๔๙), หน้า ๒๙.

^{๙๑} พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีการและเทคนิคการสอน, (กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐-๑๔.

๑) การจัดสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ หมายถึง บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมภายในสถานศึกษาที่สามารถมองเห็นได้โดยทั่วไป เพราะจะช่วยดึงดูดความสนใจและสร้างบรรยากาศที่ดีต่อผู้พบเห็นและผู้ใช้บริการ อีกทั้ง จะช่วยปลูกฝังรสนิยมและค่านิยมของนักเรียน นักศึกษาที่มีต่อธรรมชาติ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เพื่อจะช่วยให้การบริหารสภาพแวดล้อมด้านภูมิทัศน์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาและคำนึง ดังนี้

๑.๑) สถานที่ตั้ง ควรพิจารณาถึงระบบผังเมือง การระบายน้ำ สาธารณูปโภค การจราจร และระยะทางในเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองและนักเรียน

๑.๒) การวางแผนเขตทางสัญจร สถานศึกษาแต่ละแห่ง จะมีกิจกรรมหลากหลายประเภท และมีการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลา ดังนั้น ในการกำหนดเขตทางสัญจรจึงต้องพิจารณาในประเด็นนี้ด้วย คือ ควรมีถนนแนวทางเดินให้พอเพียง เหมาะสม ปลอดภัย สะดวกต่อการใช้สอย

๑.๓) สุนทรียภาพและสิ่งแวดล้อม ควรเป็นแบบเฉพาะที่ตามความเหมาะสมของสถานที่ตั้ง สภาพที่ดิน สภาพภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น

๑.๔) การตกแต่งบริเวณให้ดูงดงาม มีสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพิจารณา ดังนี้

- สนามหญ้า สถานศึกษาควรมีสวนสนามหญ้าในโรงเรียน เพราะสีเขียวของหญ้าจะช่วยให้เกิดความเย็นตา ลดความร้อน ลดเสียงดัง และยังอาจใช้เป็นสนามเล่นหรือที่พักผ่อนได้ด้วย

- สวนหย่อม จะช่วยสร้างบรรยากาศที่สดชื่นรื่นรมย์เป็นธรรมชาติได้มาก ถ้ามีต้นไม้ดอก ธรรมชาติ พุหรือน้ำ ตกประกอบ

- สวนดอกไม้ ควรเป็นดอกไม้ที่ราคาไม่สูงนัก และต้องบำรุงรักษาน้อย เพราะไม่ดอกไม้ที่ราคาสูงอาจเสี่ยงต่อการถูกตัด ส่วนการบำรุงรักษาควรแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับนักเรียน ด้วย เพื่อสร้างความรู้รักกันหน้าที่และความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน

- การปลูกต้นไม้ยืนต้น ควรเลือกปลูกให้เหมาะสมกับสภาพที่ตั้ง และสภาพดิน เช่น ปลูกเพื่อให้เกิดความร่มเงา ความร่มเย็น ช่วยบังแดด ป้องกันลม ป้องกันฝุ่นละออง หรือช่วยลดเสียงดัง เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็ควรคำนึงถึงอันตรายจากต้นไม้ด้วย เช่น อันตรายจากละอองเกสรหรือใบอันตรายจากรากหรือจากการเกาะเกี่ยว อันตรายจากกิ่งที่เปราะหรือจากต้นไม้ที่โคนล้มง่าย

- การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย สถานศึกษาอาจทำรั้วกันเป็นสัดส่วน ซึ่งควรเป็นรั้วโปร่งที่จะให้ความรู้สึกปลอดโปร่งแก่จิตใจ เช่น รั้วต้นเข็ม รั้วต้นโมก รั้วพุทธรักษา รั้วกระถิน รั้วต้นไผ่ เป็นต้น โดยเฉพาะสถานศึกษาในชนบท ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรสร้างรั้วทึบหรือกำแพง เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนถูกกักขัง ไม่เป็นอิสระ ไม่ปลอดโปร่งสบายตาสบายใจ

๑.๕) การกำหนดบริเวณเป็นเขตหรือสัดส่วนเฉพาะ จะช่วยให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า การกำหนดบริเวณ ได้แก่ บริเวณที่เป็นอาคาร เพื่อประโยชน์ในกิจกรรมการเรียนการสอน บริเวณสนับสนุนการเรียนการสอน ประกอบด้วย ห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องแนะแนว ห้องประชุม ห้องอาหาร บริเวณกีฬา ซึ่งประกอบด้วย โรงพลศึกษา สระว่ายน้ำ สนามกีฬา บริเวณต่าง ๆ บริเวณฝึกงาน เช่น แปลงเกษตร หรือแหล่งสาธิตทดลอง เป็นต้น

๒) การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ หมายถึง บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมภายในสถานศึกษา ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง ที่เป็นอาคารเรียน อาคารประกอบ และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เนื่องจาก แต่ละสถานศึกษาต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาหรือคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบด้านอาคารสถานที่ควรจัดทำหรือจัดให้มีขึ้น คือ

๒.๑) แผนภูมิบริเวณสถานศึกษา อาจเป็นผังบริเวณที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับแนวกถนน ซึ่งอาคาร เลขที่อาคาร เลขที่ห้องสัมพันธ์กับเลขที่อาคารและอื่น ๆ เท่าที่จำเป็นและเหมาะสม แผนภูมิบริเวณจะช่วยให้ทราบถึงขนาดที่ดิน ทิศทาง จำนวนอาคาร ทางเชื่อมระหว่างอาคาร รวมทั้งการคมนาคมภายในสถานศึกษา ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว

๒.๒) แผนภูมิอาคาร อาคารแต่ละหลังควรแสดงแผนภูมิไว้ในที่ที่สะดวกต่อการพบเห็น เช่น ใกล้เคียงบันได หรือบริเวณหน้าลิฟต์ สิ่งที่แสดงไว้ เช่น แผนภูมิแต่ละชั้น แผนภูมิห้อง การเดินทางทางเชื่อม บันได ห้องน้ำ ทางหนีไฟ ที่ตั้งเครื่องดับเพลิง เป็นต้น

๒.๓) การควบคุมตรวจสอบอาคาร ผู้รับผิดชอบด้านอาคารสถานที่ควรต้องตรวจสอบมาตรฐานอาคาร ตรวจสอบการใช้อาคาร การใช้ห้องเรียน ห้องประกอบตามความเป็นจริงว่ามีการใช้ประโยชน์ได้จริงตามแผนที่กำหนดไว้ มีการจัดชั้นเรียนตามจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ มากหรือน้อยกว่าเกณฑ์ เพราะเหตุใด นอกจากนี้ ยังควรเดินตรวจอาคาร สถานที่ โดยทั่ว ๆ ไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่

๒.๔) การประเมินผลอาคารสถานที่ การประเมินผลอาคารประเมินทั้งสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ ประเมินเมื่อการก่อสร้างอาคารแล้วเสร็จสมบูรณ์ เพื่อดูว่าการออกแบบและการก่อสร้างดำเนินการเป็นไปตามข้อกำหนด และตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อจะได้แก้ไขก่อนที่จะมีการรับมอบหรือใช้อาคารต่อไป ขั้นตอนที่ ๒ ประเมินเมื่อได้ใช้อาคารไปแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง ในการประเมินขั้นนี้ ควรให้ผู้มีส่วนร่วมประเมินด้วย เช่น ครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา คนงาน ภารโรงและผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและใช้อาคาร เป็นต้น

๒.๕) การบำรุงรักษา เนื่องจากการบำรุงรักษามีระยะเวลานานเท่ากับอายุการใช้อาคาร ดังนั้น จึงมีระบบและวิธีการที่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องตามปริมาณและลักษณะความยากง่ายของอาคารทั้งการดูแลรักษา ป้องกันก่อนครบบอายุการใช้งานและการซ่อมบำรุง

๓) การจัดสภาพแวดล้อมด้านความปลอดภัย หมายถึง มาตรการและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่กระตุ้นจิตสำนึกของบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่อย่างปลอดภัย เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องดูแลรับผิดชอบและบริหารจัดการอีกด้านหนึ่ง คือ ความปลอดภัย เพราะเป็นที่คาดหวังว่า ตลอดเวลาที่นักเรียนนักศึกษาอยู่ในสถานศึกษาควรมีความปลอดภัยในทุกอย่าง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจัดระบบและมาตรการต่าง ๆ ในด้านความปลอดภัย เช่น การให้ความรู้ในการรักษาความปลอดภัย จัดมาตรการป้องกันอันตราย จัดวิธีป้องกันอุบัติเหตุจราจร การป้องกันเพลิงไหม้ เป็นต้น^{๑๒}

^{๑๒} นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์, “การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา”, ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ ๙, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙) : ๖๘-๗๐.

ง. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนและตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดในระดับใด สามารถที่จะได้รับการเลื่อนชั้นหรือจบการศึกษาได้หรือไม่ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทาระเบียบว่าด้วย การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตร^{๙๓}

การวัดผล (Measurement) เป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมายและเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น เช่น การวัดความสามารถทางสมองด้านต่าง ๆ การวัดคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น น้ำหนัก ขนาดของวัตถุ ผลที่ได้จากการวัดเป็นจำนวนตัวเลข จุดมุ่งหมายของการวัดผลนั้น เป็นการตรวจสอบการสอนของครูอาจารย์และการเรียนของผู้เรียน ในด้านการเรียนรู้ ๓ ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain) และด้านเจตคติ (Affective Domain)^{๙๔}

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการตีความหรือตัดสินคุณค่าของสารสนเทศที่รวบรวมมาได้ โดยสารสนเทศที่รวบรวมมาได้จากกระบวนการประเมินนั้น เป็นเสมือนภาพจากกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นภาพผู้เรียนในห้องเรียนเท่านั้น สารสนเทศเหล่านั้นได้สะท้อนคุณค่าในตัวผู้เรียนที่เราตั้งไว้หรือไม่ กล่าวคือ นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่เรามุ่งมั่นให้เขาเรียนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด^{๙๕}

การวัดและประเมินผลเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของนักการศึกษาในระดับการศึกษาต่าง ๆ เพราะผลจากการวัดจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของครูและนักการศึกษาเพื่อใช้ปรับปรุงวิธีการสอน การแนะแนว เป็นต้น ผลของการสอบของนักเรียนที่ดี ไม่เพียงแต่แสดงความอ่อนของนักเรียนแต่ละคนเท่านั้น เพราะถ้าพิจารณาผลการสอบรวมทั้งโรงเรียนก็จะแสดงถึงความบกพร่องในการสอนไม่ดีของครูด้วย และถ้าพิจารณาผลการสอบรวมทั้งโรงเรียนก็จะแสดงถึงความบกพร่องในด้านการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ และคณะผู้บริหารอีกด้วย^{๙๖} การวัดและประเมินผลจึงมีความสำคัญเป็นประโยชน์และเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการเรียนการสอน ในด้านต่างๆ ดังนี้

^{๙๓} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔.

^{๙๔} รุ่งชัชดาพร เวชชาติ, การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐), หน้า ๙๙.

^{๙๕} สุวิมล ว่องวาณิช, การวัดและประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗๑.

^{๙๖} บุญเลี้ยง ทุมทอง, การพัฒนาหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอดทีฟ พริน จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๗๔-๒๗๕.

๑) เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ ทำให้ครูอาจารย์ทราบว่าผลการสอนของตนเองเป็นอย่างไร และจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

๒) เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียนนักศึกษา นักเรียนนักศึกษาจะได้ทราบว่า ตนมีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง

๓) เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานในสถานศึกษาทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของหลักสูตร โครงการสอน บันทึกการสอน ที่นำมาสู่การปฏิบัติว่า ประสบปัญหาอย่างไร ควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

๔) เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น ผลการเรียนการศึกษาสำเร็จตามหลักสูตรเป็นแนวทางในการทำงานและศึกษาต่อ

๕) เป็นหลักฐานด้านการศึกษาของสถานศึกษาในด้านการรับนักศึกษาผลการเรียนและการสำเร็จตามหลักสูตร

๖) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในด้านผลการเรียน และการสำเร็จการเรียนของนักเรียนนักศึกษา^{๙๗}

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ผลการประเมินจะช่วยให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เหมาะสมได้^{๙๘} ในทางปฏิบัติ การวัดผลทางการศึกษานั้นเกี่ยวข้องกับ ๓ คำ คือ การทดสอบ การวัดผล และการประเมินผล

๑) การทดสอบ (Testing) เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ทำให้ได้มาซึ่งจำนวนหรือปริมาณของคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การประเมินค่า กระบวนการทดสอบที่ใช้กันอยู่ทั่วไป คือ การนำแบบทดสอบซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคำ กลุ่มคำถามไปกระทำให้ผู้สอบแสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา เช่น พูด บอก อธิบาย เขียน ปฏิบัติ (กระทำ) ฯลฯ ที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของแบบทดสอบ กระบวนการนี้จะเสร็จสิ้นเมื่อผู้สอบได้แสดงพฤติกรรมตอบสนองมาเรียบร้อยแล้ว ผู้สอบที่ไม่ตอบ โดยส่งกระดาษเปล่าจะถือว่าผู้นั้นสอบไม่ผ่าน เป็นต้น

๒) การวัดผล (Measurement) หมายถึง การใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งที่จะค้นหาคำตอบเพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นปริมาณหรือคุณภาพที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแทนผลงานที่แต่ละคนจะแสดงออกมา เช่น การวัดความสูง การชั่งน้ำหนัก การให้คะแนน การตอบข้อสอบถาม เป็นต้น ในการทดสอบเมื่อผู้สอบได้ตอบคำถามหรือส่งกระดาษคำตอบให้ครูแล้วก็ถือว่าสิ้นสุดการทดสอบ การวัดผลจะเริ่มตั้งแต่ครูตรวจข้อสอบของนักเรียนแล้วให้คะแนนออกมาการวัดผลการศึกษา นอกจากจะใช้แบบทดสอบเครื่องมือไปสู่การวัดผลแล้วยังมีอีกหลายประการที่จะใช้วัดได้ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ ฯลฯ ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้เหมาะสมที่จะใช้วัดลักษณะแต่ละอย่างแตกต่างกัน

^{๙๗} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖๖-๑๖๗.

^{๙๘} จันทราณี สงวนนาม, ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา, หน้า ๑๕๔.

๓) การประเมินผลหรือประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดผลมาพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปหรือประเมินค่าหรือตีราคา อาจกล่าวง่าย ๆ ว่าเป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ การประเมินผลนี้ ผู้ประเมินจะต้องมีข้อมูลมากเพียงพอ เพื่อนำมาเปรียบเทียบพิจารณากันกรองให้รอบคอบแล้วจึงสรุปออกมาว่า ดี-เลว ได้-ตก เก่ง-อ่อน ได้ระดับคะแนน ๔ ๓ ๒ ๑ หรือ ๐ เป็นต้น^{๙๙}

อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบการ สถานที่บริเวณรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงสิ่งแวดล้อมซึ่งอยู่รอบตัวผู้เรียน ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างมาก

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาหลักสูตรธรรมศึกษา เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในบริบท ๔ ด้าน คือ ๑) ผู้สอน หรือครู โดยเน้นที่คุณลักษณะของครู เรือคุณลักษณะประจำตัวหรือเอกลักษณ์เป็นครูที่มีความรู้ดี มีความไวต่อความรู้สึกของนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน มีความศรัทธา เชื่อว่าเด็กทุกคนมีความศรัทธาที่เรียนได้ รู้สึกรักคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวกที่จะนำไปสู่ความรู้สึกรักคิดในทางให้กับผู้อื่นด้วยความเชื่อว่าจะสามารถช่วยเหลือเด็กทุกคนให้ทำได้ที่สุด ๒) สื่อการเรียนการสอน คือ สิ่งที่ใช้เป็นตัวกลาง เป็นช่องทางในการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน ทำหน้าที่เสมือนเป็นพาหนะนำความรู้ไปส่งผู้เรียนอย่างเหมาะสม รวดเร็ว และง่าย อาจอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ และมีใช้สิ่งพิมพ์ หรือแม้กระทั่งสีหน้าท่าทางวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้รวดเร็ว เพลิดเพลิน และสนใจในการเรียนการสอน ทำให้กระบวนการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพสูง ๓) สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เพราะสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรตระหนักในประเด็นนี้อย่างยิ่ง สภาพแวดล้อมที่ดีย่อมมีส่วนช่วยเสริมสร้างความคิดจิตใจ และคุณธรรม สถานศึกษาดังนั้นการสร้างอาคารสถานที่ตลอดจนห้องเรียน ควรมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยน่าดู อยู่ในตำแหน่งหรือบริเวณที่เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการใช้สอยการจัดตกแต่งอาคารสถานที่ สิ่งปลูกสร้างมีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย สะอาด มีอาคารเรียนอาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องสมุด และห้องปฏิบัติการเพียงพอสำหรับการใช้งาน โรงอาหารถูกสุขลักษณะ ห้องน้ำ ห้องส้วม มีการดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ อุปกรณ์ในห้องเรียน สนามกีฬาเครื่องเล่น สนาม อยู่ในสภาพดี และจัดให้เป็นระเบียบ และ ๔) การวัดและประเมินผล แยกออกเป็นสองคำ คือ การวัด หมายถึง กระบวนการเชิงปริมาณในการกำหนดค่าเป็นตัวเลข หรือสัญลักษณ์ที่มีความหมาย แทนคุณลักษณะของสิ่งที่วัดโดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และคำว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์ อาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา นั้นเอง

^{๙๙} สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชย์, การประเมินผลการเรียน, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓), หน้า ๕๕-๕๖.

๒.๔ ข้อมูลทั่วไปโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หัวหิน เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เดิมมีชื่อว่า บ้านสมอเรียง หรือ บ้านแหลมหิน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๗) ทรงสร้างวังไกลกังวลเพื่อประทับพักผ่อนในฤดูร้อน อำเภอหัวหิน ได้รับประกาศยกฐานะจากกิ่งอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี มาเป็นอำเภอ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒^{๑๐๐}

ปัจจุบัน พื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (ตอนปลาย) ที่มีการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา จำนวน ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนหนองพลับวิทยา และโรงเรียนหัวหิน โดยมีสถิตินักเรียนผู้เข้าสอบ จำนวน ๙๕๗ คน^{๑๐๑} โดยนัยนี้ โรงเรียนหนองพลับวิทยา เป็นโรงเรียนในสังกัดของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๐ ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์^{๑๐๒} ส่วนโรงเรียนหัวหิน มีประวัติว่า ระยะแรกอาศัยห้องเรียนของโรงเรียนเทศบาลประจวบคีรีขันธ์ (โรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหินในปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้ขยายชั้นเรียนเพิ่ม เป็นชั้น ม.๒ จึงจำเป็นต้องเพิ่มห้อง โดยการแบ่งกันห้องด้วยฝาเสื่อลำแพน ในปีเดียวกันนี้ กรมวิสามัญศึกษาได้อนุมัติให้จัดซื้อที่ดิน ๑ แปลง ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ กรมวิสามัญศึกษา ได้แต่งตั้งนายสวัสดิ์ ณ พัทลุง มาเป็นครูใหญ่คนแรกของโรงเรียน มีครูเพิ่มขึ้นรวมเป็น ๕ คน โรงเรียนได้รับการพัฒนาการเรียนการสอนและอาคารสถานที่ให้ร่มรื่น สวยงาม จนได้รับการกล่าวขวัญชมเชย นักเรียนมีสัมมาคารวะ มีความสมัคสมานสามัคคี ปัจจุบัน โรงเรียนหัวหิน เป็นโรงเรียนในสังกัดของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๐ โดยเปิดทำการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ๖ ก่อตั้งเมื่อ ๑ มิถุนายน ๒๔๙๔ เป็นโรงเรียนสหศึกษา ตั้งอยู่เลขที่ ๑๘๔ ถนนชมสินธุ์ ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื้อที่ของโรงเรียน ๒๙ ไร่ ๑ งาน ๗๑ ตารางวา ในปัจจุบันมีอาคารเรียนถาวร ๔ หลัง อาคารชั่วคราว ๓ หลัง โรงฝึกงาน ๒ หลัง อาคารพยาบาล ๑ หลัง หอประชุมอเนกประสงค์ ๑ หลัง โรงอาหาร ๑ หลัง ห้องสุขานักเรียนแบบ ๘ ที่ ๒ หลัง ห้องสุขาครูแบบ ๖ ที่ ๕ หลัง และสนามฟุตบอล ๑ สนามบ้านพักครูเดี่ยว ๑๗ หลัง บ้านพักครูแบบเรือนแถว ๓ หลัง บ้านพักภารโรงเดี่ยว ๑ หลัง^{๑๐๓}

สรุปได้ว่า พื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (ตอนปลาย) ที่มีการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา จำนวน ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนหัวหิน และโรงเรียนหนองพลับวิทยา โดยมีสถิตินักเรียนผู้เข้าสอบ จำนวน ๙๕๗ คน

^{๑๐๐}วิกิพีเดีย พจนานุกรมเสรี, “อำเภอหัวหิน”, [ออนไลน์], < <https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอหัวหิน> >, [๒๘ กันยายน ๒๕๖๐].

^{๑๐๑}สำนักงานเจ้าคณะอำเภอหัวหิน, สถิติจำนวนนักเรียนธรรมศึกษาอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, (ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอหัวหิน, ๒๕๖๐), หน้า ๑. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

^{๑๐๒}โรงเรียนหนองพลับวิทยา, “หน้าหลัก”, [ออนไลน์], < <http://dm1077280257.lnwschool.com/> >, [๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙].

^{๑๐๓}วิกิพีเดีย พจนานุกรมเสรี, “โรงเรียนหัวหิน”, [ออนไลน์] < <https://th.wikipedia.org/wiki/โรงเรียนหัวหิน> >, [๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙].

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” โดยมีรายละเอียด ตามลำดับ ดังนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ พบว่า มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่

เอกราช ปลอดโปร่ง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพนักงานเทศกิจ สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพนักงานเทศกิจ สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = ๐.๕๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านฉันทะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านวิริยะ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านฉันทะ ($\bar{x} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๗๓) ด้านจิตตะ ($\bar{x} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๖๖) ด้านวิมังสา ($\bar{x} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๗๑) และด้านวิริยะ ($\bar{x} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๗๑) ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพนักงานเทศกิจ สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา รายได้ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และประชาชนที่มี อายุ อาชีพ แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี เพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓) ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพนักงานเทศกิจ สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า เจ้าหน้าที่ขาดประสบการณ์ในการทำงานการปฏิบัติงานไม่ค่อยต่อเนื่อง ส่วนมากงานค่อนข้างด่วนและเป็นงานเฉพาะหน้าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานขั้นตอนและกระบวนการไม่ชัดเจน ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานซึ่งในบางครั้งค่าตอบแทนล่วงเวลาไม่มี ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีความพึงพอใจในงานที่ทำ สำหรับข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการจัดการอบรมเพิ่มความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น ผู้ควบคุมหรือหัวหน้าควรตรวจตราผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับงานจัดทีมบริหารสำหรับงานเร่งด่วนหรืองานเฉพาะหน้า การมอบหมายงานต้องมีความชัดเจน ในกระบวนการขั้นตอน เพิ่มแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ เช่น ค่าล่วงเวลา โบนัส เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๐๔}

^{๑๐๔}เอกราช ปลอดโปร่ง, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพนักงานเทศกิจ สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

สมจิต ขอนวงศ์, อรอนงค์ วุวงศ์ และฉวีวรรณ สุวรรณภา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ๑) กิจกรรมการเรียนการสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ พบว่า ครูนำกิจกรรมการเรียนการสอนไปใช้ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านประสิทธิภาพการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ประเมินประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา ปีที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ พบว่า ประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน และประสิทธิภาพการสอนอยู่ในระดับปานกลาง และ ๓) เปรียบเทียบตัวแปรและประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแพร่ ระหว่างกลุ่ม ตัวแปรโดยรวม พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ เขตพื้นที่การศึกษา ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา คณะที่จบการศึกษา เคยผ่านการอบรม และลักษณะของโรงเรียนต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ ส่วนเพศนักเรียนไม่แตกต่างกันในการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{๑๐๕}

ฉวีวรรณ สุวรรณภา, พัฒน์นรี อัฐวงศ์ และอรอนงค์ วุวงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาประสิทธิภาพการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ รวมทุกด้าน โดยภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\mu = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่และด้านบุคลากรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริการของห้องสมุด, ด้านวัสดุครุภัณฑ์และด้านทรัพยากรสารสนเทศ อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง และ ๒) ความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ โดยภาพรวมอยู่ระดับความต้องการมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\mu = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความต้องการอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยจัดหาหนังสืออ้างอิงให้มากขึ้น มากเป็นอันดับแรก รองลงมา จัดหาหนังสือใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น, บริการแปลเอกสาร, รวบรวมรายชื่อหนังสือหรือวัสดุที่มีในห้องสมุด, เพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้น, บอกรับวารสารภาษาไทยให้มากขึ้น, บริการถ่ายเอกสารราคาประหยัด, ขยายเวลาให้บริการให้มากขึ้น, บอกรับวารสารภาษาอังกฤษมากขึ้น, เก็บหนังสือและเอกสารสำคัญๆให้อยู่ในสภาพดี และจัดทำคู่มือการใช้/แนะนำห้องสมุด^{๑๐๖}

^{๑๐๕} สมจิต ขอนวงศ์, อรอนงค์ วุวงศ์ และฉวีวรรณ สุวรรณภา, “ประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดแพร่”, *รายงานการวิจัย*, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

^{๑๐๖} ฉวีวรรณ สุวรรณภา, พัฒน์นรี อัฐวงศ์ และอรอนงค์ วุวงศ์, “การศึกษาประสิทธิภาพการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่”, *รายงานการวิจัย*, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

พระครูบรรพตพัฒนคุณ ธนวฑฺฒโก, “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีผลต่อสังคม : กรณีศึกษาวัดเขาอติสุกโต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่า ๑) พุทธศาสนิกชนมีความเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีผลต่อสังคม : กรณีศึกษาวัดเขาอติสุกโต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (๓.๙๑) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า พุทธศาสนิกชนมีความเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีผลต่อสังคม : กรณีศึกษาวัดเขาอติสุกโต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด (๔.๓๖) ในด้านการควบคุมภายในวัดเพื่อสังคม ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด (๓.๗๑) ในด้านการส่งการภายในวัดเพื่อสังคม ๒) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีผลต่อสังคม : กรณีศึกษาวัดเขาอติสุกโต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยรวม ประชากรที่มีสถานภาพ อายุ และวุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาสามัญ ระยะเวลาที่เข้ามาพักอาศัยอยู่ภายในวัดเขาอติสุกโต และภูมิลำเนา ของผู้ตอบแบบสอบถามต่างกัน มีความเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีผลต่อสังคม : กรณีศึกษาวัดเขาอติสุกโต ไม่ต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ ๓) ปัญหาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีผลต่อสังคม : กรณีศึกษาวัดเขาอติสุกโต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนใหญ่ตอบเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีผลต่อสังคม กรณีวัดเขาอติสุกโตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับมาก แสดงว่ามีการวางแผนนโยบายและวัตถุประสงค์ในการบริหารงานเพื่อสังคมมีประสิทธิภาพเป็นอย่างดี ตลอดถึงการวางตัวบุคคลในการทำงานได้อย่างเหมาะสม^{๑๐๗}

บัญชา จำปารักษ์, พระมหาคำพันธ์ ปากโร และพระมหาจิตนเรศ วุฑฺฒิธมโม ได้ศึกษา วิจัยเรื่อง “การประเมินประสิทธิภาพการสอนวิชาธรรมะภาคปฏิบัติตามการประเมินของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) มากกว่าร้อยละ ๘๐ มีสถานภาพเป็นพระภิกษุ ส่วนเป็นสามเณรร้อยละ ๒๐ และพระนิสิตร้อยละ ๙๕.๒ เรียนสาขาปรัชญาและศาสนา รองลงมาเป็นสาขาหลักสูตรและการสอน ร้อยละ ๘๓.๒ และรัฐศาสตร์ ร้อยละ ๘๒.๗ และ ๒) สำหรับประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ พบว่า นิสิตปีที่ ๑ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๑.๑ เห็นว่าประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ อยู่ในระดับมาก นิสิตปีที่ ๒ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๘.๖ เห็นว่าประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ อยู่ในระดับน้อย นิสิตปีที่ ๓ ร้อยละ ๖๙.๙ เห็นว่าประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนิสิตปีที่ ๔ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๑.๓ เห็นว่าประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ อยู่ในระดับมาก และสรุปผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนแต่ละสาขาวิชาและแต่ละชั้นปีไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{๑๐๘}

^{๑๐๗} พระครูบรรพตพัฒนคุณ ธนวฑฺฒโก, “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีผลต่อสังคมกรณี : ศึกษาวัดเขาอติสุกโต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๐๘} บัญชา จำปารักษ์, พระมหาคำพันธ์ ปากโร และพระมหาจิตนเรศ วุฑฺฒิธมโม, “การประเมินประสิทธิภาพการสอนวิชาธรรมะภาคปฏิบัติตามการประเมินของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี”, *รายงานการวิจัย*, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

อภิชัย จตุพรวาที ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกไปสอดส่อง, ด้านการให้ความช่วยเหลือ, ด้านการควบคุมดูแลและด้านการเขียนรายงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงานอาสาสมัครคุมประพฤติ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของอาสาสมัครคุมประพฤติไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ยกเว้นปัจจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการฝึกอบรมและสัมมนา, ด้านการมอบหมายงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติด้านการเขียนรายงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การทำงานของอาสาสมัครคุมประพฤติมีปัญหาเรื่องแผนที่บ้านของผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ชัดเจนทำให้เกิดปัญหาในการออกไปสอดส่อง จำนวนอาสาสมัครคุมประเดติน้อย เกิดไปไม่ควบคุมทุกพื้นที่ทำให้ต้องเดินทางไปทำคดีระยะทางไกลสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเดินทาง อาสาสมัครคุมประพฤติบางท่านยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเคราะห์ ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูไม่ได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานคุมประพฤติ บางครั้งผู้ถูกคุมความประพฤติบางรายไม่ใส่ใจคำตักเตือนของอาสาสมัครคุมประพฤติ ดังนั้นสำนักงานคุมประพฤติควรส่งคดีให้ใกล้เคียงกับที่พักอาศัยของอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อสะดวกในการสอดส่องดูแล นอกจากนี้ควรนำเครือข่ายยุติธรรมชุมชนมาเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดนครสวรรค์ อีกทั้งควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครคุมประพฤติเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมและทบทวนความรู้เดิมเสมอ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดนครสวรรค์ควรคัดเลือกสรรหาอาสาสมัครคุมประพฤติที่มีจิตอาสาเข้ามาทำงาน พนักงานคุมประพฤติควรประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติหลังจากที่อาสาสมัครคุมประพฤติได้ส่งรายงานแล้วเพื่อรู้ถึงข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงการทำงาน^{๑๐๙}

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้ทรัพยากรในการดำเนินการใด ๆ ก็ตามโดยมีสิ่งมุ่งหวังถึงผลสำเร็จ และผลสำเร็จนั้นได้มาโดยการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด และการดำเนินการเป็นไปอย่างประหยัด ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลา ทรัพยากร แรงงาน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการดำเนินการนั้น ๆ ให้เป็นผลสำเร็จ และถูกต้อง

^{๑๐๙} อภิชัย จตุพรวาที, “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดนครสวรรค์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

๒.๕.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ พบว่า มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่

พระมหาศิริชัย สิริธนาโณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ความคิดเห็นของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (๓.๓๖๐) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับความคิดเห็นของบุคลากรจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ความคิดเห็นด้านการประเมินและการควบคุม (๓.๓๙๑) ด้านการนำไปปฏิบัติ (๓.๓๗๗) ด้านการวิเคราะห์ (๓.๓๔๖) ด้านการกำหนด (๓.๓๒๗) และ ๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เชิงกลยุทธ์ ขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และสังกัด พบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และสังกัด ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำปลายมาศจังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน และ ๓) ปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขาดการตั้งเป้าหมาย/ภารกิจด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์การไว้ โดยเฉพาะ ทำให้งานด้านทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายในการดำเนินการไม่แน่นอน และยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการวิเคราะห์การจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะ ทำให้การกำหนดแผนงานด้านการจัดทรัพยากรมนุษย์ไม่ชัดเจนส่งผลให้เกิดปัญหาในการนำไปปฏิบัติ ทั้งยังมอบหมายงานให้บุคลากรไม่ตรงกับความสามารถ และยังขาดงบประมาณด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และยังขาดการประเมินผลและการติดตามที่ชัดเจน^{๑๑๐}

เอื้อมอร ชลวร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมที่โดดเด่นในพระพุทธศาสนาที่ทำให้เกิดกระบวนการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาได้ยาวนานมีอยู่ ๔ หมวดคือ (๑) การใช้หลักไตรสิกขา ในการจัดสร้างสังคมให้เข้าใจซึ่งกันและกัน (๒) การสร้างกระบวนการเรียนรู้จากภายในด้วยหลักสาราณียธรรม (๓) กระบวนการจัดการสังคม ร้อยกรองพระธรรมและพระวินัยให้เป็นหมวดหมู่ ง่ายต่อการจดจำและนำไปปฏิบัติและ (๔) กระบวนการสร้างสังคมแห่งสงฆ์ อันได้แก่การมีพระวินัย และระเบียบวิธีปฏิบัติว่าด้วยการรวมตัวเป็นหมู่สงฆ์ จากองค์ความรู้ในด้านการจัดการความรู้ และองค์ความรู้ในพระพุทธศาสนาที่ผ่านมา หลักพุทธธรรม ๔ หมวดข้างต้นมาเสริมแรงผลักดันให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน สังเคราะห์เป็นแบบจำลองการจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการที่พร้อมนำไปใช้งานได้ในองค์กรทั่วไป^{๑๑๑}

^{๑๑๐} พระมหาศิริชัย สิริธนาโณ, “การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^{๑๑๑} เอื้อมอร ชลวร, “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ยุทธนา จันแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความขัดแย้งของตำรวจในสถานีตำรวจภูธรสีดา อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การจัดการความขัดแย้งของตำรวจสถานีตำรวจภูธรสีดา อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๕ ด้านคือด้านการหลีกเลี่ยง, ด้านการปรองดอง, ด้านการต่อสู้, ด้านการร่วมมือร่วมใจ, ด้านการประนีประนอม หรือการเจรจาต่อรอง โดยรวม การจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งของตำรวจสูงสุดคือ ด้านการปรองดอง รองลงมาคือ ด้านการร่วมมือร่วมใจ และด้านต่ำสุดคือ ด้านการต่อสู้ ๒) ผลการเปรียบเทียบการจัดการความขัดแย้งของตำรวจ จำแนกตามสถานภาพข้าราชการตำรวจและอาสาสมัครตำรวจบ้านพบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าใน ด้านการหลีกเลี่ยง, ด้านการปรองดอง, ด้านการต่อสู้, ด้านการร่วมมือร่วมใจ, ด้านการประนีประนอม หรือการเจรจาต่อรอง ข้าราชการตำรวจมีระดับการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกันทางสถิติ และ ๓) แนวทางการจัดการความขัดแย้งของตำรวจในสังกัดสถานีตำรวจภูธรสีดา อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางที่ควรจัดการความขัดแย้งไม่ควรปฏิบัติมากที่สุด คือ เมื่อเกิดความขัดแย้งพยายามหลีกเลี่ยง เฉยเมยไม่ให้ความสนใจต่อปัญหาเกิดขึ้น ส่วนแนวทางที่ควรจัดการความขัดแย้งควรปฏิบัติมากที่สุด คือ เมื่อเกิดความขัดแย้งให้อีกฝ่ายได้ชี้แจง หรือถกปัญหากันอย่างตรงไปตรงมา^{๑๑๒}

พูนสุข มาศรีงสรรค์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า คนในสถาบันครอบครัวและในสถาบันอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้ประโยชน์จากหลักธรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาเอราวัตโดยการนำมาประยุกต์ร่วมกับแนวทางการดำเนินการของประเทศทางตะวันตก ตะวันออก และประเทศไทย ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันเป็นการจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อใช้จัดการกับความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับแต่ละปัจเจกบุคคลเริ่มลงมือนำไปจัดการฯ ได้เองอย่างริบด่วน และหมั่นนำไปปฏิบัติในระยะยาว และแผ่ขยายไปในองค์กรรวมของสังคม ในมิติของการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งที่เป็นความก้าวร้าวรุนแรง ให้เป็นความเข้าใจอันดีต่อกัน การหาทางแก้ไขปัญหามุ่งความรุนแรงในระดับต่าง ๆ รวมถึงการป้องกันมิให้เกิดซ้ำซ้อน และการเยียวยารักษาใจตนให้สงบสันติไปพร้อม ๆ กับคนในครอบครัว หัวใจสำคัญของการบูรณาการเชิงพุทธเพื่อใช้จัดการความรุนแรงในครอบครัว คือ การเข้าไปจัดการกับฐานของใจในปัจเจก ด้วยการฝึกฝนบ่มเพาะจิตใจให้ตั้งมั่น แน่วแน่ มีสัมมาสมาธิในการปรับปรุงพัฒนาตนให้มีสัมมาทิฐิ มีสติสัมปชัญญะอยู่ในปัจจุบันขณะ ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ร้ายต่าง ๆ โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายในจิตใจตนเอง ได้แก่ ตัณหา ทิฐิ มานะ เพื่อลด ละ เลิก ความยึดมั่นในตัวตน ความเห็นแก่ตัว ความตระหนี่ ความมักได้ และความไม่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น อันเป็นสาเหตุแห่งความก้าวร้าวรุนแรง^{๑๑๓}

^{๑๑๒} ยุทธนา จันแก้ว, “การจัดการความขัดแย้งของตำรวจในสถานีตำรวจภูธรสีดา อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^{๑๑๓} พูนสุข มาศรีงสรรค์, “การจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

พระมหาธีรธรรม สิริมงคล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ๑) นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก (๔.๓๒) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้านสถานที่ ด้านการสร้างแรงจูงใจและ ด้านการให้บริการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) นักท่องเที่ยวที่มีอายุและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ๓) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยววัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และหลักการในการทำบุญให้ทาน เห็นคุณค่าของพุทธศิลป์ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ได้รับความรู้ในการพัฒนาปัญญา ได้รับความรู้ในการฝึกสมาธิและปัญญา ได้รับความรู้และหลักธรรมเพื่อความกตัญญูรู้คุณ และนักท่องเที่ยวดำเนินชีวิตด้วยความมีสติ ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ไม่ประมาทในชีวิต มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เข้าถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งที่ระลึก ดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรม เพื่อให้ได้รับจากการเดินทางมาท่องเที่ยวและมีสติมากขึ้น เมื่อมีสติมากขึ้น ก็ทำให้ทำงานได้ดีขึ้น ประสบความสำเร็จมากขึ้น มีกำลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคและผ่านพ้นไปได้ ต่อไปภายภาคหน้า และ ๔) แนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น คือ ด้านสถานที่ ควรช่วยกันรักษาและร่วมกันพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องของความสะอาด เพราะความสะอาดถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ด้านการให้บริการ ควรเพิ่มสถานที่จอดรถ ห้องน้ำและปรับปรุงบริการร้านค้าร้านอาหาร เพิ่มถังขยะ เพื่อสร้างความสะดวกแก่ผู้มาเที่ยว ส่วนด้านการสร้างแรงจูงใจ ควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมความรู้ กิจกรรมพัฒนาด้านจิตใจและปัญญา ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของวัดผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลของการท่องเที่ยวและให้วัดเป็นที่รู้จักในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด^{๑๑๔}

สรุปได้ว่า การจัดการเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรมาประกอบเป็นกระบวนการ การบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน และต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคลและของกลุ่มคน ร่วมมือดำเนินการอย่างมีเหตุผล เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้โดยบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล นั่นเอง

^{๑๑๔} พระมหาธีรธรรม สิริมงคล, “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

๒.๕.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาธรรมศึกษา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาธรรมศึกษา พบว่า มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่

พระสุธีร์ จิตสุวฑฒโน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอานวยศิลปบัณฑิต อานวยศิลปบัณฑิต” จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา และ นักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอานวยศิลปบัณฑิต พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง ๔ ด้าน พบว่า ส่วนใหญ่ล้วนมีความพึงพอใจต่อ ครูผู้สอน ในระดับมากที่สุด และในด้านรองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหาและวิธีการสอน, ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก, ด้านการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ สำหรับผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอานวยศิลปบัณฑิต มีความพึงพอใจ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรทางการศึกษา มีความพึงพอใจมากกว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕^{๑๑๕}

วิไลพร เสาวภา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง พุทธศาสนสุภาษิต หลักสัจธรรมและธรรมศึกษาขั้นตรี” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง พุทธศาสนสุภาษิต หลักสัจธรรมและธรรมศึกษาขั้นตรี คิดจากค่าคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบเขียนเรียงความแก่กระทุ้ธรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มรวมกัน คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๘๓ หรือสรุปได้ว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้น และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างมีประสิทธิภาพ ๘๙.๘๓/๘๘.๖๑ ที่กำหนดไว้ในสมมติฐานข้อที่ ๑ (๒) ความคงทนในการเรียนของผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง พุทธศาสนสุภาษิต หลักสัจธรรมและธรรมศึกษาขั้นตรีที่พัฒนาขึ้น คิดจากค่าคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบรวมแบบสุ่มของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มรวมกัน ลบด้วยคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบรวมหลัง ๗ วันของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มรวมกันคิดเป็น ๘.๖๑ % มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน เท่ากับ ๐.๘๐ หรือสรุปได้ว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้น และเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างมีความคงทนทางการเรียนลดลงไม่เกิน ๑๐ % ตามที่กำหนดไว้ในสมมติฐานข้อที่ ๒ และ (๓) ผลจากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง พุทธศาสนสุภาษิต หลักสัจธรรมและธรรมศึกษาขั้นตรีที่พัฒนาขึ้น ปรากฏว่าระดับความพึงพอใจของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มรวมกันอยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ ๓.๙๗ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตรงตามที่กำหนดไว้ในสมมติฐานข้อที่ ๓^{๑๑๖}

^{๑๑๕}พระสุธีร์ จิตสุวฑฒโน, “ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอานวยศิลปบัณฑิต อานวยศิลปบัณฑิต”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๑๖}วิไลพร เสาวภา, “การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง พุทธศาสนสุภาษิต หลักสัจธรรมและธรรมศึกษาขั้นตรี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๒).

พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทฺธจิตฺโต) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการใช้วิธีการเผยแพร่ ด้านอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยี และด้านรูปแบบวิธีการเผยแพร่ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน (๒) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับช่วงชั้นเรียน ระดับชั้นเรียนธรรมศึกษา และขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ พบว่า นักเรียนธรรมศึกษาที่มีอายุ ระดับช่วงชั้นเรียน และขนาดโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนนักเรียนธรรมศึกษาที่มีเพศ และระดับชั้นเรียนธรรมศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๑๗}

พระมหาสุรชาติ สิริเตโช ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) หลักสูตรธรรมศึกษาและวิธีสอนของพระภิกษุที่ทำการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แสดงว่า อยู่ในระดับมากอยู่ ๔ ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ด้านเนื้อหาของหลักสูตร และด้านการวัดและการประเมินผล (๒) ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ได้แก่ วุฒิภาวะของนักเรียน ยังมีความไม่พร้อมทั้งกับเนื้อหาวิชาที่ยากเกินไป หลักสูตรมีเนื้อหาสาระที่เข้าใจยาก เนื้อหาวิชาที่ทำการสอนมากเกินไป ศัพท์ภาษาธรรมะในหลักสูตรที่ใช้สอนมีมากเกินไป ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา พระสอนส่วนมากมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนน้อยเกินไป การใช้วาจาที่ไม่สุภาพ การแสดงกิริยามารยาทให้เหมาะสม ด้านการเรียนการสอน การดำเนินการสอนไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน การดำเนินการสอนไม่ค่อยแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน ด้านเอกสารในการสอนไม่เพียงพอ ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก อธิบายหลักธรรมไม่ชัดเจน ด้านการวัดและการประเมินผล ควรจัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียนเป็นระยะๆ ผลการสอบไม่ควรนานเกินไป และข้อสอบยากเกินไป^{๑๑๘}

^{๑๑๗} พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทฺธจิตฺโต), “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๑๘} พระมหาสุรชาติ สิริเตโช, “ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

พระพิศาล ปภสฺสโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (๒) นักเรียนที่มีอายุ และระดับชั้นธรรมศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน (๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไข คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดทำตารางเรียนในแต่ละวิชาให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน และจัดหาสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ ที่มีความเหมาะสมเพื่อให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น, พระภิกษุผู้สอนควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการเข้าสอนหลักสูตรธรรมศึกษาให้มากขึ้น, หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพพระภิกษุผู้สอนอย่างต่อเนื่อง, ควรจัดให้มีการอบรมพระภิกษุผู้สอนในด้านการใช้หลักสูตร ตลอดจนการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น, ควรสนับสนุนส่งเสริมให้พระภิกษุผู้สอนได้รับการอบรมวิธีการสอนและเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และศักยภาพของผู้เรียน, ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน และควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจผู้เรียน^{๑๑๙}

พระครูธรรมธสาธณ์ จิตบุญโณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) ครู มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ (๒) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒ (๓) ครูและนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๔) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ จำนวนครูพระสอนธรรมศึกษาที่ไม่เพียงพอ การเดินทางของครูพระสอนธรรมศึกษา การจัดเวลาในการเรียน การจัดทำแผนการสอน ค่าตอบแทน รวมไปถึงสื่อการสอนและการพัฒนาสื่อการสอนของครูพระสอนธรรมศึกษาที่ยังไม่ทันสมัย และความไม่มีเอกภาพในการวัดผลและประเมินผล ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหา ได้แก่ การเพิ่มจำนวนครูพระสอนธรรมศึกษา การจัดให้มีรถรับส่ง การจัดเวลาเรียนให้เหมาะสม การจัดประชุมร่วมกันของครูพระสอนธรรมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน การเพิ่มค่าตอบแทน การจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัย^{๑๒๐}

^{๑๑๙} พระพิศาล ปภสฺสโร, “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๒๐} พระครูธรรมธสาธณ์ จิตบุญโณ, “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอน ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

พระวันชัย ปรีญโณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และ ด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมาก (๒) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมไม่แตกต่างกัน (๓) แนวทางในพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ คือ ด้านเนื้อหาวิชา ควรสอนให้ตรงตามเนื้อหาวิชา ควรมีเวลาสอนมากกว่า ๑ ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ แต่ละชั้นควรสอนให้ครบตามเนื้อหาวิชานั้นๆ, ด้านการจัดการเรียนการสอน วิธีการนำเข้าสู่บทเรียนของครูผู้สอน ควรใช้เทคนิคในการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี ไม่น่าเบื่อและสนุกสนานกับการเรียน, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้, ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรนำสื่อทางเทคโนโลยีมาสอน และใช้สื่อให้ตรงหรือสอดคล้องกับเนื้อหา วิชา และด้านการวัดผลและประเมินผล ควรวัดและประเมินผลจากวิธีสอนและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และควรวัดและประเมินผลภายในโรงเรียนก่อนการสอบจริง^{๑๒๑}

พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ (๒) ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพ พบว่า นักเรียนที่มีอายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษาอยู่ ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา และจำนวนปีที่เรียนธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๓) ผลการศึกษาปัญหา และอุปสรรค ต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เวลาที่ใช้เรียนวิชาธรรมศึกษามีเวลาน้อยเกินไป ผู้สอนมีเวลาในการสอนวิชาธรรมศึกษาน้อยเกินไป กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการบรรยายมากเกินไป ผู้เรียนไม่มีหนังสือเรียนสำหรับวิชาธรรมศึกษาครบได้ทุกคน^{๑๒๒}

^{๑๒๑} พระวันชัย ปรีญโณ, “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๒๒} พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล, “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอกาฬ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

พระครูสังฆรักษ์สุชาติ เขมกาโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อศึกษาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านหลักสูตรการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (๑) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตรควรจะต้องมีความสอดคล้องกับวิชาการเรียนรู้และควรปรับโครงสร้างของหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีการกำหนดที่ชัดเจน มีการทำหลักสูตรในการเรียนรู้โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจนและมีการวัดและประเมินหลักสูตรก่อนนำไปจัดการเรียนการสอนจัดให้มีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรพร้อมกับคำอธิบายรายวิชาที่ชัดเจน และจัดหาบุคลากรรับผิดชอบที่ชัดเจนตามลำดับ (๒) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านกิจกรรมควรมีรูปแบบการเรียนการสอนควรจะต้องมีความหลากหลายและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์จัดหาบุคลากรมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน, โครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรชัดเจนต้องมีความเหมาะสมและทันเหตุการณ์ปัจจุบันให้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลและตรงกับเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ (๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีการสนับสนุนการใช้สื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและควรสัมพันธ์กับขนาดของกลุ่มผู้เรียน มีความน่าสนใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตัวเองมีความหลากหลายที่เหมาะสมกับวิธีการสอนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และมีความชัดเจน, ตามลำดับ (๔) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนควรจัดให้มีการวัดและประเมินผลก่อนและหลังการเรียนการสอนเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรการเรียน เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนและให้สอดคล้องกับเนื้อหาและตรงกับจุดประสงค์การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลควรมีความหลากหลายรวมถึงเครื่องมือการวัดและประเมินผลมีความเป็นรูปธรรมชัดเจนและจัดบุคลากรรับผิดชอบการมีความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผล ตามลำดับ สำหรับผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิ การศึกษามีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕^{๑๒๓}

^{๑๒๓} พระครูสังฆรักษ์สุชาติ เขมกาโร, “การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตโกโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) ครู มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๐ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครู มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในด้านการเตรียมการสอน อยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย ๔.๑๘ ส่วนด้านการดำเนินการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ และการวัดผลและการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๗ (๒)นักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๒ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในด้านการเตรียมการสอน อยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย ๔.๕๖ ส่วนด้านการดำเนินการสอน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๗ และการวัดผลและการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๗ (๓) ครูและนักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา ในด้านการเตรียมการสอน ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการดำเนินการสอนและวัดผลและการประเมินผล ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ (๔) ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ได้แก่ จำนวนพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาที่ไม่เพียงพอ การเดินทางของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา การจัดเวลาในการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียนการสอน ค่าตอบแทน รวมไปถึงสื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาสื่อการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาที่ยังไม่ทันสมัย ได้แก่ การเพิ่มจำนวนพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา การจัดเวลาเรียนให้เหมาะสม การจัดประชุมร่วมกันของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาและผู้บริหาร โรงเรียน การเพิ่มค่าตอบแทน การจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัย พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีปัญหาในเรื่องการควบคุมดูแลเด็ก เพราะใจดีเกินไป^{๑๒๔}

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมนี้ มีจัดการศึกษา ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายนักธรรมสำหรับพระภิกษุสามเณร และฝ่ายธรรมศึกษาสำหรับคฤหัสถ์ โดยมี ๓ ระดับ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก ซึ่งประกอบด้วย ๔ วิชา คือ วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม วิชาธรรมะ วิชาพุทธประวัติ วิชาเบญจศีล-เบญจธรรม อุโบสถศีล และกรรมบถ โดยเว้นในส่วนที่เป็นสิกขาบทหรือศีลและสังกรรมของพระภิกษุไว้ ซึ่งประเด็นนี้ เป็นข้อแตกต่างระหว่างการศึกษาในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมของฝ่ายบรรพชิต และฝ่ายคฤหัสถ์ นั้นเอง

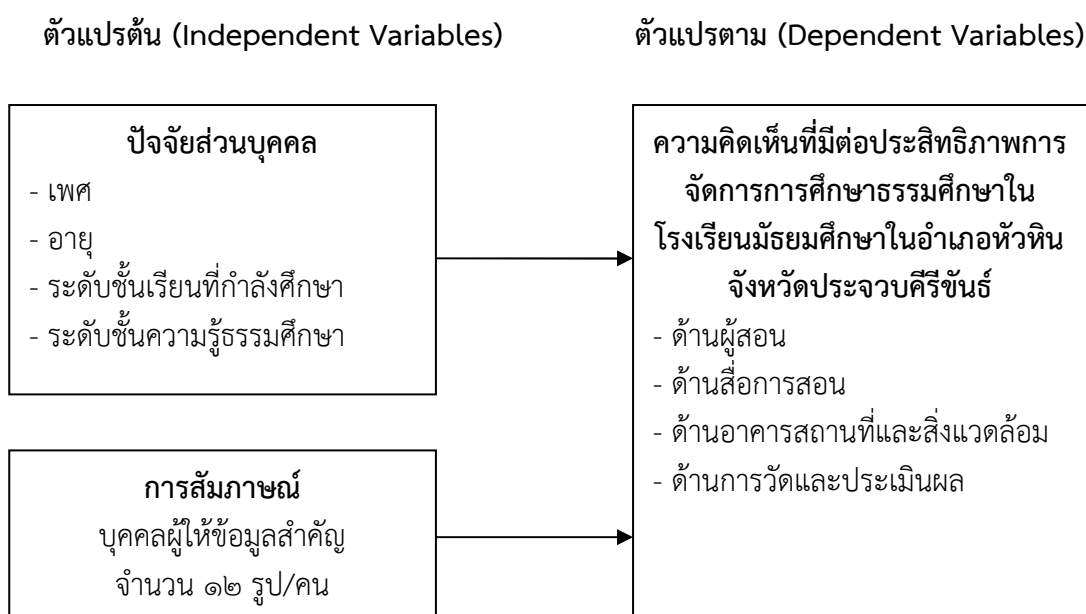
^{๑๒๔} พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตโกโร), “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอน ธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ได้กำหนดตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ๑) เพศ ๒) อายุ ๓) ระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา และ ๔) ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีของ **กรมวิชาการ**^{๑๒๕} ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านผู้สอน ๒) ด้านสื่อการสอน ๓) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และ ๔) ด้านการวัดและประเมินผล

แผนภาพที่ ๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๑๒๕} กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า ๒๐๙.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการรวบรวมข้อมูลวิจัยภาคสนาม (Field Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนสำคัญ และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๙๕๗ คน^๑

^๑สำนักงานเจ้าคณะอำเภอหัวหิน, สถิติจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, (ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอหัวหิน, ๒๕๖๐), หน้า ๑. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

๑) **เชิงปริมาณ** ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)^๒ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ หรือความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N คือ ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย
 e คือ เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง (0.05)

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{957}{1 + 957(0.05)^2}$$

$$= 282 \text{ คน}$$

จากการใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยมีประชากร จำนวน ๙๕๗ คน จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๘๒ คน จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามสังกัดโรงเรียน แล้วจึงแบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ๒๘๒ ออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามสัดส่วน โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ดังนี้^๓

$$\text{สูตร} \quad n_i = \frac{N_i}{N} \times n$$

เมื่อ n_i คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วย
 N_i คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 N คือ จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย
 n คือ จำนวนประชากรในแต่ละหน่วย

แทนค่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนหัวหิน จำนวน ๘๕๐ คน ได้แก่

$$n_i = \frac{282}{957} \times 850$$

$$= 250 \text{ คน}$$

แทนค่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนหนองพลับวิทยา จำนวน ๑๐๗ คน ได้แก่

$$n_i = \frac{282}{957} \times 107$$

$$= 32 \text{ คน}$$

จากนั้นจึงใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ ๓.๑

^๒ คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย: Basic Statistics and Research, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๒๘.

^๓ กัลยา วานิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙.

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนธรรมศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามสังกัดโรงเรียน

ที่	โรงเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
๑	โรงเรียนหัวหิน	๘๕๐	๒๕๐
๒	โรงเรียนหนองพลับวิทยา	๑๐๗	๓๒
	รวม	๙๕๗	๒๘๒

๒) เชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๒ รูป/คน ประกอบด้วย

- ๑) พระครูวิจิตรธรรมวิภาส (บุญเลิศ ปญฺญานุกูลโท) เจ้าคณะอำเภอหัวหิน
วัดบุษยบรรพต อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๒) พระครูศิริศุภกิจ (ณรงค์ ป.ธ.๕) รองเจ้าคณะอำเภอหัวหิน
วัดหนองพลับ อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๓) พระครูวิจิตรพัฒนานุกูล (สมาน สุขวฑฒโน) เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ
วัดหนองตะเภา อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๔) พระครูปัสสรวรพินิจ (ไพโรจน์ ปภสฺสโร) เจ้าคณะตำบลทับใต้
วัดห้วยมงคล อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๕) พระครูเกษมสุภาจาร (สมชาติ เขมจาโร) เจ้าคณะตำบลหนองพลับ เขต ๒
วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๖) พระครูโอภาสกาญจนธรรม (อุทัย จารุธมฺโม) เจ้าคณะหัวหิน เขต ๒
วัดสะพานขี้เหล็ก อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๗) พระครูปริยัติธรรมสาร (ดำรง ป.ธ.๕) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหัวหิน
อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๘) นายเสถียร เหล่าคนคำ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๙) นายสิทธิเดช ศรีสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหิน
อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑๐) นายจรงค์ จันทวงศ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๑) นางสาวประณีต ศรีงาม	ข้าราชการครูโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๒) นางนงศ์ลักษณ์ อุทัยธรรม	ข้าราชการครูโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนี้

๓.๓.๑ เชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ และลักษณะของเครื่องมือ ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการสร้างเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนที่ ๒ สร้างเครื่องมือการวิจัยตามกรอบแนวคิด โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ ๓ นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ ๔ นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ ๕ ปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ ๖ จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๒) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

๒.๒) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบตามลำดับ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ประกอบด้วย

พระสมุทรขันธ์โสภณ, ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตร

พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

พระครูวิสุทธาจารย์นันทคุณ, ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตร

พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร.

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทนต์, ดร.

อาจารย์ประจำหลักสูตร

พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)^๔ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ๐-๖๐-๑.๐๐

๓) การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนธรรมศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๘๗๓๑ จากนั้นจึงได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย ตามลำดับ

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓-๒๔๔.

๔) ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ การศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวม ๔ ด้าน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ดังนี้

๑) ด้านผู้สอน มีคำถามจำนวน ๘ ข้อ

๒) ด้านสื่อการสอน มีคำถามจำนวน ๘ ข้อ

๓) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีคำถามจำนวน ๘ ข้อ

๔) ด้านการวัดและประเมินผล มีคำถามจำนวน ๘ ข้อ

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

สำหรับในตอนที่ ๒ นี้มี การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๕ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายถึง ระดับความคิดเห็น มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็น มาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็น ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็น น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Ended Question)

๓.๓.๒ เชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

^๕ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

- ๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- ๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

๓.๔.๑ เชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการรวบรวมข้อมูลวิจัยภาคสนาม (Field Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) ผู้ศึกษาวิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยังพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลทำการศึกษาวิจัย

๓) ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยการวิจัย

๓.๔.๒ เชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑) ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ คือ การเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่นัดสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมกับเตรียมเอกสาร และศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒) ขั้นตอนการดำเนินการด้านเอกสาร คือ ผู้ศึกษาวิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย

๓) ขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ การปฏิบัติการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงไว้

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๓.๕.๑ เชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) มีรายละเอียด ดังนี้

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

๓) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique)

๓.๕.๒ เชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” นี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Method Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t- distribution)

F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F- distribution)

SS แทน ผลโดยรวมกำลังสอง (Sum of Square)

df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

MS แทน ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)

Sig. แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significances)

* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

** แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนธรรมศึกษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๒๘๒ คน และการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๒ รูป/คน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา และระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๒๘๒)		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๑๑๕	๔๐.๗๘
หญิง	๑๖๗	๕๙.๒๒
รวม	๒๘๒	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓๔	๑๒.๐๖
๑๖ ปี	๘๘	๓๑.๒๑
๑๗ ปี	๙๐	๓๑.๙๑
๑๘ ปี	๖๐	๒๑.๒๘
มากกว่า ๑๘ ปี	๑๐	๓.๕๕
รวม	๒๘๒	๑๐๐.๐๐
๓. ระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๙๗	๓๔.๔๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๙๐	๓๑.๙๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๙๕	๓๓.๖๙
รวม	๒๘๒	๑๐๐.๐๐
๔. ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา		
ธรรมศึกษาขั้นตรี	๘๒	๒๙.๐๘
ธรรมศึกษาขั้นโท	๑๐๘	๓๘.๓๐
ธรรมศึกษาขั้นเอก	๙๒	๓๒.๖๒
รวม	๒๘๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒๒ มีอายุ ๑๗ ปี จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๙๑ กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔๐ และมีความรู้ธรรมศึกษาระดับธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓๐

๔.๒ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม

(n = ๒๘๒)

ที่	ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	ด้านผู้สอน	๔.๑๖	๐.๕๖๐	มาก
๒	ด้านสื่อการสอน	๓.๗๗	๐.๖๗๓	มาก
๓	ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	๔.๐๔	๐.๖๓๕	มาก
๔	ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๙๑	๐.๗๖๓	มาก
ภาพรวม		๓.๙๗	๐.๕๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผู้สอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน

(n = ๒๘๒)

ข้อ	ด้านผู้สอน	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นบุคคลที่มีความรู้เหมาะสมกับหลักสูตร	๔.๑๑	๐.๖๙๐	มาก
๒	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นบุคคลที่สามารถทางการสอนเหมาะสมกับหลักสูตร	๔.๑๒	๐.๗๐๒	มาก
๓	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการสอนเหมาะสมกับหลักสูตร	๔.๑๒	๐.๗๕๐	มาก
๔	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษานุ่งห่มเป็นปริมนทลเหมาะสมกับสมณสาธูป	๔.๒๗	๐.๗๖๖	มาก
๕	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนโยน และเป็นกันเองกับผู้เรียน	๔.๑๐	๐.๘๓๖	มาก
๖	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีจริยาวัตรน่าเลื่อมใสและมีการวางตัวได้อย่างเหมาะสม	๔.๐๘	๐.๘๑๔	มาก
๗	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาไม่ใช้วาจาหรือแสดงอาการลบหลู่ศาสนาอื่น	๔.๓๔	๐.๘๕๑	มาก
๘	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นผู้มีศีลจารวัตรเรียบร้อยดีงามตามหลักพระธรรมวินัย	๔.๑๖	๐.๘๐๗	มาก
รวม		๔.๑๖	๐.๕๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๗ พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาไม่ใช้วาจาหรือแสดงอาการลบหลู่ศาสนาอื่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๖ พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีจริยาวัตรน่าเลื่อมใสและมีการวางตัวได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบ
ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน

(n = ๒๘๒)

ข้อ	ด้านสื่อการสอน	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	มีการใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอนตรงตามหลักสูตรธรรมศึกษา	๓.๗๙	๐.๘๕๐	มาก
๒	มีการนำคอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน	๓.๔๖	๑.๐๔๔	มาก
๓	มีการประยุกต์ใช้สิ่งที่อยู่รอบตัวซึ่งเป็นสิ่งที่หาได้ง่ายและสะดวกมาเป็นสื่อในการเรียนการสอน	๓.๗๑	๐.๙๔๖	มาก
๔	จัดทำเอกสาร หรือซีดี หรือดีวีดี สรุปสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน	๓.๘๗	๑.๐๐๐	มาก
๕	มีการจัดมุมความรู้เพิ่มเติมสำหรับนักเรียนที่มีความสนใจ	๓.๗๒	๐.๙๖๗	มาก
๖	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้มีลักษณะเหมาะสมกับสถานที่และสิ่งแวดล้อม	๓.๘๗	๐.๘๘๕	มาก
๗	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น	๓.๙๓	๐.๘๔๕	มาก
๘	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้มีความทันสมัยและมีคุณภาพสูง	๓.๗๙	๐.๙๑๙	มาก
รวม		๓.๗๗	๐.๖๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๗ สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๓ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๒ มีการนำคอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

(n = ๒๘๒)

ข้อ	ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีโต๊ะเรียน เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน	๔.๑๕	๐.๙๐๒	มาก
๒	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	๔.๐๓	๐.๘๖๒	มาก
๓	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ แยกเป็นสัดส่วนตามระดับชั้น อย่างชัดเจน	๔.๑๑	๐.๘๖๐	มาก
๔	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๙๐	๐.๘๓๙	มาก
๕	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีความสงบ สามารถสร้างสมาธิในการเรียนได้เป็นอย่างดี	๓.๘๓	๐.๙๙๐	มาก
๖	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีความปลอดภัย	๔.๒๑	๐.๘๓๑	มาก
๗	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติมีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	๔.๐๔	๐.๘๖๒	มาก
๘	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น	๔.๐๔	๐.๙๔๒	มาก
รวม		๔.๐๔	๐.๖๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๖ สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๑ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๕ สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีความสงบ สามารถสร้างสมาธิในการเรียนได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล

(n = ๒๘๒)

ข้อ	ด้านการวัดและประเมินผล	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	มีการวัดและประเมินผลเพื่อจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น	๓.๙๗	๐.๘๘๒	มาก
๒	มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการทดสอบก่อนเรียน	๓.๘๔	๐.๘๑๘	มาก
๓	มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการทดสอบระหว่างเรียน	๓.๘๖	๐.๘๖๔	มาก
๔	มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการทดสอบหลังจบบทเรียน	๓.๘๒	๐.๘๙๖	มาก
๕	มีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	๓.๘๕	๒.๖๐๑	มาก
๖	มีการวัดและประเมินผลด้วยการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม	๓.๙๙	๐.๘๘๑	มาก
๗	มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยความเป็นธรรม	๓.๙๗	๐.๘๙๖	มาก
๘	มีการนำผลของการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	๓.๙๗	๐.๘๙๔	มาก
รวม		๓.๙๑	๐.๗๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๖ มีการวัดและประเมินผลด้วยการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๔ มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการทดสอบหลังจบบทเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๒

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบความเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา และระดับชั้นความรู้รรมศึกษาของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามตามสมมติฐานการวิจัย ทั้ง ๔ ข้อ ได้แก่

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกััน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกััน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกััน

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ ๔ นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้รรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกััน

ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดลองตามค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ในกรณีตัวแปรตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๕	๓.๙๕	๐.๕๗๖	มาก
หญิง	๑๖๗	๓.๙๘	๐.๕๑๙	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๙๗	๐.๕๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗

ตารางที่ ๔.๘ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	๑๑๕	๓.๙๕	๐.๕๗๖	-๐.๔๘๐	๐.๖๓๒
หญิง	๑๖๗	๓.๙๘	๐.๕๑๙		

จากตารางที่ ๔.๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๕	๔.๑๐	๐.๖๑๐	มาก
หญิง	๑๖๗	๔.๒๐	๐.๕๒๒	มาก
รวม	๒๘๒	๔.๑๖	๐.๕๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๑๐ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	๑๑๕	๔.๑๐	๐.๖๑๐	-๑.๔๕๙	๐.๑๔๖
หญิง	๑๖๗	๔.๒๐	๐.๕๒๒		

จากตารางที่ ๔.๑๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๕	๓.๗๗	๐.๗๑๘	มาก
หญิง	๑๖๗	๓.๗๖	๐.๖๔๒	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๗๗	๐.๖๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗

ตารางที่ ๔.๑๒ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	๑๑๕	๓.๗๗	๐.๗๑๘	๐.๑๒๐	๐.๙๐๕
หญิง	๑๖๗	๓.๗๖	๐.๖๔๒		

จากตารางที่ ๔.๑๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๕	๔.๐๒	๐.๖๕๔	มาก
หญิง	๑๖๗	๔.๐๕	๐.๖๒๓	มาก
รวม	๒๘๒	๔.๐๔	๐.๖๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔

ตารางที่ ๔.๑๔ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	๑๑๕	๔.๐๒	๐.๖๕๔	-๐.๓๓๑	๐.๗๔๑
หญิง	๑๖๗	๔.๐๕	๐.๖๒๓		

จากตารางที่ ๔.๑๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๑๑๕	๓.๙๐	๐.๗๑๕	มาก
หญิง	๑๖๗	๓.๙๑	๐.๗๙๗	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๙๑	๐.๗๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑

ตารางที่ ๔.๑๖ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	๑๑๕	๓.๙๐	๐.๗๑๕	-๐.๑๒๗	๐.๘๙๙
หญิง	๑๖๗	๓.๙๑	๐.๗๙๗		

จากตารางที่ ๔.๑๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา
 ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
 ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓๔	๓.๗๔	๐.๔๗๔	มาก
๑๖ ปี	๘๘	๓.๘๘	๐.๕๘๒	มาก
๑๗ ปี	๙๐	๔.๑๑	๐.๔๖๒	มาก
๑๘ ปี	๖๐	๔.๐๗	๐.๕๑๕	มาก
มากกว่า ๑๘ ปี	๑๐	๓.๖๘	๐.๗๖๗	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๙๗	๐.๕๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการ
 การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม
 จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗

ตารางที่ ๔.๑๘ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการ
 จัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๕.๗๖๘	๔	๑.๔๔๒	๕.๑๙๘**	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๗๖.๘๔๙	๒๗๗	๐.๒๗๗		
รวม	๘๒.๖๑๗	๒๘๑			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ
 ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้น จึงทำการ
 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least
 Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๙ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		น้อยกว่า ๑๖ ปี	๑๖ ปี	๑๗ ปี	๑๘ ปี	มากกว่า ๑๘ ปี
		๓.๗๔	๓.๘๘	๔.๑๑	๔.๐๗	๓.๖๘
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓.๗๔		-๐.๑๔	-๐.๓๗**	-๐.๓๓**	๐.๐๖
๑๖ ปี	๓.๘๘			-๐.๒๓**	-๐.๑๙**	๐.๒๐
๑๗ ปี	๔.๑๑				๐.๐๔	๐.๔๓**
๑๘ ปี	๔.๐๗					๐.๓๙**
มากกว่า ๑๘ ปี	๓.๖๘					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ๑๖ ปี มีความคิดเห็นต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี และ ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ในระดับน่อย กว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี และ ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ในระดับ มากกว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๘ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ในระดับ มากกว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓๔	๔.๐๑	๐.๕๕๕	มาก
๑๖ ปี	๘๘	๔.๑๑	๐.๕๑๐	มาก
๑๗ ปี	๙๐	๔.๒๖	๐.๕๐๑	มาก
๑๘ ปี	๖๐	๔.๒๔	๐.๕๒๒	มาก
มากกว่า ๑๘ ปี	๑๐	๓.๗๙	๑.๒๑๓	มาก
รวม	๒๘๒	๔.๑๖	๐.๕๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๒๑ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๖๗๙	๔	๐.๙๒๐	๓.๐๑๕*	๐.๐๑๙
ภายในกลุ่ม	๘๔.๔๘๖	๒๗๗	๐.๓๐๕		
รวม	๘๘.๑๖๕	๒๘๑			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๒

ตารางที่ ๔.๒๒ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		น้อยกว่า ๑๖ ปี	๑๖ ปี	๑๗ ปี	๑๘ ปี	มากกว่า ๑๘ ปี
		๔.๐๑	๔.๑๑	๔.๒๖	๔.๒๔	๓.๗๙
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๔.๐๑		-๐.๑๐	-๐.๒๕*	-๐.๒๓	๐.๒๒
๑๖ ปี	๔.๑๑			-๐.๑๕	-๐.๑๓	๐.๓๒
๑๗ ปี	๔.๒๖				๐.๒๒	๐.๔๗*
๑๘ ปี	๔.๒๔					๐.๔๕*
มากกว่า ๑๘ ปี	๓.๗๙					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ๑๖ ปี มีความคิดเห็นต่อ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน ในระดับ มากกว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๘ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน ในระดับ มากกว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓๔	๓.๔๙	๐.๖๓๖	มาก
๑๖ ปี	๘๘	๓.๖๗	๐.๗๐๓	มาก
๑๗ ปี	๙๐	๓.๙๒	๐.๖๑๕	มาก
๑๘ ปี	๖๐	๓.๘๓	๐.๖๗๙	มาก
มากกว่า ๑๘ ปี	๑๐	๓.๗๕	๐.๖๗๗	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๗๗	๐.๖๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗

ตารางที่ ๔.๒๔ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๕.๘๖๗	๔	๑.๔๖๗	๓.๓๕๐*	๐.๐๑๑
ภายในกลุ่ม	๑๒๑.๒๘๐	๒๗๗	๐.๔๓๘		
รวม	๑๒๗.๑๔๗	๒๘๑			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๕

ตารางที่ ๔.๒๕ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ
การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ด้านสื่อการสอน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least
Significant Difference: LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		น้อยกว่า ๑๖ ปี	๑๖ ปี	๑๗ ปี	๑๘ ปี	มากกว่า ๑๘ ปี
		๓.๔๙	๓.๖๗	๓.๙๒	๓.๘๓	๓.๗๕
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓.๔๙		-๐.๑๘	-๐.๔๓*	-๐.๓๔*	-๐.๒๖
๑๖ ปี	๓.๖๗			-๐.๒๕*	-๐.๑๖	-๐.๐๘
๑๗ ปี	๓.๙๒				๐.๐๙	๐.๑๗
๑๘ ปี	๓.๘๓					๐.๐๘
มากกว่า ๑๘ ปี	๓.๗๕					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ๑๖ ปี มีความคิดเห็นต่อ
ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี และ ๑๘ ปี อย่าง
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา
ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน ในระดับ
น้อยกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓๔	๓.๘๒	๐.๕๙๘	มาก
๑๖ ปี	๘๘	๓.๙๒	๐.๖๘๓	มาก
๑๗ ปี	๙๐	๔.๑๘	๐.๕๕๓	มาก
๑๘ ปี	๖๐	๔.๑๘	๐.๕๘๕	มาก
มากกว่า ๑๘ ปี	๑๐	๓.๗๓	๐.๘๔๗	มาก
รวม	๒๘๒	๔.๐๔	๐.๖๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔๐.๔

ตารางที่ ๔.๒๗ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๗.๐๒๖	๔	๑.๗๕๖	๔.๕๗๗**	๐.๐๐๑
ภายในกลุ่ม	๑๐๖.๒๙๕	๒๗๗	๐.๓๘๔		
รวม	๑๑๓.๓๒๑	๒๘๑			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๘

ตารางที่ ๔.๒๘ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ
การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
(Least Significant Difference: LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		น้อยกว่า ๑๖ ปี	๑๖ ปี	๑๗ ปี	๑๘ ปี	มากกว่า ๑๘ ปี
		๓.๘๒	๓.๙๒	๔.๑๘	๔.๑๘	๓.๗๓
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓.๘๒		-๐.๑๐	-๐.๓๖**	-๐.๓๖**	๐.๐๙
๑๖ ปี	๓.๙๒			-๐.๒๖**	-๐.๒๖**	๐.๑๙
๑๗ ปี	๔.๑๘				๐.๐๐	๐.๔๕**
๑๘ ปี	๔.๑๘					๐.๔๕**
มากกว่า ๑๘ ปี	๓.๗๓					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ๑๖ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี และ ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี และ ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ในระดับมากกว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๘ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ในระดับมากกว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๒๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓๔	๓.๖๖	๐.๖๑๕	มาก
๑๖ ปี	๘๘	๓.๘๐	๐.๙๔๔	มาก
๑๗ ปี	๙๐	๔.๐๖	๐.๕๘๔	มาก
๑๘ ปี	๖๐	๔.๐๕	๐.๖๓๗	มาก
มากกว่า ๑๘ ปี	๑๐	๓.๔๕	๑.๐๙๓	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๙๑	๐.๗๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑

ตารางที่ ๔.๓๐ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๘.๖๓๒	๔	๒.๑๕๘	๓.๘๕๖**	๐.๐๐๕
ภายในกลุ่ม	๑๕๕.๐๒๔	๒๗๗	๐.๕๖๐		
รวม	๑๖๓.๖๕๖	๒๘๑			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๑

ตารางที่ ๔.๓๑ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ
การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least
Significant Difference: LSD)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ				
		น้อยกว่า ๑๖ ปี	๑๖ ปี	๑๗ ปี	๑๘ ปี	มากกว่า ๑๘ ปี
		๓.๖๖	๓.๘๐	๔.๐๖	๔.๐๕	๓.๔๕
น้อยกว่า ๑๖ ปี	๓.๖๖		-๐.๑๔	-๐.๔๐**	-๐.๓๙**	๐.๒๑
๑๖ ปี	๓.๘๐			-๐.๒๖**	-๐.๒๕**	๐.๓๕
๑๗ ปี	๔.๐๖				๐.๐๑	๐.๖๑**
๑๘ ปี	๔.๐๕					๐.๖๐**
มากกว่า ๑๘ ปี	๓.๔๕					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ๑๖ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี และ ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๖ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี และ ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล ในระดับมากกว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีอายุ ๑๘ ปี มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล ในระดับมากกว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๙๗	๓.๘๑	๐.๕๘๐	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๙๐	๓.๙๙	๐.๕๒๒	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๙๕	๔.๑๑	๐.๔๘๑	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๙๗	๐.๕๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗

ตารางที่ ๔.๓๓ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๔.๓๖๐	๒	๒.๑๘๐	๗.๗๗๒**	๐.๐๐๑
ภายในกลุ่ม	๗๘.๒๕๗	๒๗๙	๐.๒๘๐		
รวม	๘๒.๖๑๗	๒๘๑			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๔

ตารางที่ ๔.๓๔ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ
การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
(Least Significant Difference: LSD)

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	$\bar{X}$	ระดับชั้นที่กำลังศึกษา		
		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖
		๓.๘๑	๓.๙๙	๔.๑๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๓.๘๑		-๐.๑๘**	-๐.๓๐**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๓.๙๙			-๐.๑๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๔.๑๑			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีความ
คิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๓๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๙๗	๔.๐๖	๐.๕๑๙	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๙๐	๔.๐๙	๐.๖๒๙	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๙๕	๔.๓๓	๐.๔๙๕	มาก
รวม	๒๘๒	๔.๑๖	๐.๕๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๓๖ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๔.๑๗๕	๒	๒.๐๘๘	๖.๙๓๔**	๐.๐๐๑
ภายในกลุ่ม	๘๓.๙๙๐	๒๗๙	๐.๓๐๑		
รวม	๘๘.๑๖๕	๒๘๑			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๓๗

ตารางที่ ๔.๓๗ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	$\bar{X}$	ระดับชั้นที่กำลังศึกษา		
		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖
		๔.๐๖	๔.๐๙	๔.๓๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๔.๐๖		-๐.๐๓	-๐.๒๗**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๔.๐๙			-๐.๒๔**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๔.๓๓			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๓๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๙๗	๓.๕๙	๐.๖๙๖	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๙๐	๓.๘๖	๐.๖๔๕	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๙๕	๓.๘๕	๐.๖๔๕	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๗๗	๐.๖๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗

ตารางที่ ๔.๓๙ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๔.๓๗๓	๒	๒.๑๘๖	๔.๙๖๙**	๐.๐๐๘
ภายในกลุ่ม	๑๒๒.๗๗๔	๒๗๙	๐.๔๔๐		
รวม	๑๒๗.๑๔๗	๒๘๑			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๓๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๔๐

ตารางที่ ๔.๔๐ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ
การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ด้านสื่อการสอน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
(Least Significant Difference: LSD)

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	$\bar{X}$	ระดับชั้นที่กำลังศึกษา		
		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖
		๓.๕๙	๓.๘๖	๓.๘๕
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๓.๕๙		-๐.๒๗**	-๐.๒๖**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๓.๘๖			-๐.๐๑
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๓.๘๕			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีความ
คิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๔๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๙๗	๓.๘๕	๐.๖๙๒	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๙๐	๔.๐๓	๐.๖๑๔	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๙๕	๔.๒๓	๐.๕๓๔	มาก
รวม	๒๘๒	๔.๐๔	๐.๖๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔

ตารางที่ ๔.๔๒ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๖.๘๘๑	๒	๓.๔๔๐	๙.๐๑๘**	๐.๐๐๐
ภายในกลุ่ม	๑๐๖.๔๔๐	๒๗๙	๐.๓๘๒		
รวม	๑๑๓.๓๒๑	๒๘๑			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๔๓

ตารางที่ ๔.๔๓ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่าง นัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	$\bar{X}$	ระดับชั้นที่กำลังศึกษา		
		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖
		๓.๘๕	๔.๐๓	๔.๒๓
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๓.๘๕		-๐.๑๘**	-๐.๓๘**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๔.๐๓			-๐.๒๐**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๔.๒๓			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๔๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ขณะเดียวกัน นักเรียนที่มีกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๔๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๙๗	๓.๗๓	๐.๙๒๓	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๙๐	๓.๙๘	๐.๖๗๐	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๙๕	๔.๐๒	๐.๖๒๙	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๙๑	๐.๗๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑

ตารางที่ ๔.๔๕ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๔.๗๑๒	๒	๒.๓๕๖	๔.๑๓๖*	๐.๐๑๗
ภายในกลุ่ม	๑๕๘.๙๔๔	๒๗๙	๐.๕๗๐		
รวม	๑๖๓.๖๕๖	๒๘๑			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๔๖

ตารางที่ ๔.๔๖ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ
การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา ด้วยวิธีผลต่าง
นัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา	$\bar{X}$	ระดับชั้นที่กำลังศึกษา		
		ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖
		๓.๗๓	๓.๙๘	๔.๐๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๓.๗๓		-๐.๒๕*	-๐.๒๙*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๓.๙๘			-๐.๐๔
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๔.๐๒			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๔๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีความ
คิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๕ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๔๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๘๒	๓.๘๖	๐.๕๗๑	มาก
ธรรมศึกษาชั้นโท	๑๐๘	๔.๐๓	๐.๕๑๖	มาก
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๙๒	๔.๐๐	๐.๕๓๗	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๙๗	๐.๕๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗

ตารางที่ ๔.๔๘ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๕๑๒	๒	๐.๗๕๖	๒.๖๐๐	๐.๐๗๖
ภายในกลุ่ม	๘๑.๑๐๕	๒๗๙	๐.๒๙๑		
รวม	๘๒.๖๑๗	๒๘๑			

จากตารางที่ ๔.๔๘ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๔๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๘๒	๔.๐๓	๐.๕๐๓	มาก
ธรรมศึกษาชั้นโท	๑๐๘	๔.๒๔	๐.๕๑๕	มาก
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๙๒	๔.๑๙	๐.๖๓๘	มาก
รวม	๒๘๒	๔.๑๖	๐.๕๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๔๙ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖

ตารางที่ ๔.๕๐ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๘๘	๒	๑.๑๔๔	๓.๗๑๗	๐.๐๒๖
ภายในกลุ่ม	๘๕.๘๗๗	๒๗๙	๐.๓๐๘		
รวม	๘๘.๑๖๕	๒๘๑			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๕๐ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ดังแสดงในตารางที่ ๔.๕๑

ตารางที่ ๔.๕๑ การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ
การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ด้านผู้สอน จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด
(Least Significant Difference: LSD)

ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา	$\bar{X}$	ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา		
		ธรรมศึกษา ชั้นตรี	ธรรมศึกษา ชั้นโท	ธรรมศึกษา ชั้นเอก
		๔.๐๓	๔.๒๔	๔.๑๙
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๔.๐๓		-๐.๒๑*	-๐.๑๖*
ธรรมศึกษาชั้นโท	๔.๒๔			๐.๐๕
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๔.๑๙			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๕๑ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความรู้ธรรมศึกษาระดับธรรมศึกษาชั้นตรี
มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน ในระดับน้อยกว่า นักเรียนที่มีความรู้ธรรมศึกษาระดับธรรมศึกษา
ชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๕๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๘๒	๓.๗๒	๐.๖๗๓	มาก
ธรรมศึกษาชั้นโท	๑๐๘	๓.๗๕	๐.๖๙๙	มาก
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๙๒	๓.๘๒	๐.๖๔๔	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๗๗	๐.๖๗๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕๒ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗

ตารางที่ ๔.๕๓ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.๕๑๘	๒	๐.๒๕๙	๐.๕๗๑	๐.๕๖๖
ภายในกลุ่ม	๑๒๖.๖๒๙	๒๗๙	๐.๔๕๔		
รวม	๑๒๗.๑๔๗	๒๘๑			

จากตารางที่ ๔.๕๓ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๕๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาขั้นตรี	๘๒	๓.๙๐	๐.๖๔๙	มาก
ธรรมศึกษาขั้นโท	๑๐๘	๔.๑๒	๐.๖๑๐	มาก
ธรรมศึกษาขั้นเอก	๙๒	๔.๐๖	๐.๖๓๘	มาก
รวม	๒๘๒	๔.๐๔	๐.๖๓๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕๔ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔

ตารางที่ ๔.๕๕ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๗๗	๒	๑.๑๘๘	๒.๙๘๘	๐.๐๕๒
ภายในกลุ่ม	๑๑๐.๙๔๔	๒๗๙	๐.๓๙๕		
รวม	๑๑๓.๓๒๑	๒๘๑			

จากตารางที่ ๔.๕๕ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๕๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ธรรมศึกษาขั้นตรี	๘๒	๓.๗๘	๐.๙๖๐	มาก
ธรรมศึกษาขั้นโท	๑๐๘	๔.๐๐	๐.๖๐๙	มาก
ธรรมศึกษาขั้นเอก	๙๒	๓.๙๒	๐.๗๑๙	มาก
รวม	๒๘๒	๓.๙๑	๐.๗๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕๖ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑

ตารางที่ ๔.๕๗ การวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๖๙	๒	๑.๑๓๕	๑.๙๖๑	๐.๑๔๓
ภายในกลุ่ม	๑๖๑.๓๘๗	๒๗๙	๐.๕๗๘		
รวม	๑๖๓.๖๕๖	๒๘๑			

จากตารางที่ ๔.๕๗ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๕๘ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ตามสมมติฐานที่ ๑-๔

สมมติฐาน	t	F	Sig.	ผลการทดสอบ	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑. นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน	-๐.๔๘๐	-	๐.๖๓๒	-	✓
๒. นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน	-	๕.๑๙๘**	๐.๐๐๐	✓	-
๓. นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบ-คีรีขันธ์ แตกต่างกัน	-	๗.๗๗๒**	๐.๐๐๑	✓	-
๔. นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบ-คีรีขันธ์ แตกต่างกัน	-	๒.๖๐๐	๐.๐๗๖	-	✓

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๕๘ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ อายุ และระดับชั้นเรียน มีผลให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิด (Open-Ended) วิเคราะห์เป็นความเรียงประกอบตาราง ดังนี้

๔.๔.๑ ด้านผู้สอน

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๙ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีจำนวนน้อย ไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนที่มีมาก	๑. ควรสรรหาครูสอนธรรมศึกษาให้มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน
๒. ครูสอนธรรมศึกษาบางรูป ขาดเทคนิคและวิธีการสอนที่กระตุ้นและเร้าความสนใจของผู้เรียน	๒. ควรอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนที่ให้แก่ครูสอนธรรมศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้สามารถกระตุ้นและเร้าความสนใจแก่ผู้เรียนได้
๓. ครูสอนธรรมศึกษาบางรูป มีการกิจมาก เนื่องด้วยรับผิดชอบภาระหน้าที่ภายในวัดหลากหลายหน้าที่ จึงทำให้เกิดปัญหาในการทำหน้าที่สอนได้ไม่เต็มเวลา	๓. ควรจัดให้ครูสอนธรรมศึกษาทำหน้าที่สอนเต็มตามตารางเวลา

๔.๔.๒ ด้านสื่อการสอน

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๐ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ขาดสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย	๑. ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อ จัดหา จัดสร้างสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย
๒. ใช้หนังสือ ตำราเรียน ที่ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน ผู้สอนใช้คู่มือการสอนจากสำนักพิมพ์หนึ่ง แต่ผู้เรียนใช้หนังสือเรียนของอีกสำนักพิมพ์หนึ่ง	๒. ควรกำหนดคู่มือการสอนของผู้สอนและแบบเรียนของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันจากสำนักพิมพ์เดียวกัน
๓. สื่อที่ใช้ในการสอนบางประเภทไม่เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียน อาทิ โปรเจคเตอร์ซึ่งไม่เหมาะกับห้องที่มีแสงมาก เป็นต้น	๓. ควรเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียน

๔.๔.๓ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. สถานที่เรียนมีเสียงดังรบกวนในบางโอกาส บรรยากาศในการเรียนการสอนจึงไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่าที่ ควร	๑. ควรจัดสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอน ธรรมชาติที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้
๒. กิจกรรมการเรียนการสอนธรรมชาติศึกษาส่วนใหญ่อยู่แต่ภายในห้องเรียน เมื่อจัดการเรียนการสอนเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดความเครียดแก่ผู้เรียน	๒. ควรเปลี่ยนสถานที่เรียนบ้าง ในโอกาสที่สมควร เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดแก่ผู้เรียน

๔.๔.๔ ด้านการวัดและประเมินผล

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาบางรูป ขาดทักษะความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	๑. ควรจัดอบรมทักษะความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนแก่พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา
๒. มีการวัดและประเมินผล โดยเน้นรูปแบบการท่องจำ ไม่มีการวิเคราะห์ ขยายความ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเกิดความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้จริงได้	๒. ควรบูรณาการรูปแบบของการวัดและประเมินผลที่เน้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้จริง

๔.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑๒ รูป/คน ดังนี้

- ๑) พระครูวิจิตรธรรมวิภา (บุญเลิศ ปณฺณวฑฺฒโน)
เจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดบุษยบรรพต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๒) พระครูศิริศุภกิจ (ณรงค์ ป.ธ.๕)
รองเจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๓) พระครูวิจิตรพัฒนานุกุล (สมาน สุขวฑฺฒโน)
เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ วัดหนองตะเภา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๔) พระครูภัทสรวรรพินิจ (ไพโรจน์ ปภสฺสโร)
เจ้าคณะตำบลทับใต้ วัดห้วยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๕) พระครูเกษมสุภาจาร (สมชาติ เขมจาโร)
เจ้าคณะตำบลหนองพลับ เขต ๒ วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๖) พระครูโสภาสภากัญจนธรรม (อุทัย จารุธมฺโม)
เจ้าคณะหัวหิน เขต ๒ วัดสะพานขี้เหล็ก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๗) พระครูปริยัติธรรมสาร (ดำรง ป.ธ.๕)
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๘) นายเสถียร เหล่าคนคำ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๙) นายสิทธิเดช ศรีสวัสดิ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๑๐) นายจรงค์ จันทวงศ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๑๑) นางสาวประณีต ศรีงาม
ข้าราชการครูโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ๑๒) นางนงค์ลักษณ์ อุทัยธรรม
ข้าราชการครูโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๑๒ รูป/คน เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีรายละเอียด ดังนี้

๔.๕.๑ ด้านผู้สอน

แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน พบว่า

๑) ต้องเริ่มต้นที่พระสงฆ์ที่เป็นครูสอนธรรมศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่ดีทั้งทางด้านความรู้และคุณธรรมจริยธรรม^๑

๒) ต้องให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองให้ทันยุค ทันสมัย^๒

๓) ต้องมีการยกย่องบุคลากรที่ทำหน้าที่สอนธรรมศึกษาให้มากกว่านี้^๓

๔) อันดับแรก ต้องให้ผู้สอนเรียนรู้ เพิ่มเติมความรู้ พัฒนาศักยภาพอยู่เสมอ^๔

๕) ควรมีการจัดอบรมครูสอนเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน^๕

๖) ต้องจัดให้มีหลักสูตรอบรมมาตรฐานผู้สอน^๖

๗) พระผู้สอนสมควรได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาตามหลักสูตรของพระสอนศีลธรรมของมจร.^๗

๘) ครูควรมีความรู้ความสามารถในธรรมศึกษา ขยัน ตั้งใจสอนด้วยความอุทิศหาพระวิริยะ มีขวัญกำลังใจ เอื้อเฟื้อต่อครูผู้สอน และควรได้รับการฝึกอบรมในเรื่องธรรมศึกษาอยู่เสมอ^๘

๙) การศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียน ต้องมีการนิเทศ ติดตามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^๙

๑๐) ครูควรมีทัศนคติที่ดีเป็นเบื้องต้น มีคุณธรรมนำหน้า พร้อมด้วยความรู้ความสามารถ นำคุณธรรมไปสอนนักเรียนให้ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้^{๑๐}

^๑สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิภาส (บุญเลิศ ปญญาวุฒโท), เจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดบุษยบรรพต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๒สัมภาษณ์ พระครูศิริสุภกิจ (ณรงค์ ป.ธ.๕), รองเจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๓สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรพัฒนานุกุล (สมาน สุขวาทณโณ), เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ วัดหนองตะเภา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๔สัมภาษณ์ พระครูปัสสรวรพินิจ (ไพโรจน์ ปสสโร), เจ้าคณะตำบลทับใต้ วัดห้วยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๕สัมภาษณ์ พระครูเกษมสุภาจาร (สมชาติ เขมจาโร), เจ้าคณะตำบลหนองพลับ เขต ๒ วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๐.

^๖สัมภาษณ์ พระครูโสภาสกาญจนธรรม (อุทัย จารุธมโม), เจ้าคณะหัวหิน เขต ๒ วัดสะพานขี้เหล็ก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๗สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมสาร (ดำรง ป.ธ.๕), พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๘สัมภาษณ์ นายเสถียร เหล่าคนคำ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^๙สัมภาษณ์ นายสิทธิเดช ศรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๐}สัมภาษณ์ นายจรงค์ จันทวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๑๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดศึกษาธรรมศึกษาต้องจัดอบรมผู้สอนเป็นประจำทุกปี^{๑๑}

๑๒) ควรจัดครูพระหมื่นเวียนไปตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย^{๑๒}

๔.๕.๒ ด้านสื่อการสอน

แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน พบว่า

๑) ต้องนำเครื่องมือ เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับตัวผู้สอน และไม่จำเป็นต้องใช้ของแพงให้สิ้นเปลืองงบประมาณ^{๑๓}

๒) ปัจจุบัน มีแค่กระดาษดำกับหนังสือยังไม่เพียงพอ ต้องทำสื่อให้ทันสมัย ทันยุค^{๑๔}

๓) ต้องให้มีการส่งเสริมเนื้อหาข้อมูลที่ตรงจุดกว่านี้^{๑๕}

๔) ผู้สอนควรได้รับการเรียนรู้และพัฒนาการใช้สื่อมาากพอสมควร^{๑๖}

๕) ต้องนำสื่อการสอนที่ทันสมัยเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนยิ่งขึ้น^{๑๗}

๖) ทุกฝ่ายต้องช่วยกันสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนและสื่อการสอน^{๑๘}

๗) ต้องพัฒนาการสื่อสารให้ทันกับวัยของผู้เรียน^{๑๙}

๘) ควรมีการจัดทำงบประมาณซื้อสื่อที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ ฯลฯ อบรมครูในการใช้สื่อการเรียนการสอน พานักเรียนไปวัดที่มีผลงานดีเด่นที่อยู่ใกล้โรงเรียน และร่วมกันผลิตสื่อใช้เอง^{๒๐}

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางสาวประณีต ศรีงาม, ข้าราชการครูโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางนงคลักษณ์ อุทัยธรรม, ข้าราชการครูโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิรัช (บุญเลิศ ปญญาวุฒโท), เจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดบุษยบรรพต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูศิริศุภกิจ (ณรงค์ ป.ธ.๕), รองเจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรพัฒนานุกุล (สมาน สุขวาทมโณ), เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ วัดหนองตะเภา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระครูปภัสสรพรพิณิจ (ไพโรจน์ ปภัสสรโร), เจ้าคณะตำบลทับใต้ วัดห้วยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระครูเกษมสุภาจาร (สมชาติ เขมจาโร), เจ้าคณะตำบลหนองพลับ เขต ๒ วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสากัญจนธรรม (อุทัย จารุธมโม), เจ้าคณะหัวหิน เขต ๒ วัดสะพานขี้เหล็ก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมสาร (ดำรง ป.ธ.๕), พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายเสถียร เหล่าคนคำ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๙) ต้องมีการประสานกับโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อม^{๒๑}

๑๐) การสอนทุกครั้งควรมีเอกสาร หรือสิ่งตีพิมพ์ที่เหมาะสม ควรมีสื่อการสอนที่เป็นประเภทของจริง เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร ภาพยนตร์ ฯลฯ^{๒๒}

๑๑) หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรผลิตสื่อการสอนให้ครูพระ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อที่ต้องใช้เทคโนโลยี^{๒๓}

๑๒) ควรจัดทำสื่อที่ทันสมัยและเข้ากับวัยของนักเรียนมัธยมศึกษา^{๒๔}

๔.๕.๓ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พบว่า

๑) โรงเรียนต้องทำให้ห้องสุขามีความสะอาด ต้องห้ามเด็กนักเรียนมั่วสุมกันสูบบุหรี่ เป็นต้น และส่งเสริมพื้นที่สีเขียวในโรงเรียน^{๒๕}

๒) โรงเรียนควรปรับปรุงให้เหมาะสม โดยต้องสอนได้ทั้งในและนอกห้องเรียน^{๒๖}

๓) โรงเรียนควรมีการจัดสถานที่ในสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น^{๒๗}

๔) ควรรู้จักปรับเปลี่ยนสถานที่สอน ให้เป็นมากกว่าห้องสี่เหลี่ยม^{๒๘}

๕) ห้องเรียนต้องไม่วุ่นวาย ไม่มีเสียงดังหรือเป็นสถานที่คับแคบจนเกินไป^{๒๙}

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายสิทธิเดช ศรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายจรงค์ จันทวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางสาวประณีต ศรีงาม, ข้าราชการครูโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางนงค์ลักษณ์ อุทัยธรรม, ข้าราชการครูโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิรักษ์ (บุญเลิศ ปญฺญาวุฒโท), เจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดบุษยบรรพต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูศิริศุภกิจ (ณรงค์ ป.ธ.๕), รองเจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรพัฒนานุกูล (สมาน สุขวาทณโณ), เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ วัดหนองตะเภา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูปภัสสรวรพินิจ (ไพโรจน์ ปภสฺสโร), เจ้าคณะตำบลทับใต้ วัดห้วยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูเกษมสุภาจาร (สมชาติ เขมจาโร), เจ้าคณะตำบลหนองพลับ เขต ๒ วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

- ๖) ปรับปรุงและพัฒนาโดยยึดหลัก ๕ ส.^{๓๐}
- ๗) โรงเรียนสมควรจัดสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้^{๓๑}
- ๘) โรงเรียนควรจัดกิจกรรม ๕ ส. เดือนละ ๑ ครั้งเป็นอย่างน้อย จัดทำห้องเรียนที่ไม่มีเสียงรบกวน และจัดสถานที่โดยรอบให้ร่มรื่น น่าอยู่ น่าเรียน^{๓๒}
- ๙) ทุกฝ่ายควรสนับสนุนให้ผู้ใหญ่ที่เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงอาคารสถานที่^{๓๓}
- ๑๐) ห้องเรียนและอาคารควรสงบ สะอาด ร่มรื่น ไม่ร้อนอบอ้าว เหมาะสมกับการจัดการเรียน^{๓๔}
- ๑๑) โรงเรียนควรมีห้องพระ เพื่อสนับสนุนการเรียนศาสนาพิธี^{๓๕}
- ๑๒) ทุกฝ่ายต้องช่วยกันส่งเสริมและสนับสนุนการจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้^{๓๖}

๔.๕.๔ ด้านการวัดและประเมินผล

แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า

- ๑) ต้องทำกันอย่างจริงจัง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดี สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง^{๓๗}
- ๒) การประเมินผล ต้องทำการประเมินทุกสัปดาห์^{๓๘}

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสภากัญจนธรรม (อุทัย จารุธมฺโม), เจ้าคณะหัวหิน เขต ๒ วัดสะพานชีเหล็ก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมสาร (ดำรง ป.ธ.๕), พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายเสถียร เหล่าคนคำ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นายสิทธิเดช ศรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายจรงค์ จันทวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นางสาวประณีต ศรีงาม, ข้าราชการครูโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางนงค์ลักษณ์ อุทัยธรรม, ข้าราชการครูโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิภา (บุญเลิศ ปญฺญาวุฑฺโธ), เจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดบุษยะบรรพต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระครูศิริศุภกิจ (ณรงค์ ป.ธ.๕), รองเจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

- ๓) ทุกฝ่ายควรมีการจัดสรรขั้นตอนและวิธีการให้เอื้อองค์รวมมากกว่านี้^{๓๙}
- ๔) การวัดผลต้องวัดผลงานที่เป็นรูปธรรม ในด้านกิจกรรมผลงานที่ใช้ประโยชน์ได้จริง^{๔๐}
- ๕) ควรมีบททดสอบหลังจากชั่วโมงเรียนทุกวัน เพื่อไม่ให้นักเรียนลืมบทเรียนที่สอนในวันนั้น^{๔๑}
- ๖) โรงเรียนต้องมีฝ่ายวัดและประเมินผลที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง^{๔๒}
- ๗) พระผู้สอนควรมีกกลุ่มหรือชมรมไปช่วยกันประเมินผลก่อนสอบ^{๔๓}
- ๘) พระผู้สอนต้องวัดประเมินผลเป็นประจำ ทั้งก่อนและหลังสอน และควรทำการวัดด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น แบบปรนัย แบบอัตนัย เป็นต้น^{๔๔}
- ๙) พระผู้สอนควรรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และศึกษาตัวอย่างที่ดีเพื่อนำมาสู่การปฏิบัติจริง^{๔๕}
- ๑๐) พระผู้สอนควรวัดผลด้านความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน^{๔๖}
- ๑๑) โรงเรียนควรกำหนดเป็นนโยบายให้นักเรียนทุกคนต้องสอบธรรมศึกษา^{๔๗}
- ๑๒) โรงเรียนควรนำผลการสอบธรรมศึกษาของนักเรียนทั้งชั้นตรี-โท-เอก ไปใช้ในการประเมินโรงเรียนด้วย^{๔๘}

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรพัฒนานุกุล (สมาน สุขขุทมนโณ), เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ วัดหนองตะเภา อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูปลัดสรวรพินิจ (ไพโรจน์ ปภัสสรโร), เจ้าคณะตำบลทับใต้ วัดห้วยมดกล อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูเกษมสุภาจาร (สมชาติ เขมจาโร), เจ้าคณะตำบลหนองพลับ เขต ๒ วัดห้วยหิน อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูโสภาสากัญจนธรรม (อุทัย จารุธมโม), เจ้าคณะห้วยหิน เขต ๒ วัดสะพานขี้เหล็ก อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมสาร (ดำรง ป.ธ.๕), พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนห้วยหิน อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายเสถียร เหล่าคนคำ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายสิทธิเดช ศรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยหิน อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายจงรัก จันทวงศ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางสาวประณีต ศรีงาม, ข้าราชการครูโรงเรียนห้วยหิน อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๘} สัมภาษณ์ นางนงค์ลักษณ์ อุทัยธรรม, ข้าราชการครูโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย (Body of Knowledge) ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์^{๔๔}

^{๔๔} จากการวิเคราะห์ของผู้วิจัย.

จากแผนภาพที่ ๔.๑ แสดงให้เห็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษา ธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามรายด้านของการวิจัย ทั้ง ๔ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านผู้สอน

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน ได้แก่ สรรหาครูสอนธรรมศึกษาให้มีจำนวน เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน, จัดอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนที่ให้แก่ครูสอนธรรม ศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้สามารถกระตุ้นและสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนได้, จัดให้ครู สอนธรรมศึกษาทำหน้าที่สอนเต็มตามตารางเวลา

๒) ด้านสื่อการสอน

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน ได้แก่ จัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อ จัดหา จัดสร้างสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย, กำหนดคู่มือการสอนของผู้สอนและแบบเรียนของ ผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จากสำนักพิมพ์เดียวกัน, เลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับสภาพ ของห้องเรียน

๓) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จัดสถานที่ที่ใช้ จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้, เปลี่ยนสถานที่เรียนบ้าง ในโอกาสที่ สมควร เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดแก่ผู้เรียน

๔) ด้านการวัดและประเมินผล

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ จัดอบรมทักษะความรู้ เกี่ยวกับเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนแก่พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา, บูรณาการ รูปแบบของการวัดและประเมินผลที่เน้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อประโยชน์ในการนำไป ประยุกต์ใช้จริง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (๒) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (๓) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการศึกษครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๒๘๒ คน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายปิดและปลายเปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดลองตามค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ในกรณีตัวแปรต้นสามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่าง จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และในส่วนของกรวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๒ รูป/คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุป

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุป

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” สรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒๒ มีอายุ ๑๗ ปี จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๙๑ กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๔๐ และมีความรู้ธรรมศึกษาระดับธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓๐

๕.๑.๒ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

(๑) ด้านผู้สอน

ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านผู้สอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๗ พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาไม่ใช้วาจาหรือแสดงอาการลบหลู่ศาสนาอื่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๖ พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีจริยาวัตรน่าเลื่อมใสและมีการวางตัวได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘

(๒) ด้านสื่อการสอน

ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๗ สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๓ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๒ มีการนำคอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๖

(๓) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๖ สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา มีความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๑ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๕ สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา มีความสงบ สามารถสร้างสมาธิในการเรียนได้เป็นอย่างดี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๓

(๔) ด้านการวัดและประเมินผล

ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๙๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ ๖ มีการวัดและประเมินผลด้วยการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๙ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้อ ๔ มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการทดสอบหลังจบบทเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๒

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบความเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา และระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม ตามสมมติฐานการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ อายุ และระดับชั้นเรียน มีผลให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามรายด้านของการวิจัย พบว่า

(๑) ด้านผู้สอน

ปัญหา อุปสรรค

๑) พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีจำนวนน้อย ไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนที่มีมาก

๒) ครูสอนธรรมศึกษาบางรูป ขาดเทคนิคและวิธีการสอนที่กระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้เรียน

๓) ครูสอนธรรมศึกษาบางรูป มีภารกิจมาก เนื่องด้วยรับผิดชอบภาระหน้าที่ภายในวัด หลากหลายหน้าที่ จึงทำให้เกิดปัญหาในการทำหน้าที่สอนได้ไม่เต็มเวลา

ข้อเสนอแนะ

๑) ควรสรรหาครูสอนธรรมศึกษาให้มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน

๒) ควรอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนที่ให้แก่ครูสอนธรรมศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้สามารถกระตุ้นและสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนได้

๓) ควรจัดให้ครูสอนธรรมศึกษาทำหน้าที่สอนเต็มตามตารางเวลา

(๒) ด้านสื่อการสอน

ปัญหา อุปสรรค

๑) ขาดสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย

๒) ใช้หนังสือ ตำราเรียน ที่ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน ผู้สอนใช้คู่มือการสอนจากสำนักพิมพ์หนึ่ง แต่ผู้เรียนใช้หนังสือเรียนของอีกสำนักพิมพ์หนึ่ง

๓) สื่อที่ใช้ในการสอนบางประเภทไม่เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียน อาทิ โปรเจคเตอร์ ซึ่งไม่เหมาะกับห้องที่มีแสงมาก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

๑) ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อ จัดหา จัดสร้างสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย

๒) ควรกำหนดคู่มือการสอนของผู้สอนและแบบเรียนของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จากสำนักพิมพ์เดียวกัน

๓) ควรเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียน

(๓) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ปัญหา อุปสรรค

๑) สถานที่เรียนมีเสียงดังรบกวนในบางโอกาส บรรยากาศในการเรียนการสอนจึงไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เท่าที่ควร

๒) กิจกรรมการเรียนการสอนธรรมศึกษาส่วนใหญ่อยู่แต่ภายในห้องเรียน เมื่อจัดการเรียนการสอนเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดความเครียดแก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

๑) ควรจัดสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้

๒) ควรเปลี่ยนสถานที่เรียนบ้าง ในโอกาสที่สมควร เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดแก่ผู้เรียน

(๔) ด้านการวัดและประเมินผล

ปัญหา อุปสรรค

๑) พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาบางรูป ขาดทักษะความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

๒) มีการวัดและประเมินผล โดยเน้นรูปแบบการท่องจำ ไม่มีการวิเคราะห์ ขยายความ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเกิดความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้จริงได้

ข้อเสนอแนะ

๑) ควรจัดอบรมทักษะความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนแก่พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา

๒) ควรบูรณาการรูปแบบของการวัดและประเมินผลที่เน้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้จริง

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” มีประเด็นสำคัญซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๗ แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะสงฆ์อำเภอหัวหิน ได้ควบคุมดูแลการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาให้เป็นไปโดยถูกต้องเรียบร้อยดังตามหลักสูตรธรรมศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรมที่กำหนดให้ฆราวาสศึกษา ๓ ระดับ คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท ธรรมศึกษาชั้นเอก โดยให้ทุกระดับประกอบด้วยการจัดการเรียนการสอนใน ๔ รายวิชา ได้แก่ วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม วิชาธรรม วิชาพุทธ และวิชาวินัย แต่มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปตามแต่ละระดับที่สูงขึ้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทนต์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการ วิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙^๑

(๑) ด้านผู้สอน

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้สอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะสงฆ์อำเภอหัวหิน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของครูสอนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคลิกภาพ และความสามารถของครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดี และรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม ก็จะส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระมหาสุรชาติ สิริเตโช ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด” จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านบุคลิกภาพของภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๘^๒

^๑พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทนต์), “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๒พระมหาสุรชาติ สิริเตโช, “ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

(๒) ด้านสื่อการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๗ แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะสงฆ์อำเภอหัวหิน ได้ให้ความสำคัญกับสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระพิศาล ปภัสสร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๖^๓

(๓) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๔ แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะสงฆ์อำเภอหัวหิน ได้ส่งเสริมการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียนที่สนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓^๔

(๔) ด้านการวัดและประเมินผล

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๑ แสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะสงฆ์อำเภอหัวหิน ได้นำการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพมาใช้เป็นกระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้อของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระวันชัย ปรีญโญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมาก^๕

^๓พระพิศาล ปภัสสร, “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๔พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล, “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษา ในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๕พระพิศาล ปภัสสร, “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอ บรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

๕.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบความเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา และระดับชั้นความรู้รรมศึกษาของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามตามสมมติฐานการวิจัย ทั้ง ๔ ข้อ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

(๑) เพศ

นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก ปัจจุบัน จัดการเรียนการสอนรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการจัดให้นักเรียนเข้าเรียนรรมกันตามระดับชั้นของการศึกษา เช่น นักเรียนที่เรียนระดับรรมศึกษาชั้นตรีทุกคนต้องเรียนรรมด้วยมีผู้สอนท่านเดียวกัน เป็นต้น ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ จึงทำให้เกิดความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระสุธีร์ จิตสุวทมน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนรรมศึกษา ในโรงเรียนอานวยศิลป์ธนบุรี อานวยศิลป์ธนบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนรรมศึกษาในโรงเรียนอานวยศิลป์ธนบุรี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน^๖

(๒) อายุ

นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ เนื่องจาก นักเรียนแต่ละคนต่างมีความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรรรมศึกษาของแต่ละช่วงชั้นโดยแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ทางรรมของแต่ละคนซึ่งได้สั่งสมมาตามช่วงชีวิตและตามลักษณะของพื้นฐานการนับถือศาสนาของครอบครัว ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ จึงทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกัน ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทฺธิจิตฺโต) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่รรมศึกษาในโรงเรียนอานวยศิลป์ธนบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการ วิจัยพบว่า นักเรียนรรมศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเผยแพร่รรมศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้^๗

^๖พระสุธีร์ จิตสุวทมน, “ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนรรมศึกษา ในโรงเรียนอานวยศิลป์ธนบุรี อานวยศิลป์ธนบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๗พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทฺธิจิตฺโต), “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแพร่รรมศึกษาในโรงเรียนอานวยศิลป์ธนบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

(๓) ระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา

นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ เนื่องจาก นักเรียนที่มีประสบการณ์ หรือได้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน หรือมีโอกาสนในการเรียนรู้มาก ย่อมเกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ได้ดี โดยที่ผู้สอนจะเป็นผู้ให้โอกาสในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสมตามแต่ละช่วงชั้น ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา จึงทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกัน ดังกล่าวนี สอดคล้องกับที่ พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นที่กำลังศึกษาอยู่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้^๔

(๔) ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

นักเรียนที่มีระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนเท่ากัน โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในความเป็นเอกัตบุคคล ยอมรับในความสามารถ ความคิดเห็น ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพโดยเสมอเหมือนกันทั้งในระดับธรรมศึกษาชั้นตรี โท และเอก ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา จึงทำให้เกิดความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ดังกล่าวนี สอดคล้องกับที่ พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตโกโร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอน ธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยรวม ไม่แตกต่างกัน^๕

^๔พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล, “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาษี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๕พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตโกโร), “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไป ดังนี้

- ๑) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันสรรหาครูสอนธรรมศึกษาให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน
- ๒) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันจัดอบรมทักษะด้านเทคนิคการสอนที่ให้แก่ครูสอนธรรมศึกษาเป็นประจำทุกปี
- ๓) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันจัดให้ครูสอนธรรมศึกษาทำหน้าที่สอนเต็มตามตารางเวลา
- ๔) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อ จัดหา จัดสร้างสื่อการเรียน
- ๕) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันส่งเสริมให้มีการกำหนดคู่มือของผู้สอนและแบบเรียนของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- ๖) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันสนับสนุนเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของห้องเรียน
- ๗) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันจัดสถานที่และบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- ๘) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนนอกห้องเรียนบ้างในโอกาสที่สมควร
- ๙) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันจัดอบรมเทคนิคการวัดและประเมินผลแก่พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา
- ๑๐) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรร่วมกันสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการรูปแบบของการวัดและประเมินผลที่เน้นการนำไปประยุกต์ใช้จริง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลและความคุ้มค่าของการจัดการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อจะได้ทราบข้อมูลหรับพัฒนาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมในเชิงรุก
- ๒) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดการศึกษาธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อจะได้ทราบข้อมูลสำหรับการพัฒนาศักยภาพผู้นำทางการศึกษาของโรงเรียนที่จัดการศึกษาธรรมศึกษา
- ๓) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของการจัดการการศึกษาธรรมศึกษา เพื่อจะได้ทราบข้อมูลสำหรับพัฒนาเกี่ยวกับเทคนิคการวัดผลและประเมินผล

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. ธรรมศึกษาชั้นเอก ฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๙.

กรมวิชาการ. การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕.

กระทรวงศึกษาธิการ. นิยามคำศัพท์หลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.

กลม อัญชันภาติ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร:
ธนาคารพิมพ์, ๒๕๔๐.

กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และ
การบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. การบริหารรัฐกิจ แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๒. ขอนแก่น:
ห้างหุ้นส่วนจำกัดขอนแก่นการพิมพ์, ๒๕๕๔.

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ. สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สถิติเบื้องต้นและการวิจัย : Basic Statistics
and Research. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๕๔.

จันทราณี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท
บุ๊คพอยท์ จำกัด, ๒๕๔๕.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา,
๒๕๔๗.

จำเนียร ศิลพานิช. หลักและวิธีการสอน. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. การจัดการบริการสถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร: ความต้องการรูปแบบ และคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒.
- จิตตินันท์ สุวรรณศิริ. การจัดการความรู้ของผู้ตรวจประเมินระบบคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองระบบคุณภาพ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (สร.ว.ส.ท.), ๒๕๕๐.
- दनัย เทียนพุ่ม. การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- ทิพาดี เมฆสุวรรณ. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : เพื่อการปฏิรูประบบราชการสำนักงานคณะกรรมการเพื่อการปฏิรูประบบราชการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๓.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการจัดการทันสมัยยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.
- ธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์. การปฏิรูประบบราชการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๓.
- ธีระรัตน์ กิจจารักษ์. การบริหารการศึกษา. เพชรบูรณ์: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒.
- นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา และอานวย เดชชัยศรี. ชุดฝึกหัดอบรมครู: ประมวลสาระ เรื่องเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค, ๒๕๔๖.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอคทีฟ พริน จำกัด, ๒๕๕๓.
- ประกอบ กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: ด้านสหวิชาการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓.
- _____. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๑
- พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรมล. องค์การและการจัดการ. นครปฐม: ภาควิชาบริหารธุรกิจและสหกรณ์ คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒.
- พนม วัจนสุนทร. วัฒนธรรมค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน. กรุงเทพมหานคร: อาทิตย์โปรดักส์กรุ๊ป, ๒๕๔๑.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๔๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์. จรรยาบรรณวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑.
- พิทยา บวรวัฒนา. การบริหารเชิงบูรณาการ. นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๖.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ. ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาจิตวิทยาและเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๙.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธีการและเทคนิคการสอน. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์, ๒๕๔๕.
- เพลินทิพย์ โกเมศโสภา. การวางแผนการตลาด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- ภารดี อนันต์นาวิ. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒.
- มนู อรติตลเชษฐ์. การปฏิรูปราชการ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการปฏิรูประบบราชการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๓.
- แม่กองธรรมสนามหลวง. ประวัติฉัตรธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ, ๒๕๕๖.
- ยุวดี ศรีธรรมรัฐ. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : เพื่อการปฏิรูประบบราชการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๑.
- รังสรรค์ โฉมยา. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยา. มหาสารคาม: ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘.
- รัตนะ บัวสนธ์. การประเมินผลโครงการวิจัยเชิงปริมาณ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอมแพคท์ พรินท์ จำกัด, ๒๕๔๐.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐.
- วัชร บุณยสิงห์. การบริหารหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๒.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค, ๒๕๔๔.
- ศรินาถ สุดใจนาถ. คู่มือการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้และเขียนแผนการสอนประเภทวิชาคหกรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษา, ๒๕๔๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. **ทฤษฎีองค์การ : ฉบับมาตรฐาน**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๕.

สมคิด บางโม. **การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

_____. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์, ๒๕๔๕.

สมใจ ลักษณะ. **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๙.

สมเพียร เทียนทอง. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร, ๒๕๔๒.

สมยศ นาวีการ. **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, ๒๕๔๔.

สมศักดิ์ สันธะเวชชัย. **การประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.

สมาน รังสีโยกฤษฎ์. **การจัดการภาครัฐแนวใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, ๒๕๔๔.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีองค์การประสิทธิภาพ รวมบทความสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๒.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **โครงการที่สำคัญการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ., ๒๕๔๒.

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. **เรื่องสอบธรรมของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๕๔**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

_____. **เรื่องสอบธรรมของสนามหลวงแผนกธรรม พ.ศ. ๒๕๕๖**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๖.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. **แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. ๒๕๓๙**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐.

สำนักศาสนศึกษาวัดเทพศิลา. **คู่มือเปิดตำราเรียนบาลี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

สิรภพ เหล่าละภะ. **พุทธศาสตร์การเมือง**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕.

สิริวรรณ ศรีพหล. **การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๔.

สุปรีชา กมลาศน์. **กลยุทธ์การบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุพล อนามัย. **การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙.
- สุพิน บุญชูวงศ์. **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๔.
- สุรนาท ขมะณะรงค์. **นโยบายสาธารณะและหลักการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐.
- สุราษฎร์ พรหมจันทร์. **ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๐.
- สุวิมล ว่องวาณิช. **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- เสริมศรี ไชยสร. **พื้นฐานการสอน**. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์, ๒๕๓๙.
- อภิรักษ์ จันตะนี. **การใช้แนวคิดและทฤษฎีเพื่ออ้างอิงในการทำวิจัยทางธุรกิจ**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๗.
- อรรถวุฒิ ตัญญาวิทย์. **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔.

(๒) บทความ :

- ดนัย ปรีชาเพิ่มประสิทธิ์. “หลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนไทย : รุ่งเรืองหรือร่วงโรย”. **วารสารศิลปศาสตร์**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม, ๒๕๔๙): ๑๕๔-๑๕๕.
- นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์. “การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา”. ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ ๙**. (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙) : ๖๘-๗๐.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). “สนามหลวงแผนกธรรม: อดีต ปัจจุบัน อนาคต”. ใน **สรุปการสัมมนาวิชาการและการบำเพ็ญกุศลเนื่องในมงคลสมัย ๑ ทศวรรษสนามหลวงแผนกธรรม**, (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖) : หน้า ๑๐๒.

(๓) งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ :

- ฉวีวรรณ สุวรรณภา, พัฒน์นรี อัฐวงศ์ และอรอนงค์ วุวงศ์. “การศึกษาประสิทธิภาพการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- บัญชา จำปารักษ์, พระมหาคำพันธ์ ปภากร และพระมหาจิตนเรศ วุฑฒิมโม. “การประเมินประสิทธิภาพการสอนวิชาธรรมะภาคปฏิบัติตามการประเมินของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระครูโกศลธรรมรัตน์ (ประพันธ์ จิตตกรโ). “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระภิกษุผู้สอน ธรรมศึกษาในโรงเรียน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูธรรมธรรสายัณห์ จิตปุณโณ. “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระครูบรรพตพัฒนคุณ ธนวฑฒโก. “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวัดที่มีผลต่อสังคม : ศึกษาวัดเขาอติสุกโต อำเภห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูสังฆรักษ์สุชาติ เขมกาโร. “การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์ (ชัยวัฒน์ สุทนต์จิตโต). “ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเผยแผ่ธรรมศึกษาในโรงเรียนอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระปลัดสนชัย ภูมิปาโล. “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมศึกษาในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระพิศาล ปกสุโส. “ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรูัธรรมศึกษาทุกระดับชั้น อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระมหาธัชชธ สิริมงคล. “การจัดการการท่องเทียวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พระมหาศิริชัย สิรินทนาโณ. “การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พระมหาสุรชาติ สิริเตโช. “ศึกษาความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษาของนักเรียนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระวันชัย ปริบุญโณ. “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระสุธีร์ จิตสุวตมโน. “ความพึงพอใจของบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนธรรมศึกษา ในโรงเรียนอานวยศิลป์ธนบุรี อานวยศิลป์ธนบุรี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พูนสุข มาตังสรรค์. “การจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- ยุทธนา จันแก้ว. “การจัดการความขัดแย้งของตำรวจในสถานีตำรวจภูธรสีดา อำเภอสีดา จังหวัด นครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- วิไลพร เสาวภา. “การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องพุทธศาสนสุภาษิต หลักสูตรนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๒.
- สมจิต ขอนวงศ์, อรอนงค์ ววงค์ และณวิวรรณ สุวรรณภา. “ประสิทธิภาพการสอนกลุ่มสาระการ เรียนรู้พระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จังหวัดแพร่”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- อภิชัย จตุพรวาที. “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัด นครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- เอกราช ปลอดโปร่ง. “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของพนักงานเทศกิจ สำนักงานเขตบางกอก น้อย กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- เอื้อมอร ชลวร. “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๔) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ :

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอหัวหิน, สถิติจำนวนนักเรียนธรรมศึกษาอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอหัวหิน ๒๕๖๐. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

(๕) เว็บไซต์ :

โรงเรียนหนองพลับวิทยา. “หน้าหลัก”. [ออนไลน์. < <http://dm1077280257.lnwschool.com/> >, [๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙].

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิกิพีเดีย พจนานุกรมเสรี, “โรงเรียนหัวหิน”. [ออนไลน์]. < <https://th.wikipedia.org/wiki/โรงเรียนหัวหิน> >, [๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙].

_____. “อำเภอหัวหิน”. [ออนไลน์]. < <https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอหัวหิน> >, [๒๘ กันยายน ๒๕๖๐].

(๖) การสัมภาษณ์ :

นางนงค์ลักษณ์ อุทัยธรรม. ข้าราชการครูโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

นางสาวประณีต ศรีงาม. ข้าราชการครูโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

นายจรงค์ จันทวงศ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๐.

นายสิทธิเดช ศรีสวัสดิ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

นายเสถียร เหล่าคนคำ. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูเกษมสุภาจาร (สมชาติ เขมจาโร). เจ้าคณะตำบลหนองพลับ เขต ๒ วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูปัสสรวรพินิจ (ไพโรจน์ ปภัสโร). เจ้าคณะตำบลทับใต้ วัดห้วยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูปริยัติธรรมสาร (ดำรง ป.ธ.๕). พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูวิจิตรธรรมวิรัช (บุญเลิศ ปญญาวุฒโท). เจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดบุษยบรรพต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูวิจิตรพัฒนานุกุล (สมาน สุขวฑฒโน). เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ วัดหนองตะเภา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูศิริศุภกิจ (ณรงค์ ป.ธ.๕). รองเจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

พระครูโสภาสากัญจนธรรม (อุทัย จารุธมโม). เจ้าคณะหัวหิน เขต ๒ วัดสะพานขี้เหล็ก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

- Abraham Harold Maslow. **Motivation and Personality**. New York: Harber and Brother, 2000.
- Bateman Thomas S. & Scott A. Snell. **Management: Building Competitive Advantage**. 4th ed.. Boston: Lrwin McGraw-Hill, 1999.
- Golembiewski R. T.. **Ironies in Organizational Development**. New York: Marcel Dekker, 2003.
- Holmlad Brunsson Karin. “Henri Fayol-the man who designed modern management”. **Le Libellio d’Aegis**. volume 5 (2009): 13-20.
- Holt D.H.. **Management Principles and Practices**. New Jersey: Prentice-Hall, 1993.
- Kenneth Scott and Allan Walker. **Making Management Work**. Singapore: Simon & Schuster Ltd., 1992.
- Lewis Keeling B. & Kallaus Norman F.. **Administrative Office Management**. 11th ed.. Ohio: South-Western Education Publishing, 1996.
- P. Robbins Stephen. **Fundamentals of Management**. 3rd ed.. New Jersey: Prentice - Hall, 2001.
- Price Alan. **Human Resource Management**. 2nd ed.. London: Thomson Learning, 2004.
- Rue Leslie W. & Lioyd L. Byars. **Management : Skill and Application**. 9th ed.. North America: McGraw-Hill, 2000.
- Wagner J.A., & Hollenbeck J.R.. **Management of organization behavior**. New Jersey: Prentice-Hall, 1995.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๙๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระสมุทรวชิรโสภณ,ดร.

เนื่องด้วย พระทวิศักดิ์ ฉายา เดชธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระสมุทรวชิรโสภณ, ดร.)

๒๖ ก.ย. ๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระทวิศักดิ์ ฉายา เดชธโร

โทรติดตอ.๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๙๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระครูวิสุทธาันทคุณ,ดร.

เนื่องด้วย พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชธโร

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๔๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ผศ.ดร.

เนื่องด้วย พระทวิศักดิ์ ฉายา เดชธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธพิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

๓๐/๙/๖๐

 พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร.
 ๑๕/๙/๖๐

ผู้ประสานงาน : พระทวิศักดิ์ ฉายา เดชธโร

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๙๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต,ดร.

เนื่องด้วย พระทวีศักดิ์ ฉายา เตชธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธพิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรณ ชยทตฺโต, ดร.
๒๕/๙.๙.๖๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระทวีศักดิ์ ฉายา เตชธโร

โทรติดต่อนอ.๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐-๒๘๘๒-๓๑๕๔ ภายใน (๒๑๓๘)

ที่ ศธ.๖๑๐๕.๒/๗๙๓

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

เนื่องด้วย พระทวิศักดิ์ ฉายา เดชธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

ผู้ประสานงาน : พระทวิศักดิ์ ฉายา เดชธโร

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๑

ภาคผนวก ข
ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัย พระทวีศักดิ์ เตชธโร (สุขสำราญ)

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

๑. พระสมุทรศิริโสภณ, ดร.	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๑
๒. พระครูวิสุทธธานันทคุณ, ดร.	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๒
๓. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปณโณ, ผศ.ดร.	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๓
๔. พระครูสังฆรักษ์ทรงพรพรณ ชยทตโต, ดร.	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๔
๕. ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่ ๕

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/ท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๑. ด้านผู้สอน								
๑	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นบุคคลที่มีความรู้เหมาะสมกับหลักสูตร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสามารถทางการสอนเหมาะสมกับหลักสูตร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในการสอนเหมาะสมกับหลักสูตร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษานุ่งห่มเป็นปริณทล เหมาะสมกับสมณสาธูป	๑	๑	๑	๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๕	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน และเป็นกันเองกับผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/ท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๖	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามี จริยาวัตรน่าเลื่อมใส และมีการ วางตัวได้อย่าง เหมาะสม	๑	๑	๑	๑	-๑	๓	๐.๖๐	ใช้ได้
๗	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาไม่ใช่ วาจาหรือแสดงอาการลบหลู่ ศาสนาอื่น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นผู้ มีศีลจารวัตรเรียบร้อยดีงามตาม หลักพระธรรมวินัย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒. ด้านสื่อการสอน									
๑	มีการใช้สื่อการสอนประกอบ การเรียนการสอนตรงตาม หลักสูตรธรรมศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	มีการนำคอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	มีการประยุกต์ใช้สิ่งที่อยู่รอบตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายและสะดวก มาเป็นสื่อในการเรียนการสอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	จัดทำเอกสาร หรือซีดี หรือดีวีดี สรุปสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	มีการจัดมุมความรู้เพิ่มเติม สำหรับนักเรียนที่มีความสนใจ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้มี ลักษณะเหมาะสมกับสถานที่ และสิ่งแวดล้อม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความ เข้าใจได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้มี ความทันสมัยและมีคุณภาพสูง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/ท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๓. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม								
๑	สถานที่จัดการเรียนการสอน ธรรมชาติ มีโต๊ะเรียน เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	สถานที่จัดการเรียนการสอน ธรรมชาติ มีขนาดเหมาะสม กับจำนวนผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	สถานที่จัดการเรียนการสอน ธรรมชาติ แยกเป็นสัดส่วน ตามระดับชั้น อย่างชัดเจน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	สถานที่จัดการเรียนการสอน ธรรมชาติ มีความสะอาด เป็น ระเบียบเรียบร้อย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	สถานที่จัดการเรียนการสอน ธรรมชาติ มีความสงบ สามารถ สร้างสมาธิในการเรียนได้เป็น อย่างดี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	สถานที่จัดการเรียนการสอน ธรรมชาติ มีความปลอดภัย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	สถานที่จัดการเรียนการสอน ธรรมชาติ มีลักษณะที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	สถานที่จัดการเรียนการสอน ธรรมชาติ มีสภาพแวดล้อมที่ ร่มรื่น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๔. ด้านการวัดและประเมินผล								
๑	มีการวัดและประเมินผลเพื่อ จุดมุ่งหมายในการปรับปรุงการ เรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	มีการวัดและประเมินผลใน ลักษณะของการทดสอบก่อน เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อ	รายการ	คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ/ท่านที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๓	มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการทดสอบระหว่างเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการทดสอบหลังจบบทเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	มีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	มีการวัดและประเมินผลด้วยการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยความเป็นธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	มีการนำผลของการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)

ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)

สารนิพนธ์ ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัย พระทวิศักดิ์ เตชธโร (สุขสำราญ)

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	137.3333	73.6782	.2902	.8716
A2	137.3333	68.5747	.7237	.8617
A3	137.2333	69.2195	.6483	.8634
A4	137.3333	69.9540	.5838	.8650
A5	137.3000	70.1483	.5596	.8656
A6	137.2333	71.9782	.4225	.8689
A7	137.1333	73.3609	.2831	.8719
A8	137.2667	71.8575	.4362	.8686
B1	137.4000	71.7655	.4161	.8690
B2	137.6000	74.4552	.1267	.8763
B3	137.3333	69.4713	.5314	.8659
B4	137.6000	75.2138	.0877	.8760
B5	137.3000	72.2172	.3571	.8704
B6	137.4000	74.3172	.1902	.8737
B7	137.0333	72.9299	.3495	.8705
B8	137.3000	71.5276	.4240	.8688
C1	137.2333	72.3920	.3788	.8699
C2	137.4333	73.7023	.2635	.8722
C3	137.1000	70.9207	.4934	.8672
C4	137.4000	71.2138	.4266	.8687
C5	137.0667	72.3402	.3588	.8703
C6	137.2667	74.2023	.1672	.8748
C7	137.1333	70.8092	.5573	.8661
C8	137.3000	71.5276	.3850	.8698
D1	137.3000	74.5621	.1830	.8736
D2	137.2333	73.4264	.3126	.8712
D3	137.4000	70.0414	.5362	.8660
D4	137.3000	72.3552	.3859	.8697
D5	137.4000	69.2138	.5249	.8661
D6	137.2333	69.7023	.6001	.8646
D7	137.3667	73.8264	.2781	.8718
D8	137.4333	73.1506	.2302	.8739

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 32

Alpha = .8731

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๘๗๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์บัณฑิตศึกษา ชั้น ๒ อาคาร ๒๐๗๐๐

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๓๓ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๑๓๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ (๒) ๒๑๑๐, ๒๑๑๑, ๒๑๑๒

โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

วันที่ ๑๖/๖

วันที่ ๑๖/๖

วันที่ ๑๖/๖

วันที่ ๑๖/๖

วันที่ ๑๖/๖

วันที่ ๑๖/๖

วันที่ ๑๖/๖

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระพิทักษ์ ญาดา เดชโร สหประชาจิตต์ ๕๕๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรและนักเรียนใน
หน่วยงานของท่านจึงขออนุญาตเคราะห้จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เลขที่ผู้อำนวยการ

1. เพียร

2. เพียร

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา

ผู้ประสานงาน : พระพิทักษ์ ญาดา เดชโร
โทรศัพท์ ๐๘๕-๒๖๕-๔๖๖๑

-ทราบ/มอบหมายให้บุคลากร
ศึกษาศาสตร์ และศึกษาศาสตร์
ดูแลเรื่องต่อไป

(นายเวียรชัย แสงชาติ)

ผู้อำนวยการโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๒๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

เลขที่ : ศธ ๗๖ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๖-๖๕๕๕ ต่อ ๒๑๐๐, ๒๑๑๗, ๒๑๑๘

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

โรงเรียนหนองหญ้าขาว	
วันที่	๑๖/๑๑/๖๐
โดย	อ.สุ.จ.ว.
เวลา	๐๘.๐๕ น.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองหญ้าขาว
สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๓ ชุด

เนื่องด้วย พระพิทักษ์ ดายา เดชโร วัชรประจักษ์บัณฑิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรและนักเรียนใน
โรงเรียนของท่านเพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์
จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองหญ้าขาว	
☒	เพื่อโปรดทราบ
☒	เพื่อโปรดพิจารณา
☒	มอบ <u>นายสมชาย</u> (การสมรส)
๑๘, ๑๑, ๖๐	

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระพิทักษ์ ดายา เดชโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๔-๒๖๔-๔๒๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๒๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวิจิตรธรรมวิทย์ เจ้าคณะอำเภอสว่าง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระทวิศักดิ์ ฉายา เตชธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอสว่าง จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

รณธนา
๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐
พระทวิศักดิ์ เตชธโร

พระครูวิจิตรธรรมวิทย์
เจ้าคณะอำเภอสว่าง
๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

ผู้ประสานงาน : พระทวิศักดิ์ ฉายา เตชธโร
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘๕-๖๖๕-๔๒๖๓

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๒๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังนก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวิจิตรพัฒนานุกุล เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระพิทักษ์ ฉายา เดชธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ร.ศ.๒๒๒

พระครูวิจิตรพัฒนานุกุล

พระครูวิจิตรพัฒนานุกุล
เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ

14 ส.ค. 60

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระพิทักษ์ ฉายา เดชธโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๒๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบี่ ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังษี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูปลัดสรวรพินิจ เจ้าคณะตำบลทับใต้
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชชโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

อนุญาต
ให้นิสิตเก็บข้อมูล
เพื่อการวิจัย

พระครูปลัดสรวรพินิจ
เจ้าคณะตำบลทับใต้

14 มี.ค. 60

ผู้ประสานงาน : พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชชโร

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๒๒๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูโสภาสภานุธรรม จารุมโน เจ้าคณะตำบลหัวหินเขต ๒
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชอโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อ.ทวีศักดิ์ ฉายา เดชอโร
น.ส. ทวีศักดิ์
น.ส. ๐๖๓๐๒๐๕๐๓๘
จก. บ. ๑๖
12/12/๕๐

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชอโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๑

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/๔๒๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิติกรเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูเกษมสุขาจารย์ เจ้าคณะตำบลหนองพลับ เขต ๒
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชธโร รหัสประจำตัวนิติกร ๕๔๓๐๒๐๕๐๓๘ นิติกรหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติกรดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสมการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอสงวนไว้ให้นิติกร เก็บข้อมูลเพื่อการศึกษา

นมัสการด้วยความเคารพ

พระครูเกษมสุขาจารย์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาวิปัสสนาธุระ

๒๔ ธ.ค. ๖๐

เจ้าคณะตำบลหนองพลับ

หน้า ๒

ผู้ประสานงาน : พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชธโร

โทรศัพท์ : ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๑

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/๔๒๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวิศิษฎ์ กุญชรโสภณธรรมโรงเรียนหนองพลับวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระวิศัลย์ ฉายา เตชธโร สหปรมาจารย์ธำมณีนิต ๕๔๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสักการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนุญาตให้เก็บข้อมูล
พระครูวิศิษฎ์ กุญชรโสภณธรรม

14 ธ.ค. 2560

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระวิศัลย์ ฉายา เตชธโร
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๒๒๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังนก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวิจิตรธรรมสาร ครูพระสอนศีลธรรมโรงเรียนหัวหิน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระพิทักษ์ ฉายา เดชธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอรังนก จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนุญาตให้เก็บข้อมูล
พระครูวิจิตรธรรมสาร
12 ธ.ค. 60

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระพิทักษ์ ฉายา เดชธโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๖๖๕-๔๒๖๑

ณ กิ่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
เลขที่รับ..... 1427
วันที่ 11 2 ธ.ค. 2560 เวลา..... 1

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๒๓

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขภี ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอนับน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps/mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายเสถียร เหล่าคนคำ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระจวบคีรีขันธ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชอโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชอโร
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๓

- รศ.ดร. วิไลจิรา -

๑๒ ธ.ค. ๖๐.

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๒๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังนก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

โรงเรียนหนองพลับวิทยา	
วันที่	๑๐ ธ.ค.
วันที่	๑๕ ธ.ค. ๖๐
เวลา	๐๘.๐๕ น.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายจงรัก จันทวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระทวีศักดิ์ ฉายา เตชธโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

รับ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา	
☒	เพื่อโปรดทราบ
☒	เพื่อโปรดพิจารณา
☐	มอบ
๑๙ ธ.ค. ๖๐	

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระทวีศักดิ์ ฉายา เตชธโร
โทรศัพท์ ๐๘๕-๒๖๕-๔๒๖๓

๙๓ - ๙๓๐๓๖๓๖๓
๙๓๖๓๖๓๖๓

ทรง
๙๓ ๖.๖. ๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๒๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้คัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวปราณี ศรีงาม ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหัวหิน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชอโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๓๐๒๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้คัดดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ
(นางสาวปราณี ศรีงาม)
๙/๑๑./๖๐

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชอโร

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๕-๒๖๕-๙๒๖๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๒๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังนก
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางนงศ์ลักษณ์ อุทัยธรรม ครูชำนาญการพิเศษโรงเรียนหนองพลับวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชอโร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๔๓๐๖๐๕๐๓๘ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนุญาตให้เก็บข้อมูลเพื่อวิจัย

(นางนงศ์ลักษณ์ อุทัยธรรม)
14/12/2560

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระทวีศักดิ์ ฉายา เดชอโร
โทรศัพท์ต่อ ๐๔๕-๒๖๕-๔๒๖๑

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ
 - ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 - ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๒. โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ
๓. ข้อมูลที่ได้จากท่านในครั้งนี้ผู้วิจัยจะเป็นความลับ จึงไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านโดยผู้วิจัยจะนำผลมาใช้ในการวิจัย เท่านั้น
๔. การตอบแบบสอบถามของท่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้

ขออนุโมทนาในความร่วมมือตอบแบบสอบถามนี้

พระทวีศักดิ์ เตชธโร (สุขสำราญ)
นิสิตปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ : ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับตัวท่าน

๑. เพศ

- ☐ ชาย
☐ หญิง

๒. อายุ

- ☐ น้อยกว่า ๑๖ ปี
☐ ๑๖ ปี
☐ ๑๗ ปี
☐ ๑๘ ปี
☐ มากกว่า ๑๘ ปี

๓. ระดับชั้นเรียนที่กำลังศึกษา

- ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๔. ระดับชั้นความรู้ธรรมศึกษา

- ☐ ธรรมศึกษาชั้นตรี
☐ ธรรมศึกษาชั้นโท
☐ ธรรมศึกษาชั้นเอก

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการ
การศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ว่า
อยู่ในระดับใด ตามความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด
๔ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก
๓ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง
๒ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย
๑ หมายถึง มีความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อ	ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระบบการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๑. ด้านผู้สอน					
๑	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นบุคคลที่มีความรู้ เหมาะสมกับหลักสูตร					
๒	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นบุคคลที่มีความ สามารถทางการสอนเหมาะสมกับหลักสูตร					
๓	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นบุคคลที่มี ประสบการณ์ในการสอนเหมาะสมกับหลักสูตร					
๔	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษานุ่งห่มเป็นปริมณทล เหมาะสมกับสมณสาธูป					
๕	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาพูดจาด้วยถ้อยคำที่ สุภาพ อ่อนโยน และเป็นกันเองกับผู้เรียน					
๖	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษามีจริยาวัตรน่าเลื่อมใส และมีการวางตัวได้อย่าง เหมาะสม					
๗	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาไม่ใช้วาจาหรือแสดง อาการลบหลู่ศาสนาอื่น					
๘	พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาเป็นผู้มีศีลจารวัตร เรียบร้อยดีงามตามหลักพระธรรมวินัย					

ข้อ	ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๒. ด้านสื่อการสอน					
๑	มีการใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอน ตรงตามหลักสูตรการศึกษา					
๒	มีการนำคอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เข้ามาใช้ในการ เรียนการสอน					
๓	มีการประยุกต์ใช้สิ่งที่อยู่รอบตัวซึ่งเป็นสิ่งที่หาได้ ง่ายและสะดวกมาเป็นสื่อในการเรียนการสอน					
๔	จัดทำเอกสาร หรือซีดี หรือดีวีดี สรุปสาระการ เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน					
๕	มีการจัดมุมความรู้เพิ่มเติมสำหรับนักเรียนที่มี ความสนใจ					
๖	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้มีลักษณะเหมาะสม กับสถานที่และสิ่งแวดล้อม					
๗	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ สามารถช่วยให้ ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้กระจ่างชัดยิ่งขึ้น					
๘	สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้มีความทันสมัย และมีคุณภาพสูง					

ข้อ	ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมชาติ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๓. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม					
๑	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีโต๊ะเรียน เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน					
๒	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน					
๓	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ แยกเป็นสัดส่วนตามระดับชั้น อย่างชัดเจน					
๔	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย					
๕	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีความสงบ สามารถสร้างสมาธิในการเรียนได้เป็นอย่างดี					
๖	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีความปลอดภัย					
๗	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติมีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน					
๘	สถานที่จัดการเรียนการสอนธรรมชาติ มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น					

ข้อ	ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาระรรมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๔. ด้านการวัดและประเมินผล					
๑	มีการวัดและประเมินผลเพื่อจุดมุ่งหมายในการ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น					
๒	มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการ ทดสอบก่อนเรียน					
๓	มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการ ทดสอบระหว่างเรียน					
๔	มีการวัดและประเมินผลในลักษณะของการ ทดสอบหลังจบบทเรียน					
๕	มีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง					
๖	มีการวัดและประเมินผลด้วยการเลือกใช้วิธีการที่ เหมาะสม					
๗	มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยความ เป็นธรรม					
๘	มีการนำผลของการประเมินมาใช้ในการปรับปรุง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้เรียน					

ตอนที่ ๓ : ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการจัดการการศึกษาระบบการศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑) ด้านผู้สอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ด้านสื่อการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔) ด้านการวัดและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง
ประสิทธิภาพการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ- นามสกุล

วุฒิการศึกษา

ตำแหน่ง

วัน/เวลาที่สัมภาษณ์

สถานที่

ตอนที่ ๒ นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

การจัดการการศึกษาธรรมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมที่กำหนดให้ฆราวาสศึกษา มี ๓ ระดับ คือ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท ธรรมศึกษาชั้นเอก โดยมุ่งหมายในบริบท ๔ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านผู้สอน ได้แก่ ลักษณะการปฏิบัติงานและคุณสมบัติที่ดีของผู้สอน
๒. ด้านสื่อการสอน ได้แก่ ลักษณะการใช้สื่ออุปกรณ์ต่างๆ มาเป็นตัวกลางช่วยในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะและเจตคติให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามความมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น
๓. ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะการจัดสถานที่ที่ใช้ทำการเรียนการสอน รวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
๔. ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ ลักษณะการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม มีความเที่ยงตรงสูง และสอดคล้องกับสภาพจริง

ตอนที่ ๓ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

๑. จากสภาพการณ์ปัจจุบันของการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ท่านเห็นว่า มีแนวทางหรือวิธีการดำเนินการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในบริบทด้านผู้สอน อย่างไร
๒. จากสภาพการณ์ปัจจุบันของการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ท่านเห็นว่า มีแนวทางหรือวิธีการดำเนินการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในบริบทด้านสื่อการสอน อย่างไร
๓. จากสภาพการณ์ปัจจุบันของการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ท่านเห็นว่า มีแนวทางหรือวิธีการดำเนินการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในบริบทด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อย่างไร
๔. จากสภาพการณ์ปัจจุบันของการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ท่านเห็นว่า มีแนวทางหรือวิธีการดำเนินการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการการศึกษาธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในบริบทด้านการวัดและประเมินผล อย่างไร

ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ

พระวิศักดิ์ เตชโร (สุขสำราญ)

นิสิตปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
(ผู้สัมภาษณ์)

ภาคผนวก ข
ภาพถ่ายการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมวิภา (บุญเลิศ ปญญาวุฒโท)
เจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดบุษยบรรพต อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ พระครูศิริศุภกิจ (ณรงค์ ป.ธ.๕)
รองเจ้าคณะอำเภอหัวหิน วัดหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรพัฒนานุกูล (สมาน สุขวฑฒโน)
เจ้าคณะตำบลหินเหล็กไฟ วัดหนองตะเภา อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

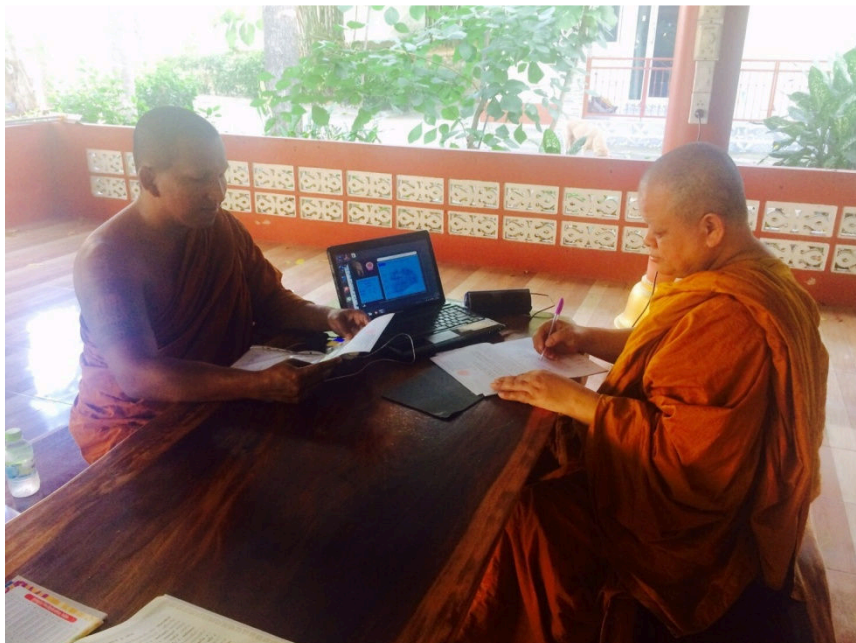
สัมภาษณ์ พระครูปภัสสรวรพินิจ (ไพโรจน์ ปภัสสโร)
เจ้าคณะตำบลทับใต้ วัดห้วยมงคล อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ พระครูเกษมสุภาจาร (สมชาติ เขมจาโร)
เจ้าคณะตำบลหนองพลับ เขต ๒ วัดหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ พระครูโอภาสกาญจนธรรม (อุทัย จารุธมโม)
เจ้าคณะหัวหิน เขต ๒ วัดสะพานขี้เหล็ก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมสาร (ดำรง ป.ธ.๕)
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ นายเสถียร เหล่าคนค้ำ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ นายสิทธิเดช ศรีสวัสดิ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๘ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ นายจรงค์ จันทวงศ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ นางสาวประณีต ศรีงาม
ข้าราชการครูโรงเรียนหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๘ ธันวาคม ๒๕๕๐

สัมภาษณ์ นางนงค์ลักษณ์ อุทัยธรรม
ข้าราชการครูโรงเรียนหนองพลับวิทยา อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระทวีศักดิ์ เตชธโร (สุขสำราญ)
- เกิด : วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๐
 ณ บ้านเลขที่ ๒๒๖ หมู่ ๖ บ้านแม่คะเมย
 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน
 จังหวัดเพชรบุรี
- การศึกษา : พ.ศ. ๒๕๔๕ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษา ณ โรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน
 : พ.ศ. ๒๕๔๗ สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ณ โรงเรียนหัวหิน
 : พ.ศ. ๒๕๕๐ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ป.วช.)
 สาขาช่างยนต์ ณ วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล
 : พ.ศ. ๒๕๕๗ สำเร็จการศึกษานักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดหนองตะเภา
 ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหินจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์
 : พ.ศ. ๒๕๕๙ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบริหารกิจการคณะสงฆ์
 (ป.บส.) ณ หน่วยวิทยบริการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย วัดพระรูป จังหวัดเพชรบุรี
 : พ.ศ. ๒๕๖๐ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาวิชา
 การจัดการเชิงพุทธ ณ หน่วยวิทยบริการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
 จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดพระรูป จังหวัดเพชรบุรี
- อุปสมบท : วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓
- สังกัด : วัดเขาน้อยหัวหิน ตำบลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ตำแหน่ง/หน้าที่ : พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- ที่อยู่ปัจจุบัน : พุทธอุทยานพระธาตุดอยทัฬหี
 ๑๓๙ หมู่ ๙ บ้านคอกช้างพัฒนา ตำบลหนองพลับ
 อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์